

Фінансується
Європейським Союзом

BRP

Big
Recovery
Portal

ІЕД

**Історії
успіхів та провалів
відбудови України
у 2022-2025 рр.**

Історії успіхів та провалів відбудови України у 2022-2025 рр.

**Київ
2025**

ISBN 978-617-8247-69-0

Збірник ІСТОРІЇ УСПІХІВ І ПРОВАЛІВ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ У 2022–2025 РР,
200 стор., ФОП Лопатіна О., Київ, 2025

«Історії успіхів і провалів відбудови України у 2022–2025 рр.» – це унікальна збірка 64 реальних кейсів, що показують, як на практиці відбувається відновлення країни під час повномасштабної війни. Книга поєднує приклади ефективних рішень і вдалих проєктів з історіями про системні проблеми – від непрозорих процедур до порушення принципу «відбудовуй краще, ніж було».

Матеріали підготовлені на основі масштабного громадського моніторингу, який охопив близько 800 об'єктів у десяти регіонах України. Ця збірка демонструє, чому довіра, прозорість та залучення громад є критично важливими для якісної відбудови.

Книга стане практичним орієнтиром для органів влади, громадських організацій, журналістів, донорів і всіх, хто працює над відновленням країни. Вона допомагає розпізнати найкращі практики, уникнути типових помилок та будувати відбудову, що справді служить людям — сьогодні та в майбутньому.

ISBN 978-617-8247-69-0

Упорядниця збірки: **Олена Шкарпова ©, 2025**

Редакторка: **Олександра Бетлій ©, 2025**

Літературна редакторка: **Аліна Пастухова ©, 2025**

Комп'ютерна верстка: **Дмитро Курбанов ©, 2025**

Якщо не зазначено інакше, джерело усіх фотографій – дописи у соціальних мережах громадських організацій або статті у медіа

Вступне слово

Книга «Історії успіхів і провалів відбудови України у 2022–2025 рр.» охоплює важливий період відновлення, що відбувається за умов повномасштабної війни. Зруйновано тисячі об'єктів по всій країні, і процес, який ми найчастіше називаємо відбудовою, є відновленням доступу населення до житла, освітніх і медичних послуг, а також до адміністративних послуг. При цьому важливо, щоб таке відновлення було значно більшим, ніж просто повернення до довоєнного стану. Це має бути кроком до модернізації та розвитку – відбудова за принципом «відбудовуй краще, ніж було».

У центрі цього багатогранного процесу лежить критично важливий ресурс – довіра. Довіра громадян до влади, довіра донорів до держави та місцевих громад. Підтримка цієї довіри є ключовим завданням під час відбудови та відновлення України. Тож нагально важливими є такі принципи, як людиноцентричність, прозорість і ефективність. З огляду на це було ініційовано масштабну програму громадського моніторингу відбудови та відновлення об'єктів соціальної інфраструктури в окремих громадах. Ідеться про відбудову житла, освітніх і медичних закладів, центрів надання адміністративних послуг, закладів сфери культури.

З березня 2024-го по жовтень 2025 року в Україні тривала грантова програма «Моніторинг відбудови»¹, яку адміністрував Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД). Програма була покликана залучити національні та місцеві громадські організації до моніторингу відбудови й відновлення на місцях, щоб сприяти підвищенню ефективності витрат на відбудову та реалізації проєктів відбудови. Грантова програма була складовою частиною програми «Контроль витрат на відновлення України», реалізованої за підтримки Європейського Союзу. Загалом проєкт реалізовувався в партнерстві трьох громадських організацій: Центру економічної стратегії, ІЕД та ГО «Технології прогресу».

У межах цієї грантової програми 35 громадських організацій долучилися до перевірки якості та прозорості відновлювальних робіт. Для всіх це стало новим напрямом роботи, тож змушувало навчатись і розбудовувати спроможність, для чого ІЕД організував приблизно 20 вебінарів². Протягом періоду впровадження грантової програми громадські організації перевірили відновлення приблизно 800 об'єктів – від багатопверхових і приватних будинків до лікарень і освітніх закладів. Моніторинги охопили Київську, Чернігівську, Сумську, Харківську, Полтавську, Херсонську, Запорізьку, Миколаївську та Одеську області, а також місто Київ. Громадські організації фіксували свої висновки, підготовлені відповідно до розробленої для цього методології³, завантажуючи заповнені анкети на Портал великого відновлення (Big Recovery Portal, BRP).

¹ Субгрантинг: Грантова програма «Моніторинг відбудови», http://www.ier.com.ua/ua/Recovery_Spending_Watchdog/watchdog_subgranting

² Тренінги та вебінари програми «Контроль витрат на відновлення», http://www.ier.com.ua/ua/Recovery_Spending_Watchdog/Trainings

³ Методологія громадського моніторингу проєктів відбудови: Для громадських організацій та громадських активістів. Липень 2024 року. Джерело: <https://bit.ly/4rx1jrk>

Наслідки російської агресії виявили як неймовірні приклади стійкості та ефективності, так і системні проблеми, що потребують негайного вирішення. Серед важливих проблем — відсутність конкуренції, ризики завищення цін, непрозоре ухвалення рішень, низький рівень залучення громадськості. Іншим викликом було дотримання принципу «відбудувати краще, ніж було», про який часто забувають. Водночас був і позитивний досвід, коли дотримувались усіх важливих принципів правильної відбудови.

У цій книзі зібрано 64 історії відбудови та відновлення, які відображають результати окремих моніторингових громадських організацій. Вони є ілюстрацією реалій відбудови на місцях. Складаючи книги історій, ми прагнули добрати приклади, що демонструють як хороші практики, так і провали під час відбудови. Багато історій показують, що моніторинг був не так про контроль, як про партнерство й комунікацію на рівні громади.

Ця збірка історій є практичним посібником, покликаним допомогти:

1. Орієнтуватися на найкращі практики, як-от комплексний підхід до створення безбар'єрного та прозорого простору або відновлення з дотриманням принципу «відбудувати краще, ніж було».
2. Уникати помилок відбудови в майбутньому.
3. Забезпечити ефективне та прозоре використання коштів донорів і держави.

Представлені тут історії свідчать про те, що громадський моніторинг справді важливий і він сприяє якнайбільшій поінформованості громади про відбудову та відновлення, зокрема про закупівлі й використання ресурсів на відновлення. Вони підкреслюють, що прозорі процедури, справжня конкуренція та незалежний технічний нагляд мають стати нормою для гарантування якості й запобігання зловживанням. Ефективна та якісна відбудова – це про людей і для людей, тож залученість громадськості до процесів відбудови важлива, а принцип «відбудувати краще, ніж було» є наріжним каменем відновлення України.

У книзі ми пропонуємо читачеві ознайомитися з висновками з моніторингових громадських організацій. Важливо врахувати уроки з цих історій, щоб кожен крок відновлення соціальної інфраструктури України був максимально ефективним, підзвітним і служив потребам людей уже сьогодні, а також щоб напрацювати підходи до великої відбудови після перемоги.

Олександра Бетлій, провідна експертка ІЕД

Ключове про книгу та моніторинг

У цій книзі ви знайдете 64 історії громадських організацій, що з березня 2024-го по жовтень 2025 року моніторили відбудову та відновлення об'єктів соціальної інфраструктури України під час повномасштабної війни. Моніторинги проводилися у рамках грантової програми⁴, яку адміністрував ІЕД. Ця грантова програма була складовою проєкту «Контроль витрат на відновлення України», реалізованого за підтримки Європейського Союзу.

В межах грантової програми відбулось сім хвиль конкурсів двох типів:

- **Конкурс 1:** Моніторинг відбудови та відновлення на місцях: об'єкти соціальної інфраструктури.
- **Конкурс 2:** Моніторинг закупівель з відбудови та відновлення на місцях: об'єкти соціальної інфраструктури.

За півтора роки проєкту 35 громадських організацій перевірили відновлення близько 800 об'єктів – багатоповерхових та приватних будинків, лікарень, амбулаторій, освітніх закладів, адміністративних будівель тощо – у десяти⁵ областях України. Моніторинг здійснювався відповідно до розробленої методології⁶, за якою громадські організації заповнювали паспорти об'єктів та анкети.

Громадські організації завантажили заповнені анкети на Big Recovery Portal. У цій книзі ми спробували відібрати історії про найкращі та найгірші приклади відновлення, аби місцеві та центральні органи влади, а також активні представники громад у майбутньому уникали помилок відбудови та орієнтувалися на кращі практики.

В книзі представлено історії відбудови за кожним з проєктів, які здійснювали громадські організації. Їх було складно відібрати, бо всі історії багатогранні та різні. В описі до кожної історії представлено термін виконання проєктів, кількість об'єктів в моніторингу та регіон впровадження. Весь перелік проєктів громадських організацій, що взяли участь у моніторингах, доступний на сайті ІЕД⁷.

Проєкт «Контроль витрат на відновлення України» реалізували у партнерстві три громадські організації: Центр економічної стратегії (ЦЕС), ІЕД та Технології прогресу.

⁴ Субгрантинг: Грантова програма «Моніторинг відбудови», http://www.ier.com.ua/ua/Recovery_Spending_Watchdog/watchdog_subgranting

⁵ Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Полтавська, Херсонська, Запорізька, Миколаївська та Одеська області, а також м. Київ

⁶ Методологія громадського моніторингу проєктів відбудови: Для громадських організацій та громадських активістів. Липень 2024 року. Джерело: <https://bit.ly/4rx1jrk>

⁷ http://www.ier.com.ua/ua/Recovery_Spending_Watchdog/watchdog_subgranting

Перелік скорочень

BRP	Портал великого відновлення (Big Recovery Portal)
DREAM	початково цифрова платформа відбудови, зараз цифрова система для управління публічними інвестиціями
NRC	Норвезька рада у справах біженців (Norwegian Refugee Council)
UNICEF	Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)
WWEA	Всесвітня вітроенергетична асоціація
ВПО	внутрішньо переміщена особа
ГМУ	Громадський моніторинг України (Громадська організація)
ГО	громадська організація
ДАСУ	Держаудитслужба
ДБНУ	державні будівельні норми
ЖКГ	житлово-комунальне господарство
ІЕД	Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
ІМР	Ірпінська міська рада
КМУ	Кабінет Міністрів України
КОВА	Київська обласна військова адміністрація
КП	Комунальне підприємство
НЕФКО	Міжнародна фінансова організація Північна екологічна фінансова корпорація
ОВА	обласна військова адміністрація
ОСББ	об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ПКД	проектно-кошторисна документація
ПРУ	протирадіаційне укриття
ПТУ	професійне технічне училище
ТГ	територіальна громада
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю
ФОП	фізична особа-підприємець
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ЦПМСД	Центр первинної медико-санітарної допомоги

Зміст

Вступне слово	3
Ключове про книгу та моніторинг	5
Перелік скорочень	6
Розділ перший	
Громадський моніторинг результатів відбудови	13
Іванівський ліцей – приклад дотримання принципу «відбудувати краще, ніж було». Чернігівщина	14
З сонячною електростанцією, але без доступу для людей на кріслі колісному в укриття	17
Відновлення чекати не можна діяти	19
Відродження з руїн. Відновлення дитячого садка «Пінокіо» в Бородянці	22
З поглядом у майбутнє. Історія відновлення Макарівського музею на Київщині	25
Нова амбулаторія на новому місці: історія з Чернечинської громади Сумської області.....	28
Відновлення роботи дитсадочка «Козачок» в Бучі: швидко, прозоро, ефективно, але є питання до безбар'єрності	31
Приклад, що надихає. Відбудова гімназії №34 в Чернігові	34
ОСББ як запорука якіснішого відновлення будинків. Бородянка, Київська область	36
Прозора відбудова в Кременчуці. Професійно-технічне училище №26	39
Перетворили підвал на укриття: як миколаївський медзаклад став прикладом хорошої відбудови	42
Відбудова за принципом «аби було» в Первомайській громаді	44
Мішель Азанавічус та інші зірки. Як оscarоносний французький режисер відбудував будинок в Ірпені.....	47

Відбудовано з любов'ю. Мостищенська філія Гімназії №1, Гостомельська громада	51
Проект, що так і не став зразком для всієї України. Село Посад-Покровське, Херсонщина	55
Принципи безбар'єрності майже повністю проігноровані. Житловий будинок у Харкові	59
Відновлення лікарні в Тростянці: історія успіху	61
Сільська амбулаторія в Ситняках на Київщині: швидка допомога громаді, але без доступності та енергоефективності	65
Ірпінський Фенікс. Відновлення чотириповерхівки завдяки проактивній позиції ОСББ	68
Ефективна відбудова медичного об'єкта. Новобиківська сільська амбулаторія, Чернігівщина	72
Міжнародне фінансування не забезпечує дотримання всіх вимог. Історія школи №58 у Миколаєві	74
Більше ніж просто школа. Тимчасовий освітній простір на Київщині	77
Безбар'єрність на четвірку. Школа №24 в Чернігові	79
Завдяки відновленню Павлівської гімназії в Снігурівській громаді до школи повертаються учні	81
Школа – це справа спільна. Ворожбянська середня школа Лебединської громади, Сумська область	83
Від закриття до розвитку. Реконструкція змінила долю соціального закладу на Полтавщині	86
Як Кам'янська гімназія «відбудувала» укриття, яке може стати пасткою	89
Роль міжнародних донорів у відновленні Карлівського ПТУ №50 на Полтавщині	91
П'ять уроків: як зробити ефективну відбудову за кошти донорів	93
Відбудова непридатна для життя. Приклад з Одеси	98

Сховище за 9 мільйонів. Як у Запоріжжі відремонтували укриття лікарні, якої вже не існує	100
Від руїн до нового освітнього простору: як Червонодолинський ліцей відновив навчання після знищення	102
Один із дев'яти. Моніторинг відбудови житлових будинків у Києві	104
Моніторинг відбудови в Ірпені як поштовх для масштабної адвокаційної кампанії	107
Як Ірпінь відбудовує медичну інфраструктуру: приклад Ірпінської центральної міської лікарні	109
Обіцяного два роки чекати. Відбудова в Ірпені на вул. Багірова	112
Центр дитячого розвитку «Пролісок» відкрив свої двері для 156-ти дітей Макарівської громади	115
Як Ворзельська амбулаторія стала прикладом якісної відбудови: історія про людей, партнерство та сучасну медицину	117
Репортаж з підземної гімназії №110 у Запоріжжі	120
Як гімназія «Запорізька Січ» повернула очне навчання завдяки ефективній відбудові	124
Будинок в Горенці: ремонт завершено, але з корупційними ризиками	126
Безбар'єрність у підземній школі в колегумі «Елінт», Запоріжжя	128
Комплексне відновлення після руйнувань: приклад Харківської обласної травматологічної лікарні	130
Ключ до знань: Як сучасне укриття повернуло Королівську гімназію до навчання офлайн	133
Чернігівська районна лікарня: від руїн до сучасного медичного центру	136

Розділ другий

Громадський моніторинг закупівель на відбудову 141

Якісні закупівлі – успішна відбудова. Історія відновлення житлового будинку в Бучі. 142

Як відновлювати правильно: досвід Дніпра у створенні безбар'єрного та прозорого простору для ВПО.....145

Порушення на закупівлях при відбудові Миколаївської гімназії №2.....148

Дроблення закупівель, завищення цін на матеріали та інші порушення. Моніторинг закупівель на Чернігівщині .151

Відбудова Полтавщини: що заважає прозорості та ефективності 153

У відповідь на перевірку закупівель – інформаційна війна 156

Непрозора та з великими ризиками. Закупівлі на відбудову на Полтавщині.....158

22 договори з відбудови на двох підрядників. Аналіз закупівель у Макарівській громаді, Київщина 161

Прозорі рішення, але непрозора відбудова. Аналіз закупівель на відновлення Ірпеня, Київщина 165

У Сумській та Чернігівській областях переважають непрозорі закупівлі.....170

Системні порушення під час відбудови Запоріжжя: об'єкти будують без дозволів, а інформацію приховують 173

Аналіз закупівель на відбудову в Полтавській області.....175

Як не варто проводити закупівлі на відновлення. Село Плоске, Київщина.....182

Порушення на закупівлях як масове явище. Моніторинг у Миколаївській, Сумській, Одеській, Запорізькій та Дніпропетровській областях 186

Завищення цін, брак коштів та відсутність відкритих торгів. Порушення на закупівлях із відбудови Запоріжжя та Дніпропетровщини	188
Кредит для міста замість участі в державній програмі. Як у Кременчуці будують укриття	191
Відбудова після обстрілів: як ремонтували будівлі в Кривому Розі	193
Моніторинг закупівель на відбудову в Бучі: підозри, схеми та махінації	196

Розділ перший

Громадський моніторинг результатів відбудови

Іванівський ліцей – приклад дотримання принципу «відбудувати краще, ніж було». Чернігівщина

Виконавець: Громадська організація «Агенція міських ініціатив»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/18>

Регіон реалізації: Чернігівська громада Чернігівської області

Термін виконання: березень – червень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 13

*Будівля Іванівського ліцею після деокупації,
Чернігівська область*

*Будівля Іванівського ліцею після відновлення,
Чернігівська область*

Будівля Іванівського ліцею після відновлення, Чернігівська область

Іванівський ліцей – приклад дотримання принципу «відбудувати краще, ніж було».

Таких висновків дійшла команда громадської організації «Агенція міських ініціатив» під час моніторингу об'єктів відбудови. Ідеться про будівлі Чернігівського театру ім.Т.Г.Шевченка, Господарського та Апеляційного судів, бібліотеки ім. М. Коцюбинського та ім. Русових, Чернігівського вищого професійного училища, чернігівських шкіл №13, №19, №24, №33, №6, №15 та ліцею в Іванівській громаді.

Іванівський ліцей був в окупації з 5 по 30 березня 2022 року. Пошкодження будівлі додавалися упродовж всієї окупації, а найбільше постраждала їдальня навчального закладу. Вона була визнана аварійною та непридатною для експлуатації. Про це команді громадської організації «Агенція міських ініціатив» розказала начальниця відділу освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту Іванівської сільської ради Юлія Дорошенко.

Проектно-кошторисна документація з реконструкції їдальні передбачає демонтажні роботи, облаштування фундаменту, опорних стін і перекриття, утеплення фасадів та суміщеного перекриття, встановлення вікон та дверей, зміну внутрішнього планування, влаштування ганків. Запланована реконструкція систем опалення та вентиляції, водопостачання та каналізації, електропостачання та освітлення, а також облаштування системи протипожежного захисту.

Стара будівля мала периметр 10х15 метрів. Проєкт нової – 13х32 метри. Тут передбачені тамбур, вестибюль, гардероб, умивальня, туалети, обідня зала на 60 місць, кухня та мийна з технологічними зонами, технічні приміщення для персоналу, склади для продуктів та комора для інвентарю та посуду.

За словами Ганни Проскурничої, провідної спеціалістки відділу освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту Іванівської сільської ради, упродовж 2022 - 2023 років ліцей було частково відремонтовано коштом благодійників. Ідеться про дах, утеплення приміщення та укріття.

У вересні 2023 року були розпочаті роботи з реставрації. У ході їх виконання була виявлена необхідність проведення додаткових робіт, тож у червні 2024 року був оголошений тендер. Загальна вартість реставраційних робіт ліцею становить понад 20 млн грн.

Додаткові роботи, що планувались на час моніторингу: облаштування теплової камери зовнішньої мережі опалення, заміна матеріалу утеплення фундаменту та цокольної частини стіни, заміна дерев'яних дверних блоків на металопластикові. Передбачалося облаштування харчоблока та встановлення системи фільтрації та пом'якшення води, встановлення для маломобільних груп населення підймача замість залізобетонного пандуса.

У цьому навчальному закладі є інклюзивні класи. У ліцеї вже виконано низку вимог із безбар'єрності: встановлено пандус, є широкі двері для проїзду людини на кріслі колісному тощо. Разом із тим роботи з покращення безбар'єрності ще тривали.

Зокрема, у плані передбачено влаштування залізобетонного пандуса та встановлення вертикального підймача. Ширина вхідних дверей передбачена понад 90 см, висота поріжків – менш як 2 см. Також на прозорих полотнах дверей передбачено контрастне маркування, тобто інклюзія тут продумана до деталей.

«Команда «Агенції міських ініціатив» промоніторила 13 об'єктів соціальної інфраструктури. На думку нашої команди, Іванівський ліцей є наймасштабнішим проєктом. Будівлю відновлюють майже з руїн. Водночас її покращують і в плані енергоефективності, і в плані інклюзії, і навіть в плані безпеки», – зауважила експертка з моніторингу Анастасія Моцак.

З сонячною електростанцією, але без доступу для людей на кріслі колісному в укриття

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпін»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін виконання: березень – червень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

Сонячна станція на даху, але жодне з трьох укриттів не доступне для людей у кріслі колісному – так працює після відбудови ірпінський ліцей «Мрія» (колишня школа №17).

Цей найбільший навчальний заклад міста був сильно пошкоджений у березні 2022-го, та в лютому він був прихистком для багатьох ірпінців. Також потім у їдальні школи готували їжу для тих, хто залишився в місті та відновлював тут життя після деокупації.

Відбудова ліцею почалася відразу після звільнення Київщини. Та оскільки будівля школи – це типовий радянський проєкт, з огляду на доступність, покращень майже не побачили. Сходи починаються вже у вестибюлі закладу, а вбиральня для людей на кріслі колісному та ліфти відсутні.

У ліцеї, де навчається більше 2700 школярів, станом на момент перевірки функціонувало три невеликі укриття, тож місця всім учням одночасно хронічно не вистачало.

Зате восени 2023 року на даху ліцею встановили сонячну станцію із системами збереження електроенергії загальною потужністю 20 кВт, що гарантує енергопостачання ліцею протягом 3 - 5 годин під час вимкнень. За словами директора, ця станція може покривати 35% річного споживання школи.

Енергоефективність – це важливий аспект відбудови, але все ж не єдиний. Тож експерти ГО підготували рекомендації з безбар'єрності⁸ для цієї школи.

НАЯВНІСТЬ ПАНДУСА З ВІДПОВІДНИМ КУТОМ НАХИЛУ

Переміщення територією комфортне, перешкоди відсутні, проте наземний перехід перед входом на територію закладу ускладнено відсутністю пониження.

Вхід виконаний майже в рівень із зовнішньою територією, проте існує невеликий перепад висот.

Один із входів промаркований міжнародним символом доступності, наявна похила площина, що зменшує рівень перепаду, проте вона є занадто короткою та не дозволяє самостійно потрапити всередину та вийти назовні.

МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕСУВАТИСЬ ПО ПРИМІЩЕННЮ НА КІСЛІ КОЛІСНОМУ

Можливість для пересування обмежена холлом першого поверху. Voi інші блоки недоступні для осіб на кріслі колісному.

Відновлення чекати не можна діяти

Виконавець: Громадська організація «Проти корупції»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/26>

Регіон реалізації: Баштанська громада Миколаївської області

Термін виконання: червень – серпень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 14

Протягом усього періоду реалізації проєкту у 2024 році експертна команда ГО «Проти Корупції» провела моніторинг чотирнадцяти об'єктів соціальної інфраструктури саме в Баштанському районі Миколаївської області.

Із них три об'єкти довелося повторно обстежувати через недотримання графіка виконання робіт, а на два об'єкти не дали дозвіл від керівництва закладів на проведення візуального обстеження. На жаль, навіть подальші спроби потрапити до закладів не увінчалися успіхом.

Моніторинг відбудови показав, що відсоток завершення робіт напрямую пов'язаний із джерелами фінансування. Проєкти, які фінансували міжнародні донори, завершено на 100%, а ті, що фінансувалися з державного чи місцевого бюджету, завершено в середньому на 60%. При цьому, більшість об'єктів соціально важливі для місцевих громад.

Крім цього, думку громадськості щодо доцільності відновлення на етапі підготовки усіх 14-ти проєктів не враховували взагалі. Ця проблема існувала навіть попри те, що План комплексного відновлення⁹ був на стадії прийняття. Як наслідок, недостатня комунікація та закритість місцевої влади у визначенні пріоритетів першочерговості відновлення, виборі підрядників на етапах будівництва спричинили плітки та непорозуміння.

Матеріали, які організація публікувала щодо неякісної відбудови з боку влади, призводили до обурення громадськості щодо недоброчесної відбудови та викликали інтерес людей до контролю. Водночас, експерти також помічали, що деякі мешканці громад отримували компенсації за програмою «Відновлення, які були вищими за вартість пошкодження. Це означає, що комісії або робочі групи неякісно розраховують компенсації на зруйноване та пошкоджене майно. Сократ колись влучно сказав: «Хто хоче змінити світ, повинен почати з себе».

⁹ Програма комплексного відновлення території Баштанської міської територіальної громади Баштанського району Миколаївської області. Джерело: <https://bashtanskaotg.gov.ua/documents/clzawgc4huy1908807t96jtjr>

Прозорість чи її відсутність

Як свідчать результати моніторингу, жодна документація, яка пояснювала би, куди саме пішли донорські кошти, не була оприлюднена для загального доступу. Такі проблеми виявили під час моніторингу облаштування укриття з елементами протирадіаційного укриття Баштанського ліцею №1 за кошти UNICEF. Ба більше – поруч будували протирадіаційне укриття (ПРУ) спочатку за держкошти, а потім усе ж допоміг знову UNICEF. Чи не було в цьому випадку дублювання фінансування з боку держави – невідомо.

Саме тому політика відкритих даних має стати наскрізним інструментом для проєктів відновлення (як для донорів, так і для держави та органів місцевого самоврядування).

Якщо йшлося про відновлення чи відбудову об'єктів за державний кошт, то прозорості насправді більше, але, знову ж таки, не завжди її вносять в повному обсязі та вчасно або просто дублюють на платформі DREAM інформацію з Prozorro.

Є ще одна глобальна проблема, про яку писало ГО у своїх матеріалах¹⁰: багато що залежить від підрядника та фінансування. «Розпилювання» бюджету на роки, часта зміна бригад чи навіть підрядників та завищення цін на матеріали – усе це лише погіршує вже й так кричущу ситуацію. Ну а про те, що попри активні плани на деяких об'єктах місяцями нічого не відбувається, уже годі й казати. Яскравий приклад – будівництво лікувального корпусу Баштанської лікарні за державний кошт¹¹, роботи не могли зрушитися з підготовчого етапу цілий рік.

Щодо закладів освіти, то на час здійснення моніторингу в громаді Баштанського району відновлювали одночасно три ліцеї, які мали би передати в експлуатацію лише наприкінці 2025 року. При цьому при плануванні робіт не передбачено побудову укриттів, які конче потрібні в навчальних закладах Миколаївської області.

Висновки та рекомендації

Отже, якісні дані про руйнування й залучення всіх стейкхолдерів є ключовим елементом для ухвалення правильних рішень щодо відновлення. Також деякі зацікавлені особи можуть мати корупційні мотиви для завищення масштабів руйнувань. Наприклад, громадяни можуть перебільшувати ступінь пошкоджень своїх будинків, щоб отримати більшу компенсацію. Представники

¹⁰ «Мухомівський ліцей: відбудова після обстрілів чи нераціональне витрачання коштів?». 13 серпня 2024 року. Джерело: <https://protucor.com/murakhivs%CA%B9kyylitsey/>

¹¹ «Моніторинг відновлення: що (не) зроблено в Баштанській багатопрофільній лікарні?». 6 серпня 2024 року. Джерело: <https://protucor.com/bashtanskalikarnya/>

місцевої влади можуть робити те саме, щоб отримати додаткові дотації для регіону або побудувати нові інфраструктурні об'єкти замість відновлення наявних. До того ж, залучення до оцінки некваліфікованих спеціалістів або використання невідповідних методологій може спричинити як завищені, так і занижені оцінки руйнувань.

Для уникнення подібних ситуацій у майбутньому необхідно:

- створити чіткі механізми та стратегію: кожна область повинна створити систему вимірюваних та прозорих довгострокових цілей із показниками досягнення щодо Відновлення регіону;
- забезпечити прозорість фінансування: оприлюднювати детальні звіти про витрати донорських та державних коштів; впроваджувати незалежний контроль фінансів і результатів проєктів;
- комунікувати з громадськістю та забезпечити доступ до інформації стейкхолдерам: включати громадськість у визначення пріоритетів відновлення та створити платформи для зворотного зв'язку;
- надавати якісні дані про руйнування/пошкодження: використовувати вдосконалені методи оцінки шкоди, залучати кваліфікованих спеціалістів і проводити незалежні перевірки;
- забезпечити ефективність та прозорість процесів відновлення: уникати дублювання фінансування й забезпечити контроль витрат і роботу підрядників, впроваджувати регулярні перевірки якості виконання робіт.

Відродження з руїн. Відновлення дитячого садка «Пінокіо» в Бородянці

Виконавець: Громадська організація «Жінки в Україні»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/25>

Регіон реалізації: Бучанська, Гостомельська та Бородянська громади Київської області

Термін виконання: червень – серпень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 7

Дитячий садочок «Пінокіо» в Бородянці, Київська область

Пам'ятаєте казки про чудеса перетворення? Ось одна з таких історій розгорнулася в українському місті Бородянці, яке найбільше постраждало від російської агресії. Дитячий садок «Піноккіо»¹², колись наповнений радісним дитячим сміхом, під час російської навали перетворився буквально на руїни. Вибуховою хвилею було знищено фасад, вибито всі вікна, дах провалився всередину, ніби гігантська книга закрилася на жакливі сторінці. Здавалося б, відновити цей заклад неможливо. Але завдяки спільним зусиллям, небайдужості та вірі в краще десятків людей «Піноккіо» знову відчинив двері для маленьких бородянців.

¹² Ремонт будівлі Бородянського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу «Буратіно» (нині – «Піноккіо»). Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=22591>

Ця історія – це не просто чергова новина про відбудову. Це символ надії, який свідчить про те, що навіть у найскладніші часи людина здатна творити дива. І саме завдяки спільним зусиллям громади, благодійників та міжнародних організацій цей дивосвіт дитинства відродився з руїн.

У рамках моніторингу відбудови цього садочка експерти ГО «Жінки в Україні» відвідали об'єкт, зафіксували етапи відбудови, поспілкувалися з представниками місцевої влади, вихователями та батьками. Мета такого моніторингу – не лише проконтролювати хід виконаних робіт, але й оцінити, наскільки відновлений заклад відповідає потребам дітей та педагогів.

Процес відновлення дитячого садка «Піноккіо» був справжнім марафоном доброчинності та професіоналізму. Кожен етап відбудови був ретельно спланований і скоординований. Будівельники працювали без вихідних, щоб якнайшвидше повернути дітям улюблений садочок. Особливу увагу приділяли безпеці: було встановлено нові комунікації, обладнано сучасне укриття, а всі матеріали відповідали найвищим стандартам якості.

Дитячий садочок «Піноккіо» в Бородянці, Київська область

Завдяки таким донорам як Project HOPE, GER 3, Центральному агенству управління проєктами Литовської Республіки, НЕФКО, благодійній організації «ВІД-ВАЖНИХ» та Всесвітній вітроенергетичній асоціації (WWEA), а також завдяки підтримці звичайних людей відновлення «Піноккіо» стало можливим.

Особливо зворушливою була історія швейцарського міста Клотен, жите-

лі якого зібрали мільйон гривень на обладнання укриття. Ця історія стала яскравим прикладом міжнародної солідарності та підтримки України.

Відновлення дитячого садка «Пінокію» було не поверненням до минулого, а створенням нового, сучасного простору для розвитку кожної дитини. Особливу увагу під час ремонту приділяли забезпеченню інклюзивності. Будівля стала доступною для дітей та дорослих з обмеженими можливостями. Пройоми дверей, ширина коридорів, відсутність порогів дають можливість пересуватися на кріслах колісних. При цьому наявний сходовий підйомник на гусеничному ході, який дозволяє переміщати людей на кріслах колісних між поверхами (будівля має 2 поверхи та укриття в підвалі) навіть за відсутності ліфта. Інформаційні вказівники продубльовано шрифтом Брайля. Наявність безбар'єрної вбиральні та інших адаптованих елементів робить заклад більш доступним для всіх дітей.

Проте незначні зауваження щодо інклюзивності в представників ГО «Жінки в Україні» все ж були. На момент відвідування закладу пандус не був обладнаний поручнями. Про таку потребу було наголошено адміністрації закладу.

Будівлю утеплено мінеральною ватою товщиною 200 мм, встановлено двокамерні вікна, проведено утеплення даху та горища. Інсталяція сонячних панелей на 12 кВт та акумуляторів до них дозволила значно зменшити споживання електроенергії та зробити заклад більш екологічним. Це не лише знижує витрати на комунальні послуги, але й виховує в дітях розуміння важливості бережливого ставлення до навколишнього середовища.

Дитячий садочок «Пінокію» в Бородянці, Київська область. Джерело – Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України

З поглядом у майбутнє. Історія відновлення Макарівського музею на Київщині

Виконавець: Громадська організація «Агентство розвитку територій»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/23>

Регіон реалізації: Макарівська громада Київської області

Термін виконання: червень – вересень 2024 року

Кількість об'єктів: 12

Історик та краєзнавець, керівник Макарівського історико-краєзнавчого музею Віталій Гедз¹³

Історія Макарівського історико-краєзнавчого музею¹⁴ налічує понад пів сотні років. Попри активні бойові дії та окупацію у 2022 році, єдиний центр культури й дозволя в громаді вистояв і нині знову приймає відвідувачів.

Завідувач Макарівського історико-краєзнавчого музею Віталій Гедз розповідає, що заклад заснували в листопаді 1967 року. До повномасштабної війни тут проводили екскурсії та лекторії.

Приміщення комунального закладу було пошкоджено 12 березня 2022 року. У цей день окупанти обстріляли Макарівську громаду з реактивних систем залпового вогню «Град». У музеї вилетіли шибки та двері. Ремонт почали в

¹³ Макарівський історико-краєзнавчий музей. Джерело: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1413218307475287&set=pb.100063613928634.-2207520000&type=3&locale=uk_UA

¹⁴ Поточний ремонт приміщення адміністративної будівлі адміністративного приміщення КЗ «Цкід» Історико-краєзнавчий музей», Макарів. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=113539>

жовтні, а вже в травні наступного року заклад знову відчинив свої двері. Проєкт відновлення закладу не відбирали за конкурентною процедурою серед решти.

«Конкурувати не було з ким, бо музей один. Школярі та інші громадяни потребували послуг закладу культури, тому питання його відновлення було й лишається актуальним. Музей було доцільно відновити для екскурсій школярів та дітей дошкільного віку», — пояснив Віталій Гедз.

У музеї, говорить він, можна дізнатися про історію Макарівщини від появи перших людей до подій лютого — березня 2022 року. Працівники закладу постійно поповнюють експозицію артефактами сучасної війни. Відновили й екскурсії та лекторії.

Водночас, у будівлі відновили вікна та двері, але на час проведення моніторингу ще не полагодили дах, лише розробили проєкт його відновлення.

Однак не було дотримано підходів щодо «відбудовувати краще, ніж було». Згідно з висновками експертів АРТ, об'єкт на час проведення моніторингу не відповідав вимогам безбар'єрності: відсутні пандуси, «сигналізатори» небезпеки, «тактильні» елементи доступності, ширина дверних прорізів менше 90 см. Водночас слід зазначити, що прилегла територія (зокрема ширина вхідного прорізу та тротуару, висота бортового каменю) цим вимогам відповідала.

Щодо енергоефективності: було відсутнє зовнішнє утеплення стін та покрівлі. У стінах є навіть наскрізні тріщини. Через пошкоджену покрівлю волога потрапляє в приміщення і руйнує стелю. Також в будівлі немає опалення.

Роботи, пов'язані з безбар'єрністю та енергоефективністю, не проводили через дефіцит коштів. Ремонт робили швидко, щоб можна було експлуатувати будівлю та відновити екскурсії для дітей. Пан Гедз мріє, що колись у музеї відбудеться капітальний ремонт та можна буде збільшити експозиційні площі. Адже експонатів багато, а місця – мало.

Капітальний ремонт приміщень включили до проєкту Програми комплексного відновлення території громади. До того ж, балансоутримувач подав грантову заяву на залучення коштів на відбудову.

«За кілька років, — каже Віталій Гедз, — працівники музею хочуть бачити рідний заклад відомим не лише в Україні, але й за кордоном. Щоби в Макарівській громаді працював заклад, що відповідає всім вимогам сучасного музею. Зокрема, з достатньою кількістю експозиційних площ, адже розповідати є про що». Макарівська громада стала на шляху окупантів до Києва, пережила страшні бої та окупацію.

*Команда експертів АРТ під час моніторингу
Макарівського історико-краєзнавчого музею*

Нова амбулаторія на новому місці: історія з Чернечинської громади Сумської області

Виконавець: Громадська організація «Центр розвитку та співпраці громад»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/28>

Регіон реалізації: Охтирська громада Сумської області, Лубенська, Диканська, Нехворощанська громади Полтавської області

Термін виконання: червень – вересень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

Будівництво нової амбулаторії у с. Хухра, Чернігівська область ¹⁵

Кожна з громад Сумської області має свій лік бідам і руйнуванням, спричиненим війною. Стару амбулаторію в селі Хухрі Чернечинської громади повністю зруйнував ворожий удар у березні 2022 року. Медичні послуги жителям навколишніх сіл тимчасово надавали в місцевому будинку культури.

У жовтні 2023 року завдяки партнерству Міністерства охорони здоров'я України та Всесвітньої організації охорони здоров'я в селі встановили модульну клініку¹⁶. Водночас, у Хухрі розпочалися підготовчі роботи для будівництва нової амбулаторії на іншій ділянці.

¹⁵ Моніторинг будівництва амбулаторії в селі Хухра. Допис на Facebook сторінці ЦРСГ. Джерело: <https://bit.ly/4oXhnRe>

¹⁶ На місці зруйнованої росіянами амбулаторії на Сумщині встановлено нову модульну клініку. Джерело: <https://moz.gov.ua/uk/na-misci-zrujnovanoi-rosijanami-ambulatorii-na-sumschini-vstanovleno-novu-modulnu-kliniku>

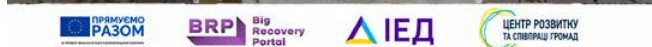
Будівництво нового медзакладу мало розв'язати одну з першочергових потреб громади, а саме – забезпечити населення необхідними медичними послугами, попри виклики повномасштабної війни. Тож уже навесні 2024 року в селі Хухрі заклали перший камінь для майбутньої амбулаторії.

Проект будівництва медзакладу¹⁷ одразу зацікавив ГО «Центр розвитку та співпраці громад» (ЦРСГ) як унікальний та соціально значущий об'єкт. Кошти на проведення робіт зібрали завдяки фандрейзинговій платформі UNITED 24, майбутня амбулаторія мала продемонструвати всім благодійникам України, що ми вміємо реалізовувати проекти за принципом «відбудовуй ліпше, ніж було», і що кожную гривню, спрямовану на відбудову, витрачають прозоро та підзвітно.

Перший моніторинг будівництва команда Центру провела влітку 2024 року. На той час, за словами експертки з моніторингу Марії Богданової, будівельники звели стіни, заклали підлогове покриття й частково впорядкували прибудинкової території, але приміщення залишалося без даху та внутрішніх комунікацій.

«Ми відвідали об'єкт кілька разів, бачили прогрес та фіксували виконані роботи. На всіх етапах отримували необхідну інформацію від влади і підрядника. Будівництво амбулаторії у селі Хухрі вважаємо успішною історією відбудови, адже цей проект повністю реалізували під час повномасштабного вторгнення:

від моменту руйнування та перших кроків відбудови й до відкриття», – говорить експертка з моніторингу Марія Богданова.

Будівництво нової амбулаторії у с. Хухрі, Чернігівська область¹⁸

Будівництво амбулаторії і селі Хухрі Центр розвитку та співпраці громад продовжив моніторити й на наступному етапі проєкту, який стартував восени 2024

¹⁷ Нове будівництво закладу охорони здоров'я та соціальної допомоги амбулаторного типу загальної сімейної медицини в селі Хухрі Охтирського району Сумської області. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=791>

¹⁸ Моніторинг будівництва амбулаторії в селі Хухрі. Допис на Facebook сторінці ЦРСГ. Джерело: <https://bit.ly/4oXhnRe>

року. Будівля вже мала дах, системи електро- та водопостачання, тривали роботи з підключення теплопостачання. Наприкінці грудня експертка з моніторингу Марія Богданова знову відвідала будівництво. У заклад частково завезли меблі, тривали роботи з опорядження території та запуску системи опалення.

«Дуже цінно бачити, як на твоїх очах з'являється справді важливий об'єкт. Нова амбулаторія – це сучасний, безбар'єрний простір, де сільські жителі зможуть отримувати медичну допомогу. Заклад буде оснащений новітнім обладнанням, що дозволить діагностувати і лікувати жителів з Хухрянського та Лутищанського старостатів Чернеччинської громади на місці», – говорить Марія Богданова.

Команда Центру розвитку та співпраці громад зазначила зацікавленість місцевої влади в проведенні моніторингу. Проєкт будівництва Чернеччинська громада внесла до екосистеми DREAM¹⁹ та організувала громадське обговорення на підготовчому етапі.

Найголовніше з моніторингу будівництва амбулаторії у селі Хухрі:

- остаточна вартість будівельних робіт, які виконувало ТОВ «Рембуд-гарант», знизилась порівняно з очікуваною й у підсумку становило 20,7 млн грн;
- під час перевірки актів та вказаних цін на матеріали команда Центру не виявила ризиків значного перевищення вартості;
- на об'єкті враховані вимоги щодо енергоефективності. Усі стіни утеплені мінеральною ватою, також утеплена стеля, що сприяє звукоізоляції. Відкоси утеплені за технологією, щоб не відбувалося промерзання, мінеральна вата покриває всю площу відкосів;
- об'єкт відповідає вимогам щодо доступності для людей з інвалідністю. Амбулаторія має тактильну плитку, підлогу виведено в один рівень з порогом, є тактильні наліпки на дверях та покажчиках. Будівля одноповерхова та без сходів, тому немає потреби у встановленні пандусів. На вході у приміщення встановлена інформаційна табличка зі шрифтом Брайля. Є облаштована туалетна кімната для користування маломобільними групами населення.

Чи можна вважати будівництво амбулаторії у селі Хухрі успішною історією відбудови? На це питання моніторингова команда Центру розвитку та підтримки громад ствердно відповідає: «Так!»

---

¹⁹ Нове будівництво закладу охорони здоров'я та соціальної допомоги амбулаторного типу загальної сімейної медицини в селі Хухра Охтирського району. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-111023-97589775/profile>

Відновлення роботи дитсадочка «Козачок» в Бучі: швидко, прозоро, ефективно, але є питання до безбар'єрності

Виконавець: Громадська організація «Жінки в Україні»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/28>

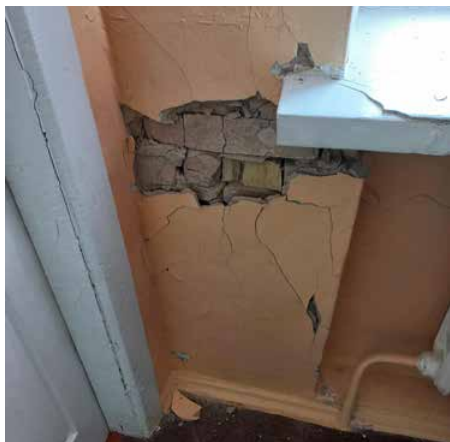
Регіон реалізації: Бучанська, Гостомельська, Бородянська громади Київської області

Термін виконання: вересень – листопад 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 8

*Директорка
дитячого садочку
«Козачок» (Буча,
Київська область)
Тетяна Морозенко
та керівниця ГО
«Жінки в Україні»
Тетяна Долишина²⁰*

*Руйнування в садочку «Козачок» під час
окупації у 2022 році²¹*

У ході проекту моніторингу відбудови закладів освіти в Київській області, команда ГО «Жінки в Україні» відвідала дитячий садочок «Козачок» в місті Бучі. Це найбільший до-

²⁰ Моніторинг дитячого садочка «Козачок». Джерело: <https://www.facebook.com/womeninukraine/posts/pfbid0pFkSdsuB6Srihiw8aWYW2A4dMH5C1SrWr1zaCZLHzLPqdpCGUTSqeMYogGohpdvdl>

²¹ Моніторинг дитячого садочка «Козачок». Джерело: <https://www.facebook.com/womeninukraine/posts/pfbid0pFkSdsuB6Srihiw8aWYW2A4dMH5C1SrWr1zaCZLHzLPqdpCGUTSqeMYogGohpdvdl>

шкільний заклад в місті. До повномасштабного вторгнення його відвідували 340 вихованців.

Під час активних військових дій та окупації в лютому - березні 2022 року будівля закладу та прилегла територія постраждали від обстрілів та вибухів. Дах був як решето, вибиті та пошкоджені вікна, в одній із груп в стіні була пробоїна.

Після звільнення Бучі колектив закладу та керівництво громади активно взялися за ліквідацію шкоди, завданої ворогом.

У дошкільному закладі було відновлено зруйновану частину будівлі, повністю перекрито та утеплено дах, замінено водостічні труби. Замість ушкоджених, здійснено заміну 21-го вікна та 3-х дверей. Зроблено ремонт в приміщенні групи, де була наскрізна пробоїна.

Фінансування відновлювальних робіт відбувалося за рахунок підтримки міжнародних донорів – на заміну покрівлі кошти виділив уряд Тайваню, заміну вікон профінансувала ГО «Народна допомога» (Австрія).

За кошти місцевого бюджету було здійснено ремонт споруди цивільного захисту. Волонтери спільноти «Б50 Волонтери» перетворили 200 квадратних метрів темного підвалу з великими стінами на місце безпеки для дітей. Вони заґрунтували, а потім розмалювали стіни веселими дитячими сюжетами, застелили підлогу лінолеумом.

Укриття в дитячому садочку «Козачок», (Буча, Київська область)

Оскільки проєкт передбачав в основному технічні роботи із заміни даху, дверей та вікон, залучення громадськості не було актуальним. Але громадська думка була врахована при дизайнерському оформленні приміщення. Батьки та колектив долучалися до підготовчих робіт із відновлення закладу. «Підрядник регулярно запитував нашу думку щодо відновлення та радився з працівниками закладу», – розповідає про процес ремонту директорка закладу Тетяна Морозенко. Уже з 22 вересня 2022 року діти повернулися до свого садочка.

Прилегла територія будівлі здебільшого відповідає вимогам безбар'єрності: тротуари мають достатню ширину понад 1,2 м, а вхідний проріз перевищує 0,9 м, що забезпечує зручний та безпечний доступ для людей з інвалідністю. Вхід оснащений пандусом із поручнями та широкою розворотною платформою, однак його кут нахилу, імовірно, перевищує нормативні 5 градусів.

Усередині будівлі доступність є обмеженою. Попри достатню ширину дверних прорізів, пересування ускладнюють пороги та окремі вузькі коридори. Відсутність написів шрифтом Брайля не дозволяє людям із порушеннями зору самостійно орієнтуватися в приміщенні.

Також у будівлі немає ліфта чи іншої альтернативи сходам, що робить верхні поверхи недоступними. За конструктивної неможливості встановлення ліфта варто розглянути варіант облаштування похилого або механічного підйомника. Крім того, відсутність безбар'єрної вбиральні є суттєвою перешкодою для відвідувачів з інвалідністю.

Приклад, що надихає. Відбудова гімназії №34 в Чернігові

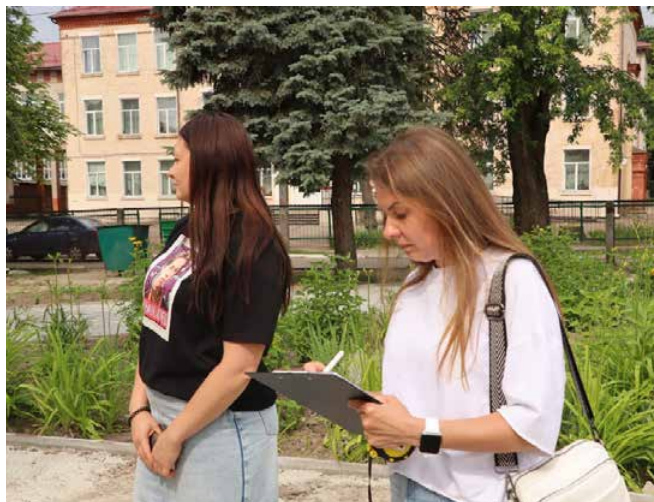
Виконавець: Громадська організація «Агенція міських ініціатив»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/18>

Регіон реалізації: Чернігівська область, Чернігівська, Михайло-Коцюбинська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 13

*Експертки АМІ
Тетяна Романова
(зліва) та Ірина Во-
рох (справа) під час
моніторингового
візиту*

Гімназія №34²² в Чернігові суттєво постраждала під час активної фази бойових дій. Уламки снаряду пошкодили кут будівлі, вікна та клас трудового навчання.

Для відновлення школи об'єднали зусилля держава, громада та міжнародні партнери. Моніторинг «Агенції міських ініціатив» показав: завдяки відбудові гімназія стала прикладом сучасного, інклюзивного та енергоефективного освітнього простору.

На ремонт із державного та місцевого бюджетів спрямували понад 11 млн грн. На облаштування укриття місцевий бюджет виділив 1,9 млн грн, ще 2 млн грн вклав швейцарсько-український проєкт DECIDE. А завдяки міжнародній агенції ACTED у гімназії з'явилися нові батареї, LED-освітлення, меблі, техніка та гігієнічна кімната для дівчат і дітей з особливими освітніми потребами.

«Гімназія № 34 – приклад якісно реалізованого проєкту відновлення з особливим акцентом на інклюзивність та енергоефективність», – зазначає Ірина

²² Облаштування укриття в Чернігівській школі № 24. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=10093>

Ворох, експертка з моніторингу ГО «Агенція міських ініціатив».

Що зробили в рамках відбудови:

- капітальний ремонт туалетів, мереж водопостачання та водовідведення;
- ремонт вентиляційної системи;
- встановили резервне джерело для живлення харчоблока та укриття;
- ремонт покрівлі, системи опалення;
- замінили вікна та відновили кут будівлі;
- провели водопровідні та санітарно-технічні роботи.

Загалом же в освітньому закладі створено максимально доступне середовище: інклюзивні вбиральні, укриття з підймачем, пандус відповідно до будівельних норм, кнопки виклику, контрастну навігацію, використано тактильну плитку, зроблено написи шрифтом Брайля, ресурсну кімнату на першому поверсі з окремим виходом.

Навіть дрібниці не залишилися поза увагою: нековзке асфальтне покриття на подвір'ї, занижені бордюри, дзеркала з нахилом у вбиральнях, поручні на різних висотах, зручна ширина дверей – усе продумано до деталей.

Також гімназія відповідає високим стандартам енергоефективності: утеплення, сонячні панелі, ІТП, двокамерні вікна, оновлена вентиляція та LED-лампи.

«Завдяки спільним зусиллям об'єкт не лише повністю відновлено, а й адаптовано до сучасних стандартів безпеки, енергоефективності та інклюзивності», – підкреслила Тетяна Романова, виконавча директорка ГО «Агенція міських ініціатив».

ОСББ як запорука якіснішого відновлення будинків. Бородянка, Київська область

Виконавець: Громадська організація «Рада ОСББ Київської області»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/46>

Регіон реалізації: Київська область, Бучанська, Бородянська та Гостомельська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість промоніторених об'єктів: 12

Будинок по вулиці Семашка, 2²³, що розташований у багатостраждальній Бородянці, як і багато інших, зазнав значних руйнувань у березні 2022 року.

Житловий будинок по вул. Семашка, 2, Бородянка, Київська область. Після окупації

Представники цього будинку дізналися про участь у проєкті з відбудови за процедурою UNITED 24 вже постфактум.

«Коли наші будинки залучили до реалізації проєкту з відбудови за експериментальною процедурою та UNITED 24, ми дуже зраділи, адже сподівалися на швидке відновлення наших осель за концепцією: «краще ніж було», яка була заявлена державою, – розповідає Наталія Жовнер, представник Бородянської громадської організації «ДОБРО». – Але, на жаль, відновлення відбувалось зовсім не швидко і зовсім не прозоро».

²³ Капітальний ремонт ЖБ за адресою: смт Бородянка, вул. Семашка, 2. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=1013>

За словами Жовнер, ще при обстеженні будинків ніхто не спілкувався зі співвласниками будинків, людям не повідомляли, що буде далі та якою є подальша процедура. Це призвело до включення в технічні звіти недостовірної інформації: наприклад, було зазначено, що всі квартири обладнані індивідуальним газовим опаленням, а насправді це не відповідало дійсності. Мешканці дуже сподівались, що їм побудують систему опалення, однак виявилось, що цього не передбачено проектом відбудови.

У будинку не було ОСББ, а коли люди намагалися внести зміни в проєкт відбудови або поспілкуватися з представниками замовника, нічого не виходило, адже кожен представляв лише власні інтереси, а не інтереси всього будинку. «Це спонукало нас створити ОСББ уже під час відбудови та допомогло нам об'єднатися та внести необхідні пропозиції до проєкту та відстояти інтереси співвласників», – Оксана Недашківська, голова правління ОСББ «Семашка, 2».

Під час моніторингу будинку на Семашка в Бородянці ГО «РОКО» зафіксувала такі виконані роботи:

- заміна 2 ліфтів та безперебійників;
- утеплення технічних поверхів і підвалу будівлі;
- заміна вікон та балконів;
- заміна електричного кабелю внутрішніх мереж будинку та щитків на сходових клітинах;
- світлодіодні світильники з датчиками руху;
- підсилення плит перекриття;
- утеплення фасаду та цоколю будинку тощо.

Будинок розташований на рівній поверхні, що в цілому не ускладнює потрапляння до будинку людини на кріслі колісному.

Робочим проєктом було передбачено виконання вимог щодо безбар'єрного доступу для маломобільних груп населення, а саме: влаштування пандусів на вході до будинку з укладанням тактильної плитки, маркування сходинок тощо. Усі ці роботи були виконані.

У 55% квартир наявне індивідуальне газове опалення. Але при цьому, під час детального технічного обстеження у 2022 році, фахівцями не було встановлено факту відсутності індивідуального газового опалення у 45% квартир будинку, про що зазначено у вищезгаданому звіті.

«Власники близько 45% квартир обігріваються за рахунок електричних приборів, які не відносяться до виду електричного опалення. І це є дуже великою

проблемою, адже нормальний температурний баланс у житловому приміщенні є не просто відповідною нормою, а й фактором того, що збереження енергоефективності будівлі - це збереження тепла, яке має забезпечувати один із видів автономного/індивідуального опалення», – Оксана Недашківська, голова правління ОСББ «Семашка, 2».

*Житловий будинок по вул. Семашка, 2, Бородянка, Київська область.
Після відновлення*

Утеплення зовнішніх стін та цоколю будинку відповідає вимогам енергоефективності, що мало б підвищувати збереження тепла в будівлі.

На жаль, проєктом відбудови цього будинку не було передбачено збільшення діаметру газових труб, що розташовані на фасаді будинку, або збільшення потужності електричного кабелю в будинку з відповідно прийнятими змінами, коли розроблявся проєкт Бородянською селищною радою ще у 2023 році.

Коли наприкінці 2023 року під час відбудови співвласниками було створено ОСББ, тоді й поставили першочерговим постановку питання можливості забезпечення збільшення потужності електричного кабелю на будинок для можливостей встановлення індивідуального опалення в 45% квартир. Наразі правління ОСББ «СЕМАШКА, 2» активно цим займається та напряму комунікує із замовниками будівництва та селищною радою.

Отже, спільні проблеми та виклики об'єднують людей. Під час відбудови ОСББ виявляється важливим інструментом впливу на відбудову житла.

Прозора відбудова в Кременчуці.

Професійно-технічне училище №26

Виконавець: Громадська організація «Інша Жінка»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/45>

Регіон реалізації: Кременчуцька, Полтавська громади Полтавської області

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

*Професійно-технічне училище
№ 26 після обстрілу*

27 червня 2022 року близько 16:00 російська армія влучила ракетою Х-22 в торговий центр «Амстор». Професійно-технічне училище № 26²⁴ у Кременчуці отримало пошкодження: були вибиті вікна, пошкоджені рами, з'явилися тріщини в стінах та на стелі.

Адміністрація закладу не стала гаяти час і взяла ініціативу у свої руки. Уже наступного дня було проведено першочергові роботи: замазування тріщин, тимчасове закриття вікон плівкою, прибирання території, що дозволило забезпечити безпеку учнів та персоналу.

Далі розпочалася основна фаза відновлення. Фінансування на суму 620 тис. грн було виділено з резервного фонду Полтавської обласної ради. Усі закупівлі проходили через платформу Prozorro прозоро та за умовами конкурентних торгів. Хоча перша тендерна закупівля не відбулася через відмову постачаль-

²⁴ Відновлення Професійно-технічного училища №26, Кременчук. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=204529>

ника, наступний тендер пройшов успішно. Участь у торгах²⁵ брали три компанії з репутацією та досвідом, що гарантувало якість робіт та чесну конкуренцію під час торгів. Загалом було замінено 162,955 м² металопластикових вікон, 66,07 м відливів, 60,56 м підвіконь, 21,33 м² проти- москітних сіток. Роботи завершили в листопаді 2022 року.

Професійно-технічне училище № 26 після відновлення

Варто підкреслити відкритість і тісну співпрацю адміністрації ПТУ №26 з моніторинговою командою проєкту. Усі документи (акти обстеження примі-

щень, звіти про виконані роботи, фінансова звітність тощо) були надані без затримок. Це дало змогу експертам ретельно перевірити відповідність фактичних робіт договору.

Встановлені металопластикові вікна, склопакети, підвіконня і відливи повністю відповідали всім технічним нормам. Експерти моніторингового проєкту підтвердили, що всі роботи, включно із заміною металопластикових вікон, склопакетів, підвіконь і відливів, виконано якісно та відповідно до технічної документації. Моніторинг не виявив порушень чи нецільового використання коштів, а закупівлі відбувалися прозоро.

Цей об'єкт – яскравий приклад того, як можна побудувати прозору систему відбудови навіть у складних воєнних умовах. Відкрита комунікація, дотри-

²⁵ Дані про аукціон на металопластикові вироби. Джерело: https://auctions.prozorro.gov.ua/tenders/a745f2c08167469b812cf2da7d99d921_6a78de3c58bbe857a6385e6a07864249

мання законодавства і контроль на кожному етапі дозволили не лише швидко повернути навчальний заклад до роботи, а й закласти основу для довіри між владою та громадою.

Нове укриття у професійно-технічному училищі № 26 у Кременчуці

Підйомник для крісла колісного укриття в професійно-технічному училищі № 26 у Кременчуці

Перетворили підвал на укриття: як миколаївський медзаклад став прикладом хорошої відбудови

Виконавець: Громадська організація «Проти корупції»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/26>

Регіон реалізації: Вознесенський та Первомайський райони Миколаївської області, Прибузька, Олександрівська, Вознесенська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 23

Підземне укриття Центру медико-санітарної допомоги №4, Миколаїв

З 23-х об'єктів відбудови в Миколаївській області та Бериславському районі (Херсонщина), які потрапили до моніторингу ГО «Проти корупції» у 2025 році, лише два можуть претендувати на звання «успішний приклад відбудови». Зокрема, ідеться про підвал миколаївського Центру медико-санітарної допомоги №4²⁶, який раніше був непридатним для перебування. Сьогодні це теплий та зручний простір, де подбали про комфорт, хоча поки що лише частково забезпечена безбар'єрність.

Нерідко команда ГО «Проти Корупції» в межах моніторингу відбудови мала перешкоди для діяльності, але тут було навпаки. Заступник Миколаївського міського голови радо супроводжував візити, а керівник медцентру був відкритий до співпраці, ба більше, готовий визнавати недоліки та покращувати умови.

Під час моніторингового візиту директор медзакладу особисто провів екс-

²⁶ Поточний ремонт та облаштування укриття в КНП ММР «Центр медико-санітарної допомоги №4». Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=244829>

курсів укриттям. У приміщенні є кімнати для відпочинку, зони для дозвілля, а також готується простір для читання й чаювання. Стіни та підлога приведені до ладу, освітлення якісне, атмосферу доповнюють банери для фотозони. «Раніше тут була просто майстерня. А зараз гарно, затишно, буде ще краще: закупимо фіточай, мікрохвильову піч, книги. Нещодавно навіть вдалося знайти за приємною ціною великі столи для дозвілля й конференцій. Укриття вже стає місцем, де пацієнти зможуть не лише сховатися, а й провести час із комфортом», – розповів директор Сергій Васильович.

Важливим елементом став підхід до енергозабезпечення. Встановили нові металопластикові двері, енергоощадні лампи, облаштували окрему електроощитову. Крім того, укриття забезпечили дизельним генератором потужністю 8 кВт, що дозволяє закладу працювати навіть під час вимкнень електроенергії.

На жаль, питання доступності на дату проведення моніторингу залишалось лише частково вирішеним. У самому медичному закладі є пандус, доступний ліфт, кнопка виклику й тактильна навігація, однак укриття поки не має повноцінного підйомника для маломобільних осіб. Його замовили, але через затримку виробника його виключили з кошторису. Також в укритті відсутні спеціально облаштовані санвузли для маломобільних груп населення. Утім, керівництво це визнає:

«Ми прагнемо, щоб усі пацієнти почувалися комфортно та в безпеці. Підйомник уже замовили, чекаємо встановлення. З туалетом складніше, але ми шукаємо рішення», – ділиться керівник. «Проти корупції» зазначає, що для експертів проєкту було надзвичайно важливо не лише оцінити стан приміщення, а й відстежувати підходи до відбудови: чи відкритий заклад до співпраці, чи відповідає на запити, чи інформує громаду. У цьому випадку все було на високому рівні.

На всі уточнюючі запитання команди оперативно давали відповіді як представник влади, так і директор закладу. Крім того, проєкт та його відповідні документи публічно доступні в гарній якості, що теж важливо²⁷. Під час зустрічі керівник не лише прозоро коментував поточну ситуацію, а й запросив моніторингову групу повторно, щоб показати реалізацію наступного етапу.

Чому це успіх

Цей об'єкт – приклад того, як має відбуватися відбудова: не лише за кошторисом, а й із розумінням потреб людей. Зі щирим бажанням зробити краще та залученістю до відбудови на всіх етапах. Тут не ідеально, але є системна робота, відкритість і рух уперед. І це цінніше за «відмінно» оформлений акт виконаних робіт.

²⁷ Поточний ремонт укриття у Центрі медико-санітарної допомоги № 4.. Джерело: <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2024-08-08-008047-a>

Відбудова за принципом «аби було» в Первомайській громаді

Виконавець: Громадська організація «Проти корупції»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/26>

Регіон реалізації: Вознесенський та Первомайський райони Миколаївської області, Прибузька, Олександрівська, Вознесенська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 23

У Первомайській громаді на Миколаївщині команда «Проти корупції» зафіксувала типові управлінські помилки, що призводять до зайвих витрат і системних порушень.

Громаді немає чим пишатися?

Вибір громади для моніторингу не був випадковим: тут роками активно користуються спрощенням законодавства при проведенні закупівель. Годі й казати про те, чи питають тут у людей, як і що для них же будувати та відновлювати. Утім, нещодавно така практика почала зароджуватися, адже тут створили Офіс відновлення та розвитку.

Але під час візиту до Первомайської громади в червні 2025 року експерти «Проти корупції» швидко зрозуміли, що порадувати читачів історій відбудови не буде чим. Було очевидно, що представники влади не «горіли» бажанням показувати успішні проекти, а на запитання експертів про інші об'єкти була різка відповідь: «Будете оглядати стільки закладів, скільки вказано у вашому листі». Утім, експерти проекту були раді й тому, що не приїхали дарма й побачили бодай щось.

Улюблені схеми як приклад сумнівної відбудови

Ще до візитів найбільше увагу привертало те, що ледь не кожен об'єкт у громаді має по 6 - 7 договорів, сумнівних підрядників та цілком реалістичні перспективи додаткових витрат.

Замість відкритих торгів прямі договори з місцевими підрядниками. Один із них виконував роботи і як фізична особа, і як засновник юрособи. На прикладі неякісних ремонтів для ліцею «Престиж»²⁸ та початкової школи №11 експерти бачили роботу компанії «Пауер Буд», щодо якої є відкрите кримінальне провадження.

За спостереженнями ГО «Проти Корупції», така практика ставить під сумнів

²⁸ Ліцей «Престиж» у Первомайську: діти пішли в укриття, а слідчі – до підрядника. Джерело: <https://protucor.com/4415-2/>

не лише прозорість, а і якість відбудови. Як правило, підприємникам доводиться переробляти роботи попередників.

*Укриття в школі №11,
Первомайськ*

*Укриття школи
«Престиж», Перво-
майськ*

Недоступно й небезпечно: в громаді не звикли думати про людей

Жодне з укриттів у закладах освіти Первомайська не пристосоване для маломобільних лю-

дей. Входи та виходи з перешкодами, двері – вузькі, вбиральні – без адаптації. При цьому в закладах є інклюзивні класи, і в деяких дітей є батьки

з інвалідністю. Незручності експерти відчули навіть на собі: експертка при моніторингу ледь не впала, але зчесала кросівка, коли йшла до укриття дитсадка «Дивограй»^{29, 30}.

Радіємо, що хоча б в одному закладі намагалися передбачити доступність: у харчоблоці Первомайської школи №11³¹ зробили імітацію доступності за допомогою наклейок. Щоправда, проходи й вхід до цього приміщення зручні, та на цьому доступність закінчується.

Вентиляція і генератори – ще одна історія. Ледь не скрізь в укриттях були не підключені генератори, надані донорами, навіть попри виділені на таке підключення кошти. У деяких закладах будуть переробляти вентиляцію, бо вона погано функціонує.

Висновки ГО «Проти Корупції»

Громада Первомайська справді показала невдалий приклад як у відбудові, так і в підготовці до неї. Проєкти не супроводжувалися громадськими консультаціями, тобто жителі не були залучені до планування та оцінки. Навіть у документах стратегічного розвитку відсутні згадки про деякі ремонти, тож пріоритетність відбору проєктів теж під сумнівом. Рішення ухвалювали кулуарно й за домовленостями, що створює передумови для зловживань і помилок.

Цікавим спостереженням є ще й те, що тут суми на ремонти маленькі, а порушень купа. Можливо, частина помилок згодом не буде повторюватися, адже громада почала подавати проєкти до платформи DREAM. Можливо через це дебютувала практика дотримання вимог безбар'єрності, бо для експертів платформи та донорів це важливо.

Отож, тут точно варто поліпшити комунікацію всіх стейкхолдерів, зокрема з міжнародними партнерами. Та в нас є припущення, що громаді це не вигідно, бо представниця влади зазначила, що вони не готові співпрацювати з грантами та донорами. Утім, є надія, що Офіс відновлення вирішить ці та інші питання так, як це сталося в сусідній Вознесенській громаді. Співпраця там принесла значні плоди.

---

²⁹ Реформа харчування в освіті як приклад недоброчесності. 30 червня 2025. Джерело: <https://protucor.com/4462-2/>

³⁰ Допис про моніторинг укриття у закладі «Дивограй». Джерело: <https://www.facebook.com/shtabkr/posts/pfbid032UZRRlFSTZEs3tpFJnzKYfXgxSLTUKXckjnf2j6X73gpFEfyNX8pzx2E7Vwbnl?rdid=np6U5lpE3Fo2Ph3r#>

³¹ З бюджету по гривні – у Первомайській школі №11 за 5-ма договорами створювали безпечний простір для двох закладів. 20 червня 2025. Джерело: <https://protucor.com/pervomaysk/>

Мішель Азанавічус та інші зірки. Як оскароносний французький режисер відбудував будинок в Ірпені

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпін»

Посилання на портал БРП: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Київська область, Ірпінська громада

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 11

Житловий будинок на Давидчука, 42, Ірпін, після відбудови. Київська область

Прохолодного дня в лютому 2023-го режисер світового рівня уважно оглядав все довкола: обгорілий двоповерховий будинок без вікон та дверей, посічений осколками паркан та напіврозбиту п'ятиповерхівку на кілька під'їздів. Тільки це був не знімальний майданчик, а пошкоджені будівлі, не декорації. Мішель Азанавічус – лауреат Оскару за фільм «Артист» 2011 року – приїхав до Ірпеня, аби подивитися на будинок на вулиці Давидчука, 42³² та поспілкуватися з мешканцями. Саме на його відбудову Мішель відкрив збір коштів під егідою United24 та організував благодійний аукціон із особистими речами кінозірок. Актор Том Генкс для цього аукціону надав друкарську машинку з власної колекції.

³² Капітальний ремонт ЖБ за адресою: м. Ірпін, вул. Давидчука 42. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=1176>

«Наш будинок пошкодили в останні дні окупації Ірпеня», – розповіла Альона Дроботенко, мешканка будинку. Руйнування сягало 40% через прямі влучання запалювальних снарядів. «Будівля дуже сильно постраждала», – додає Ангеліна Курій, голова правління ОСББ «Затишна домівка», яке утримує будинок та прибудинкову територію.

За словами пані Курій, росіяни повністю знищили покрівлю та п'ятий поверх, у деяких квартирах пошкоджені носійні стіни та плити перекриття, не було вікон. Вигоріли всі комунікації: вода, каналізація, газ. Без цього неможливо було навіть тимчасово проживати в будинку. Перед втечею з Ірпеня окупанти на повну мародерили в будинку, тож вибили майже всі вхідні двері до квартир.

Житловий будинок на Давидчука, 42, Ірпінь, після окупації. Київська область.

Тож Мішеля Азанавічуса вразила саме енергія та сміливість ірпінців, які повернулися додому, попри значне руйнування будинку, й були налаштовані оптимістично.

У них були підстави для оптимізму. На той момент уже було зроблено чимало, а підтримка зірки світового масштабу і взагалі додавала впевненості, що квартири знову стануть по-справжньому затишними.

Одразу після деокупації весною 2022 року один із мешканців відзняв увесь житловий комплекс на відео. Усі мешканці дізналися, що саме відбулося з їхніми квартирами й почали повертались, щоб спробувати самотужки відновити свої оселі.

Настало літо 2022 року, але мешканці ще не мали чіткого плану, що робити з будинком. Для повномасштабної відбудови потрібен був проєкт та чимале фінансування. Квартири заливало під час дощів, стіни відсирівали й ще більше руйнувались. Тож мешканці взялися прибирати залишки згорілого даху.

Неоціненну допомогу надали промислові альпіністи з компанії Alpcor, без їхньої участі було б важко зрізати обгорілий метал. Коли понівечену покрівлю демонтували, встановили тимчасове брезентове накриття.

Але оскільки вода все одно затікала, найперший виклик був встановити надійну постійну покрівлю. Люди скидалися, збирали гроші через соцмережі, шукали спонсорів. Із встановленням нового даху допомогла юридична група LCF.

«Ми змогли зібрати 4,1 мільйона гривень, – пригадує Ангеліна Курій. – Цих грошей вистачило для старту відбудови». Завдяки зібраним коштам мешканцям вдалося власними силами до початку весни 2023 року встановити нову покрівлю. Далі чекали відбудови.

Місцева влада запевняла, що будинок відновлять, але остаточно справа зрушила з місця, коли Мішель Азанавічус став амбасадором проєкту. Йому вдалося зібрати 125 тисяч євро. Загалом же завдяки United24 накопичили 250 тисяч євро для капітального відновлення житла.

Мешканці створили ініціативну групу, яка обговорювала з підрядниками ключові аспекти. До честі компанії, підрядник також пропонував різні варіанти матеріалів, зразки привозили прямо на будівництво, аби власники квартир могли подивитись та вибрати.

«Прораби дуже уважно ставились до кожної квартири. У межах бюджету вони пропонували різні варіанти, і люди обирали. 99% мешканців дуже задоволені», – наголошує голова правління ОСББ Ангеліна Курій.

У будинку відновили несучі конструкції, підсилили металоконструкції покрівлі, замінили пошкоджені стіни, перегородки, вікна та двері, відремонтували балкони, відновили фасад, відремонтували комунікації та вентиляцію. І, звісно ж, наново пофарбували та поштукатурили.

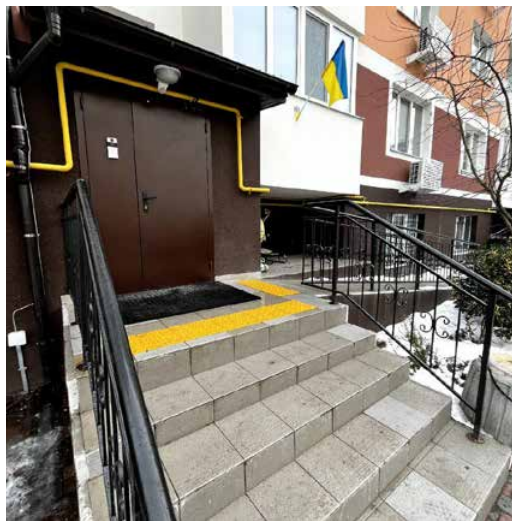
Мішель Азанавічус ще кілька разів приїздив до Ірпеня подивитись, як триває відбудова будинку.

Спершу сподівалися завершити всі роботи до кінця 2023 року. Саме такі терміни були прописані в угоді з компанією-переможцем тендеру. І зірковий амбасадор проєкту, і самі мешканці сподівалися, що вдасться зустріти Різдво та Новий Рік у вже відремонтованому будинку. Але роботи завершили лише у березні 2024 року. Офіційно будинок знову введено в експлуатацію в липні 2024 року.

І мешканці, і компанія-підрядник зробили чимало, щоб будинок після відбудови був комфортним та затишним. Щоправда, ситуація з доступністю будинку для людей з інвалідністю докорінно не змінилася. На вже наявні пандуси та сходи підрядник встановив тактильні навігаційні елементи для людей із порушеннями зору.

Щоправда, як показала перевірка моніторингової групи ГО «Сміливий Ірпін»¹, ці навігаційні елементи низької якості й створюють додакові перешкоди для пересування на кріслі колісному. Старі недоліки також не усунули: у пандусів завеликий кут нахилу, поручні проходять не через всю довжину, а над ганками та пандусами немає навісів, які б захищали поверхню від опадів. Тож на

кріслі колісному без сторонньої допомоги потрапити до під'їзду складно, а подекуди навіть небезпечно.

Житловий будинок на Давидчука, 42, Ірпін, після відбудови. Київська область.

Після відбудови будинок став більш енергоефективним завдяки заміні матеріалів фасаду та вікон.

Хоч сподівання на те, що мешканці зустрінуть Різдво 2023 року в затишних оселях свого

відбудованого будинку, не справдись, Мішель Азанавічус був дуже вражений після своїх візитів до України. «Ти бачиш зазвичай таких людей, таких героїчних людей лише в кінострічках. Але там люди поведуться як герої, а тут люди прості, з почуттям гумору та без кіношного героїзму», – розповідав він журналістам.

Оскароносного режисера також дуже надихнула історія Альони Дроботенко, яка з маленькою донечкою повернулася до напівзруйнованого будинку. Ця сім'я стала свідком усіх етапів відбудови. І в Альони, схоже, є свій рецепт «некіношного героїзму»: «Хай би як ми не впадали в депресивний стан, це не поверне того, що вже сталося. Ми можемо тільки взяти себе в руки, відновити все і працювати. Працювати заради майбутнього».

Відбудовано з любов'ю. Мостищенська філія Гімназії №1, Гостомельська громада

Виконавець: Громадська організація «Жінки в Україні»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/25>

Регіон реалізації: Чернігівська громада Чернігівської області, Бородянська, Бучанська, Гостомельська громади Київської області

Термін виконання: січень – березень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

Мостищенська філія Гімназії №1 Гостомельської громади ³³

Мостищенська філія Гімназії №1 Гостомельської громади раніше була окремим закладом, початковою школою. Із 2019 року функціонує як підрозділ Гостомельської Гімназії №1. Цей об'єкт має свою особливу історію успішного відновлення після звільнення регіону від російських окупантів.

³³ Фотографія з Facebook сторінки Мостищенська філія Ліцею №1 Гостомельської громади. Джерело: <https://www.facebook.com/photo?fbid=122162985254787170&set=pcb.122162985716787170>

Під час активних бойових дій на Київщині в лютому - березні 2022 року приміщення початкової школи було знищено на 70%. На території закладу зафіксували близько двадцяти прильотів, три з них потрапили безпосередньо в будівлю. Подвір'я було перерите глибокими вирвами. З одного боку споруди від вибуху була зруйнована стіна, знищений ганок, вибиті всі вікна з рамами, двері повилітали повністю, вся стеля впала, був знищений дах, у двох класах піднялася підлога. Навчальний заклад знаходився на самій лінії фронту, тому руйнування виявилися такими сильними.

Ось як про це розповідає директорка закладу, Наталія Рог: «Окупації тут не було, але лінія фронту проходила зовсім поруч. Це означало, що ми постійно жили під загрозою обстрілів та боїв. Ворог був близько, і ми відчували його присутність щодня. Танки стояли просто на вулицях, а звуки вибухів та пострілів стали для нас звичними».

Вхід до укриття Мостищенської філії Гімnazії №1 Гостомельської громади³⁴

Наталія Миколаївна також розповіла, що сподівань на відновлення будівлі закладу, у якийсь момент, просто не було. Це пов'язано зі станом руйнувань та тим, що будівлі початкової школи вже понад 120 років. Але процес підтримки

³⁴ Пост про моніторинг відбудови мостищенського ліцею. Джерело: <https://www.facebook.com/womeninukraine/posts/pfbid02QrNkrTm57moRAoQR19GJqKvDkj61GxkvFmkbtn7wmCRV23r2ZMvFct93WLdYdUCvI>

відновлення приміщення початкової школи активно включилися жителі громади. Вони жваво обговорювали це питання на різних онлайн майданчиках. Люди прагнули відстояти єдиний навчальний заклад у їхньому селищі. Реалізувати проєкт відновлення вдалося завдяки спільним зусиллям волонтерських, благодійних організацій та місцевої влади.

Загальний бюджет відновлення об'єкта склав близько 3 млн грн. Із них кошти місцевого бюджету – 300 тис. грн – пішли на відновлення електрики, ремонт підсобних приміщень та закупівлю плитки для облаштування прилеглої території. Благодійна організація «Район №1» робила заміну покрівлі. Благодійний фонд «ГУРТУМ» здійснив ремонтні роботи, а також займався встановленням та обладнанням укриття. Завдяки фінансуванню «Greenpeace» було встановлено сонячні панелі та розміщено їх на території закладу.

Навчання в Мостищенській філії розпочалося у вересні 2023 року. Саме на той момент було облаштовано укриття. Воно створене з монолітних армованих блоків та укріплене зовні ґрунтовим насипом. Укриття має вигляд будиночка гобіта.

Всередині розмальовані стіни також повністю відповідають задуму. Зовні споруду укриття прикрашають два маленькі віконця. Однак це не просто вікна – це невеликі клітки для кроликів. Поки що тваринки тут не живуть, але директорка каже, що в майбутньому планують їх доглядати. Таке дизайнерське рішення запропонував Благодійний фонд «ГУРТУМ». Саме ця благодійна організація займалася основними роботами з відновлення навчального закладу загалом.

Підземне укриття Мостищенської філії Гімназії №1 Гостомельської громади³⁵

³⁵ Пост про моніторинг відбудови мостищенського ліцею. Джерело: <https://www.facebook.com/womeninukraine/posts/pfbid02QrNkrTm57moRAoQR19GJqKvDkj61GxkvFmkbtn7wmCRV23r2ZMvFct93WLdYdUCvI>

Важливо зазначити, що простір укриття служить місцем, де у вільний від навчання час проводяться різні заходи для дітей громади. Наприклад, творчі майстер-класи.

У школи також з'явився новий дитячий майданчик. Його перенесли з Гостомельського ліцею №2, який росіяни зруйнували вщент і який не підлягає відновленню.

У рамках проєкту відновлення закладу були встановлені двокамерні вікна, відновлено та утеплено дах. Проте не було зроблено водовідведення з даху та по території. Тому вода може з часом руйнувати відбудований ганок та загалом вхідну групу. І це є значним недоліком.

Як прояв безбар'єрності, усередині будівлі були прибрані всі пороги. Оскільки заклад є одноповерховим та має біля вхідної групи пандус, то можна вважати його частково бузбар'єрним. Хоча кут нахилу пандусу не відповідає нормам.

Заклад частково забезпечений власною електроенергією, яку виробляють сонячні панелі.

На дату проведення моніторингу в Мостищенській філії навчалось близько 150-ти дітей. Тут також навчались учні зруйнованої Гімназії №3. Навчання відбувається в змішаній формі, бо укриття вміщує лише 50 осіб.

У громаді є значна потреба у відновленні й інших зруйнованих закладів освіти або в будівництві нових. На жаль, на час проведення моніторингу це питання не вирішувалось.

Так і не став зразком для всієї України. Село Посад-Покровське, Херсонщина

Виконавець: Громадська організація «Мережа правового розвитку»
Посилання на сторінку грантиста на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/39>
Регіон реалізації: Чорнобаївська громада Херсонської області
Термін виконання: січень – квітень 2025 року
Кількість об'єктів: 13

*Команда Мережі Правового Розвитку у селі Посад-Покровському
під час моніторингового візиту*

Село Посад-Покровське Чорнобаївської громади на Херсонщині вісім місяців перебувало спочатку в окупації, потім – на лінії розмежування, і за цей час було зруйновано майже вщент.

У селі 940 будинків, всі вони були пошкоджені, більше половини – зруйновані. До повномасштабної війни тут проживало понад дві тисячі людей, під час окупації та активних бойових дій залишалось лише кілька десятків.

Станом на весну 2025 року в селі проживало близько 800 людей, і мешканці продовжили повертатися, хоча в багатьох житло було пошкоджене або зруйноване.

У 2023-му Кабмін вніс це село до переліку населених пунктів, що підлягають комплексній відбудові. Ідеться не про відновлення окремо взятої школи чи лікарні, як це відбувається в інших селах та містах, а про повне відновлення селища.

Проекти комплексної відбудови – експериментальні, усього таких селищ по Україні шість: Бородянка, Тростянець, Циркунів, Посад-Покровське та Ягідне.

Відповідно до постанови КМУ №382 відновлення Посад-Покровського передбачалося протягом 2023 - 2025 років. Але навряд чи проєкт вдасться завершити до кінця цього року, адже роботи за більшістю об'єктів навіть не було розпочато. Про це написав перший заступник голови Державного агентства з відновлення та розвитку інфраструктури Микола Бойко на своїй сторінці у Facebook³⁶. «Більшість із 120-ти об'єктів, над якими працювали, на жаль, готова лише на 20%», – повідомив він і пообіцяв прискорити роботи.

Громадська організація «Мережа Правового Розвитку» (МПР) протягом майже року моніторила відновлення села.

Ключові проблеми у відновленні Посад-Покровського

У своєму аналізі МПР спиралась на дані з реєстрів, проводила інтерв'ю з мешканцями та працівниками місцевої влади, оглядала об'єкти на місці тощо. Отже, організація перевірила чотири важливі об'єкти соціальної інфраструктури та десять приватних житлових будинків.

Результати перевірки

- **Вібудова сільської ради.** Вартість будівництва – 9,3 млн грн. Згідно з відповіддю Служби відновлення та розвитку інфраструктури в Херсонській області на запит станом на 21 березня 2025 року роботи на цьому об'єкті не велись, а проєктно-кошторисна документація перебувала у стадії розробки.

*Зруйнована будівля сільської ради у селі Посад-Покровському.
Фото станом на травень 2025 року*

³⁶ Допис про відбудову у Посад-Покровському. Джерело: <https://www.facebook.com/mykola.bojko/posts/pfbid0nz5p1QrkwrYYmQkquBDDVvnhNfhufk6qdWkQQVAcY12SzAJsYThAd2gtMQFewXcCl>

- **Будівництво нової амбулаторії.** Вартість об'єкту майже 22 млн грн. Станом на кінець травня необхідні закупівлі вже були проведені, але будівництво ще не почалось. Але наскільки громаді справді потрібна нова амбулаторія – велике питання, адже в селищі вже є відновлена амбулаторія, яка працює.
- **Будівництво Центру безпеки.** Вартість – майже 39 млн грн. Включатиме пожежне депо, пункт медичної допомоги, адміністративні приміщення, майданчик для реагування на надзвичайні ситуації. МПР виявило низку порушень при закупівлях для Центру безпеки. Наприклад, переможець тендеру згадується в кримінальних провадженнях та виконавчих справах, а тендерна документація під час відбору підрядника містила завищені вимоги до техніки, персоналу та фінансової спроможності майбутнього підрядника, що могло обмежити участь інших компаній. Державна аудиторська служба також виявила порушення законодавства.

*Ділянка, де має бути побудований Центр безпеки у селі Посад-Покровському.
Фото станом на травень 2025*

- **Відновлення навчально – виховного комплексу «Дитячий садок – ліцей».** Вартість об'єкту — 640 млн грн. Це нове будівництво, яке передбачає зведення нового корпусу, облаштування навчальних та ігрових приміщень, спортивної інфраструктури тощо. Станом на травень 2025 року робота над об'єктом була на стадії розробки проєктно – кошторисної документації. Будівельні роботи не були розпочаті, закупівля не оголошена.
- **Відновлення приватних будинків.** З одного боку, за певною кількістю об'єктів уже проведені тендери та вибрані компанії-переможці, тож будівництво розпочалось. Водночас, експерти МПР з'ясували, що громада та її мешканці були мінімально залучені в обговорення відновлення се-

лища та не знали, за яким пріоритетом визначали будинки на відновлення. По-друге, понад 30% мешканців села не мали належно оформлених правовстановлюючих документів, а отже, ці люди не могли брати участі в програмах «Відновлення та інших компенсаційних програмах. На те могли бути різні причини – від втрати документів через бойові дії до відсутності їхнього житла в електронних реєстрах. Тож юристи МПР почали допомагати таким людям відновити документи, аби вони мали змогу отримати житло від держави.

*Пошкоджене поштове відділення у селі Посад-Покровському.
Фото станом на травень 2025.*

Що далі?

На середину 2025 року частина об'єктів усе ж таки вже була в процесі реалізації. Для житлових будинків була наявна проєктна документація, були проведені закупівлі та частково укладені договори з підрядниками. За закупівлями Центру безпеки та амбулаторії проводився моніторинг Держаудитслужби. Також тривала розробка проєктно-кошторисної документації дитячого садочка.

У відбудові Посад-Покровського критично важливо забезпечити участь громади у відновленні, прозорість рішень і дотримання термінів. Проєкт у Посад-Покровському показує: справжнє відновлення – це не лише фізичне будівництво, а й відновлення прав людини та довіри українців до влади. Громадський моніторинг, юридичний супровід та ефективна комунікація – це ключові складові успішної відбудови.

Принципи безбар'єрності проігноровані. Житловий будинок у Харкові

Виконавець: Громадська організація «Агенція місцевих ініціатив»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/51>

Регіон реалізації: Харківська область, Харківська міська громада.

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 8

Багатоквартирний будинок на вулиці Дружби Народів, 267, Харків

У 2025 році громадська організація «Агенція місцевих ініціатив» провела моніторинг відбудови в місті Харкові. Було проаналізовано 10 об'єктів, із них 9 – багатоквартирні житлові будинки, які відновлювалися в межах бюджетного фінансування. Було виявлено чимало проблем у підходах до безбар'єрності, вони були або повністю проігноровані або реалізовані формально та не відповідали навіть базовим стандартам.

На більшості з перевірених об'єктів не було ані пандусів, ані розширених входів, ані елементів навігації зручних для людей із порушенням зору або мобільності. У деяких випадках встановлені пандуси мали занадто крутий нахил або були недосяжні без допомоги. Не передбачалися кнопки виклику, контрастні маркування, а деякі під'їзди залишилися недоступними взагалі.

Приклад багатоквартирного будинку на вулиці Дружби Народів, 267 у Харкові

ві яскраво ілюструє відсутність єдиного підходу до забезпечення безбар'єрності в процесі відновлення житлового фонду.

У цьому будинку лише в одному з під'їздів облаштовано сучасний зручний пандус, тоді як в інших ситуація істотно відрізняється: десь пандус відсутній взагалі, десь встановлені застарілі металеві конструкції, які з часом прогнутися, проржавіли та не були замінені. Така нерівномірність в облаштуванні базових елементів доступності викликає здивування: як так сталося, що в межах одного й того самого будинку застосовано настільки різні рішення? Швидше за все, це пов'язано з тим, що саме в цьому під'їзді проживає людина на кріслі колісному, якій потрібен пандус, і для якої цю конструкцію і зробили.

Єдиний під'їзд у будинку на вулиці Дружби Народів, 267, у Харкові, де облаштований пандус.

Цей випадок наочно демонструє системну проблему: безбар'єрність у житловій забудові досі не вважається стандартом, що має бути реалізований повсюдно. Часто її впровадження залежить від активності мешканців, технічних можливостей ОСББ або суб'єктивних рішень виконавця робіт.

Проте під час будівництва за бюджетні кошти або в межах проєктів відновлення, що фінансуються донорами, пандуси та інші засоби доступності повинні бути включені в проєктну документацію автоматично.

Ситуація з будинком, у якому кожен під'їзд має своє вирішення питання доступності або взагалі його не має, доводить, що навіть за формального дотримання вимог результат може бути несистемним і дискримінаційним. Один будинок, але абсолютно різні умови для мешканців. І це не лише про комфорт, це про рівність прав.

Відновлення лікарні в Тростянці: історія успіху

Виконавець: Громадська організація «Центр розвитку та співпраці громад»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/28>

Регіон реалізації: Охтирська громада Сумської області, Лубенська, Диканська, Нехворощанська громади Полтавської області, Верхньодніпровська громада Дніпропетровської області

Термін виконання: вересень 2024 року – січень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

КНП «Тростянецька міська лікарня» після відновлення³⁷

У рамках проєкту «Моніторинг проєктів відбудови Полтавської та Сумської областей, профінансованих у 2023 році», команда Центру розвитку та співпраці громад провела виїзди на 10 об'єктів у Полтавській та Сумській областях. Серед них відновлені багатоквартирні будинки, амбулаторії та лікарні, що були серйозно пошкоджені під час бойових дій.

Зокрема, експертка з моніторингу Марія Богданова оглянула хід відбудови Тростянецької лікарні (Сумська область), яка зазнала значних руйнувань під час окупації в березні 2022 року.

Установа має комплекс будівель та кілька відділень, усі вони зазнали пошкоджень на початку повномасштабного вторгнення, адже росіяни обстріляли заклад із танків. Були пошкоджені фасад та покрівля, двері й вікна, частково зруйновані плити перекриття.

Лікарню, яка обслуговує понад 30 тисяч мешканців Тростянецької та Боромлянської громад, почали відновлювати восени 2023 року. При цьому, відбудову проводили не як один проєкт, а розбили фінансування на кілька проєктів. Це, на думку експертів ЦРСГ, зроблено для оперативнішої відбудови та збільшення можливості отримати фінансування. Викликом відбудови став черговий російський ракетний удар. Наприкінці грудня 2024 року вже було повністю завершено відбудову поліклініки та стаціонарного корпусу й тривав ремонт у дитячому відділенні.

---

³⁷ Моніторинг Тростянецької лікарні. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=875>

Найголовніше з моніторингу відбудови лікарні

Капітальний ремонт приміщень громадського будинку з господарськими (допоміжними будівлями та спорудами) лікарні

- Служба відновлення та розвитку інфраструктури в Сумській області була головним ініціатором та розпорядником коштів, а джерелом фінансування були кошти Фонду ліквідації наслідків збройної агресії.
- Вартість капітального ремонту зросла в ході робіт із капітального ремонту. Це стало наслідком відсутності в початковому кошторисі всіх необхідних робіт. Зокрема, це стосується вартості демонтажу пошкоджених/зруйнованих частин лікарні на більшій площі для подальшого безпечного використання приміщення. Звісно, що іншою причиною підвищення вартості було влучання російської ракети та додаткові руйнування приміщень.
- Варто зазначити, що оцінка руйнування, експертиза та написання проектно-кошторисної документації відбувалися в стислі строки та після звільнення міста за умов знищення частини документації окупантами. Це також змусило Службу відновлення робити перегляд кошторису.
- Під час візиту на об'єкт на завершальній стадії ремонту експерти ЦРСГ порівняли якість монтажу віконних рам та запінення щілин. Так, пройоми мають достатню кількість піни, завдяки цьому відсутні великі щілини, що сприяє збереженню температури в приміщенні. Всюди встановлені вікна WDS 6S з енергозберігаючим напленням та двокамерним склопакетом. Отже, виконавці робіт дотримались принципів впровадження енергоефективності.

Капітальний ремонт фасаду та ґанків (стаціонарний корпус та дитяче відділення)

- Росіяни знову обстріляли лікарню 15-го березня 2024 року, вже коли ряд робіт із відбудови було виконано. У результаті було вибито щойно встановлені вікна, двері та пошкоджено вже відновлену частину фасаду. Це вплинуло на тривалість робіт з утеплення фасаду лікарні.
- З відновленням пошкоджених вікон допомогла міська рада та благодійні фонди, а також організації, які надали фінансову допомогу, оскільки початково ці роботи не включили в проєкт.
- Переможцем закупівлі оголошено ТОВ «Електроленд» з пропозицією 19,56 млн грн. Ця організація є учасником кримінальної справи, пов'язаної з несплатою податків. Закупівлю оголошувала Служба відновлення в Сумській області.

- Різниця між виділеною сумою та вартістю проєкту – понад 3,3 млн грн. За інформацією, яку надали представники влади міста, гроші, які були в залишку на кінець 2023 року, були перенаправлені на додаткові роботи за цим та іншими проєктами лікарні.
- У ході перевірки договірних цін від переможця закупівлі було виявлено ризик завищення цін на деякі матеріали, зокрема на мінвату та профнастил.

Капітальний ремонт (термомодернізація) будівлі поліклініки, переходу та дитячого відділення

- За цим проєктом підрядник порушив терміни виконання робіт.
- У серпні 2024 року було розірвано договір із ТОВ «Міське будівництво» та оголошено нову закупівлю.
- Складність реалізації проєкту полягала в тому, що в холодну пору року та під час високої вологості не бажано виконувати роботи з утеплення фасаду, а через затримки роботи якраз мали бути зроблені в такий час.

Капітальний ремонт та термомодернізація інфекційного відділення³⁸

- Проєкт отримав спільне фінансування з міського бюджету Тростянецької міської ради і Проєкту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (Німеччина).
- Громада спільно з донором розробила комплексне рішення, яке включає заміну вікон, утеплення фасаду, цоколю та технічного поверху й використання сонячних панелей. Загальна вартість проєкту – 14,4 млн грн.
- Під час візиту експертка ЦРСГ помітила, що влаштування мінеральної вати не відповідає технології, кріплення вати на клейову суміш проходить без використання напівтерка із зубцями, а лише точково наноситься, що створює щілину між поверхнею та мінеральною ватою, а також не є надійним методом.

Громада бачить у представниках громадських організацій своїх партнерів, тому дослухається до порад, активно комунікує з місцевими жителями. Адже успішна відбудова неможлива без тісної співпраці між владою, громадою і підрядниками. Важливо, щоб усі сторони були зацікавлені в прозорих та ефективних процесах, що дозволить не лише відновити інфраструктуру, але й побудувати стійке майбутнє для регіонів. Тому експерти ЦРСГ представили результати моніторингу та надали свої зауваження міському голові Тростянця Юрію Бові.

³⁸ Посилання на інформацію про Тростянецька лікарню на DREAM. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-250324-B9C96898/profile>

Сільська амбулаторія в Ситняках: швидка допомога, але без доступності та енергоефективності

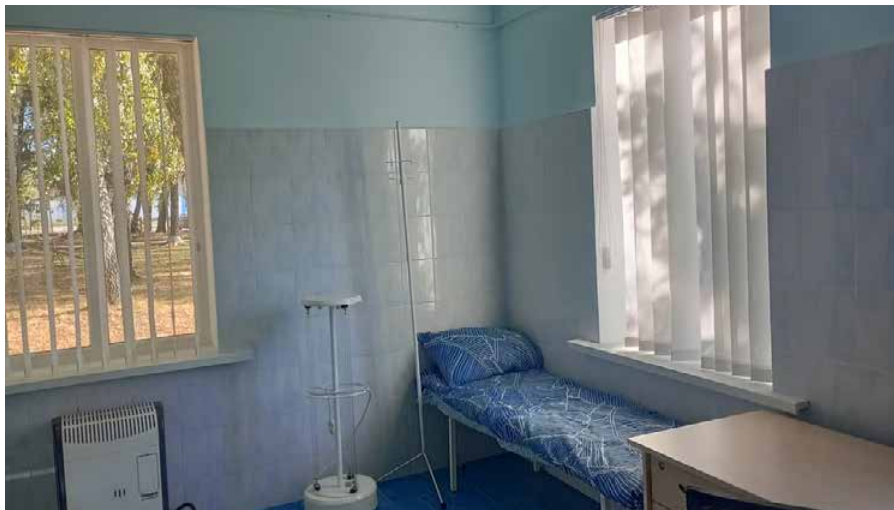
Виконавець: Громадська організація «Агентство розвитку територій»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/23>

Регіон реалізації: Макарівська громада Київської області

Термін виконання: вересень – листопад 2024 року

Кількість об'єктів: 12

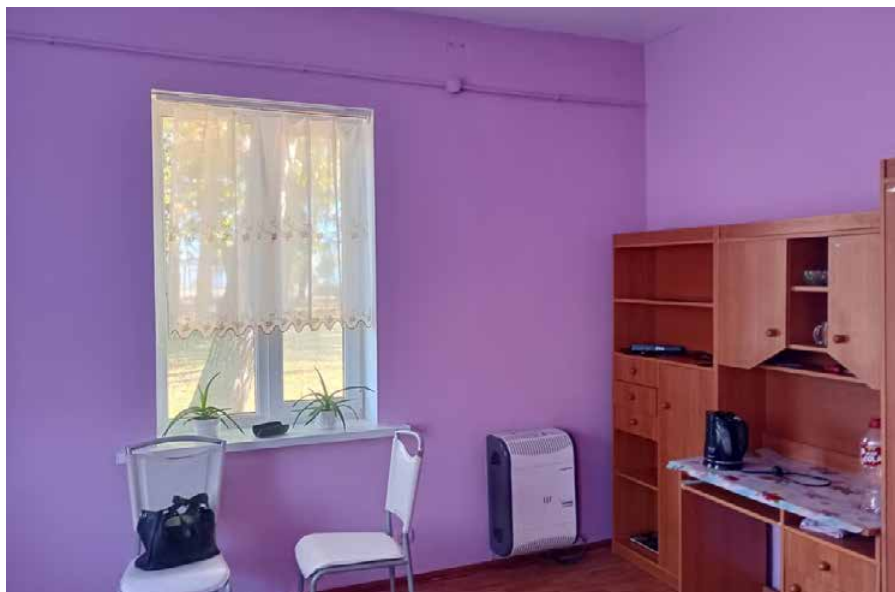

*Відновлене приміщення фельдшерсько-акушерського пункту в селі Ситняки,
Київська область ³⁹*

Фельдшерсько-акушерський пункт у селі Ситняки на Київщині, який був сильно пошкоджений під час бойових дій навесні 2022 року, відновили за підтримки міжнародної медичної гуманітарної організації MSF («Лікарі без кордонів»). Це один із небагатьох об'єктів громади, що отримав повне фінансування та допомогу від міжнародних партнерів.

Моніторинг виконаних робіт показав: відновлення справді дозволило швидко повернути медичні послуги мешканцям, але сам проєкт реалізували без врахування вимог доступності та енергоефективності.

³⁹ Фельдшерсько-акушерський пункт с.Ситняки. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=142402>

Громада після окупації: масштабні руйнування

Із кінця лютого до кінця березня 2022 року Макарівська громада перебувала в зоні активних бойових дій. За офіційними оцінками, зруйновано або пошкоджено:

- понад 2800 житлових будинків;
- 63 багатоквартирні будинки;
- десятки об'єктів освіти, медицини та культури;
- 373 комерційні об'єкти.

ФАП у Ситняках постраждав серйозно й потребував повного відновлення.

Що зроблено: проєкт реалізували швидко та повністю

Ремонт будівлі ФАП, побудованої наприкінці 1960-х років, проводився виключно за кошти «Лікарів без кордонів», тому ризику дублювання фінансування не було. Усі витрати контролювала міжнародна організація.

Макарівська селищна рада підтвердила, що проєкт було виконано в заплановані терміни.

Доступ громадськості до інформації був забезпечений через сайт селищної ради, офіційну сторінку в Facebook, телеграм-канал голови громади та місцеву газету.

Відсутність доступності та енергоефективності

Попри відновлену функціональність, будівля ФАПУ не відповідає вимогам інклюзивності, встановленим ДБН. Тобто приміщення є недоступним для людей з інвалідністю та маломобільних груп.

Експерти зафіксували порушення:

- замалі дверні пройми;
- невідповідні розміри санітарних приміщень;
- наявні пороги.

Через такі пороги всередині будівлі амбулаторії в Ситняках людині на кріслі колісному буде складно пересуватися⁴⁰

Під час ремонту акцент зробили на швидкості, а не на відповідності стандартам доступності.

Ба більше, під час ремонту не було здійснено заходів з утеплення чи модернізації інженерних систем.

З енергоефективних рішень – лише нові ПВХвікна зі склопакетами. Це не відповідає вимогам енергозбереження та енергоефективності. Але

для точного визначення енергетичних характеристик потрібен енергоаудит.

Планування відновлення: програма є, але поки не затверджена

Станом на період моніторингу цієї відбудови громада вже два роки працювала над Програмою комплексного відновлення. Документ розроблявся із залученням громадськості, міжнародних організацій та експертів. Наприкінці 2024 року програма перебувала на погодженні в Київській ОВА.

Селище Макарів було активним і на платформі DREAM – громада подала 56 проєктів на понад 1,4 млрд грн. Щоправда, проєкт відновлення ФАПУ на платформі знайти не вдалось.

⁴⁰ Фельдшерсько-акушерський пункт в селі Ситняки. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=142402>

Ірпінський Фенікс. Відновлення завдяки проактивній позиції ОСББ

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпінь»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін виконання: січень – квітень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 12

Навпроти високих сосен ірпінського Центрального парку стоїть чотириповерховий будинок за адресою Університетська, 2К. Він вирізняється з-поміж своїх сусідів стильним темним фасадом. З того, скільки автівок запарковано поруч і з того, що на кількох балконах сохне прання та з надзвичайного галасу на дитячому майданчику стає зрозуміло – тут нині живе чимало сімей. Але свіжі, ще не потьмянілі кольори облицювання наче підказують: будинок лише нещодавно відновили.

«У квартирі на третьому поверсі вибухнув снаряд», – пригадує Олександр Ступаченко, керівник ОСББ «Фенікс-Ірпінь», яке нині опікується будинком. Будівля сильно постраждала від обстрілів у розпал бойових дій в Ірпені у лютому – березні 2022 року.

«Четвертий поверх повністю вигорів, між третім та четвертим пошкоджено перекриття. А ось тут, на другому поверсі, квартира повністю витліла. Лише дивом не загорілася», – показує Олександр. «Комунікаціям менше пощастило, все вигоріло вщент аж до цокольного поверху».

Коли перший шок минув, пригадує Олександр, мешканці не впали у відчай. Навпаки, це їм допомогло згуртуватися, відчувати підтримку один одного та відповідальність за майбутнє свого будинку.

Найперше створили ОСББ, бо до цього справами будинку опікувалось комунальне підприємство «УЖКГ Ірпінь», але не надто ефективно. Над назвою довго не роздумували – «Фенікс-Ірпінь» було достатньо символічним, але, водночас, і додавало оптимізму, що оселі мешканців знову постануть із руїн та попелу. Почали збирати документи та кошти на повторну експертизу. Її висновок: будинок усе ж можна врятувати. Одразу після цього по-сусідськи згуртувалися і почали роботи, щоб законсервувати неушкоджені фрагменти та накрити будівлю.

Житловий будинок в Ірпені по вул. Університетська, 2К. Після деокупації Ірпеня⁴¹

Житловий будинок в Ірпені по вул. Університетська, 2К. Після відновлення

⁴¹ Капітальний ремонт ЖБ за адресою: м. Ірпінь, вул. Університетська, 2К. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=610>

«Ми повністю розібрали завали, дах (вірніше, те, що від нього залишилось), розібрали четвертий поверх, потім власними силами змурували, залили армопояс», – розповідає Олександр.

За підрахунками Олександра, у 2022 році робіт виконали приблизно на півмільйона гривень. Долучились також і благодійні організації – фонд Open Door, волонтери з ГО «Добробат – добровільний будівельний батальйон».

Утім, цього було явно замало, аби повернути будинок до життя. Мешканці зрозуміли, треба подаватися на програми з відбудови. Але без проєктно-кошторисної документації фінансування залучити складно, тож власними коштами оплатили її розробку. Голова ОСББ розповідає: уже тоді зрозуміли, що державні програми мають суворі вимоги щодо документів. Тож із квітня по серпень 2023 року готували необхідну документацію. Зрештою вирішили звернутися до державного Фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

Проєкт відбудови отримав «зелене світло» в Київській обласній військовій адміністрації, тож у вересні там почали пошуки підрядника. Тендер завершили пізньою осінню. Але основні роботи за умовами програми треба було зробити до кінця року. Разом із підрядником проаналізували, що можуть встигнути вчасно і як можна змінити проєкт.

Інший виклик – обсяг фінансування. Якщо залишати проєкт без змін, то коштів на ремонт цокольного поверху не вистачило би. Тут уже мешканцям довелося попрацювати разом із компанією-проєктантом. «Ми перепланували гроші на нагальні потреби з відновлення. Від деяких матеріалів або робіт відмовились. «Це дало нам можливість повністю відновити будинок», – розповідає Олександр. - За рахунок економії, балансування та перепланування змогли зробити фасади, відремонтували цокольний поверх та замінили там вікна».

На темпи робіт впливала й погода. Підрядник регулярно повідомляв, що можуть встигнути вчасно за відповідних погодних умов. Зміни до кошторису та плану робіт погоджували з обласної владою.

Попри всі старання, повністю закінчити до нового року задумане не вдалося. Але це вже були «залишкові роботи», які завершили у 2024 році. «Найважливіші для будинку роботи, – наголошує голова ОСББ, зробили вчасно, – ще у 2023-му. Якраз завдяки тісній співпраці мешканців із виконавцями робіт».

ОСББ «Фенікс-Ірпін» уже отримало відповідні документи про повне відновлення будинку, його офіційно знову ввели в експлуатацію. Тож нині люди завершують ремонти всередині квартир.

«Стало набагато краще. Наш будинок став набагато теплішим, дихаючим, бо

при відновленні використовувалися якісні матеріали, – з гордістю розповідає Олександр. – Поставили дуже хороші вікна. Тому навіть при великих морозах немає ніяких проблем».

Мешканці хваляться, що будинок став набагато красивішим. І пишаються, що ірпінці підмічають ці зміни, адже «ірпінський фенікс» дуже добре видно з парку і всі пам'ятають, як він виглядав до відбудови.

На одне лише нарікає голова ОСББ: не вдалося зробити під'їзд доступним. Ширина ганку та входу не дозволяє зробити пандус за всіма стандартами, аби до під'їзду могла без проблем потрапити людина з інвалідністю.

Нині власними силами мешканці облаштовують прибудинкову територію. Наприклад, прибрали яму, яка утворилася після обстрілів.

«Краще, ніж було» – ця формула чудово описує підхід до відбудови власників квартир на Університетській, 2к в Ірпені. Навряд вони так казали один одному під час відбудови, але їхня взаємопідтримка, оптимізм та цілеспрямованість зробили цей принцип реальністю. І саме тому приклад «ірпінського фенікса» надихає інших та засвідчує: швидше відновлюються ті будинки, мешканці яких згуртовані та активні.

Ефективна відбудова медичного об'єкта. Новобиківська сільська амбулаторія, Чернігівщина

Виконавець: Громадська організація «Експертно-аналітичний центр
«Медичний конструктор»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/35>

Регіон реалізації: Носівська, Чернігівська, Дмитрівська громади
Чернігівської області.

Термін виконання: січень – квітень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 6

Селища Нова Басань та Новий Биків Ніжинського району ще з перших днів війни перебували в окупації, і російська армія дуже інтенсивно нищила та розкрадала тут об'єкти цивільної інфраструктури. Значних руйнувань зазнали приміщення місцевих шкіл, амбулаторії, приватні будинки тощо.

У Новобиківській сільській лікарській амбулаторії вибуховою хвилею та внаслідок влучань уламків від снарядів були пошкоджені стіни та вікна, дах, фасад та покрівля закладу. Зазнали пошкоджень і внутрішні приміщення та інженерні мережі будівлі. У межах проєкту HEAL Ukraine, що реалізували МОЗ та Світовий банк, амбулаторію було відновлено, щоб забезпечити доступ пацієнтів до найнеобхідніших медичних послуг.

Загальна сума завданих збитків оцінювалася в 6 млн грн. Площа капітального ремонту становила понад 200 квадратних метрів. Зокрема, у медзакладі перепланували приміщення, провели внутрішні та зовнішні будівельні роботи, ремонт покрівлі, влаштували блискавкозахист, провели ремонт даху, замінили мережі та обладнання електропостачання, електроосвітлення, влаштували внутрішні мережі водопостачання та водовідведення, систему опалення, провели оздоблювальні роботи тощо.

Нині амбулаторія пристосована до потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Облаштовано пандус, розміщено систему засобів орієнтації для осіб із порушенням зору та інформаційної підтримки протягом всього шляху руху.

Завдяки злагодженій взаємодії місцевої влади виконавців та медичної спільноти відновлення медичного закладу пройшло якісно й системно.

Це стало прикладом дотримання принципів безбар'єрності в практиці відбудови.

Новобуківська сільська лікарська амбулаторія в процесі відновлення

Також місцева влада врахувала рекомендації громадської організації «Експертно-аналітичний центр «Медичний конструктор» щодо створення безпечного середовища, що включає наявність укриття, енергоефективність, сучасні інженерні системи.

Цей приклад можна вважати еталоном для інших громад Чернігівської області, як ефективно організовувати процеси відновлення навіть в умовах обмежених ресурсів та безпекових викликів.

Міжнародне фінансування не забезпечує дотримання всіх вимог. Історія школи №58 у Миколаєві

Виконавець: Громадська організація «Проти корупції»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/26>

Регіон реалізації: Березанська, Нечаянська, Первомайська громади Миколаївської області, Високопільська, Калинівська громади Херсонської області.

Термін виконання: січень – березень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 20

Підземне укриття в школі №58, Миколаїв⁴²

Будівництво укриття в миколаївській школі №58 фінансувалось за підтримки міжнародної організації UNICEF. Нове сховище дозволило навчальному процесу відбуватися офлайн та забезпечило захист дітей та працівників під час повітряних тривог.

Та попри важливість об'єкта, моніторинг відбудови виявив серйозні недолі-

⁴² Поточний ремонт та облаштування укриття в Миколаївському ліцеї № 58. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=190533>

ки: від відсутності доступності для маломобільних людей до низької прозорості фінансування.

Планування відновлення: місто залучає міжнародних партнерів і громаду

Станом на весну 2025 року Миколаїв перебував на фінальному етапі розроблення міської програми відбудови. Паралельно місто вже мало оновлений Генеральний план до 2030 року, у якому були визначені напрями розвитку житлової, промислової та зеленої інфраструктури.

Також у Миколаєві вже діяли кілька великих міжнародних ініціатив:

- проєкт «Миколаїв відновлений» за підтримки ПРООН і уряду Данії;
- стратегія повоєнної відбудови в межах партнерства #UN4Mykolaiv;
- робоча група міськради, яка готує Програму комплексного відновлення з участю громадськості.

Громада активно взаємодіяла та продовжує взаємодіяти з платформою DREAM, хоча на момент моніторингу інформації саме про побудову укриття в школі №58 не було.

Укриття, що важливе для безпеки, але непрозоре у фінансуванні

Проєкт напряму пов'язаний із ліквідацією наслідків війни – облаштування укриття потрібно для безпечного навчання в умовах постійних повітряних тривог.

Фінансування здійснював UNICEF, однак сума і деталізація витрат не були оприлюднені, що унеможливило повний аналіз вартості проєкту. Це може свідчити про дублювання фінансування. Зокрема, через відсутність публічних даних про обсяг робіт і джерела коштів було неможливо підтвердити, чи не фінансувалися подібні роботи з інших джерел.

Також місто не оприлюднювало детальної інформації про ухвалення рішення щодо будівництва укриття на цьому об'єкті:

- оцінку громадської думки не проводили;
- процес відбору проєкту був не конкурентним;
- інформацію про старт і зміст робіт публікували лише частково.

Проєкт не раз згадували в новинах про загальні ремонти укриттів, але без точних деталей.

Чи дотримані строки і бюджет?

За словами керівниці закладу Марії Письменної:

- роботи виконали вчасно;
- про збільшення вартості або коригування робіт їй невідомо;
- інформації про акти виконаних робіт немає у відкритому доступі.

Тож через закритість даних неможливо перевірити, чи були завищення цін.

Порушення безбар'єрності

Водночас при будівництві укриття переважно забули про важливість безбар'єрності. Так, перевірка об'єкта виявила:

- пандус відсутній;
- обидва спуски в укриття недоступні для людей з інвалідністю та маломобільних груп,;
- пересування в приміщенні ускладнене: вузькі та низькі міжкімнатні пройоми, пороги;
- тактильна навігація та написи шрифтом Брайля відсутні;
- у багатоповерховому корпусі немає ліфта;
- безбар'єрної вбиральні немає, відсутні поручні, кріплення та інші елементи доступності.

Моніторингова група зробила висновок, що укриття є повністю недоступним для маломобільних людей та має значні порушення ДБН.

Позитив: енергоефективність та автономність укриття

Попри недоліки в доступності, укриття відповідає вимогам енергоефективності:

- встановлено енергозберігаючі лампи;
- система вентиляції створює стабільний тепловий режим;
- є інвертор, акумулятори та резервні батареї;
- обладнано генератор, який забезпечує автономність під час вимкнень.

Таким чином, укриття може працювати навіть за повної відсутності електропостачання.

Висновок

Укриття – важливий і своєчасний проєкт для Миколаєва, який дозволяє школі працювати офлайн та забезпечує захист дітей.

Однак відсутність відкритих даних про фінансування, непрозорість ухвалення рішень та серйозні порушення доступності свідчать: місту потрібно посилити управління проєктами відбудови і системніше враховувати вимоги безбар'єрності, навіть якщо такі проєкти фінансуються та впроваджуються донорами.

Більше ніж просто школа. Тимчасовий освітній простір на Київщині

Виконавець: Громадська організація «Агентство розвитку територій»

Посилання на сторінку грантиста на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/23>

Регіон реалізації: Великодимерська та Макарівська громади Київської області

Термін виконання: січень – березень 2025 року

Кількість об'єктів: 15

Всередині тимчасового освітнього простору в селі Богданівка. Київська область

На початку березня 2022 року на території Великодимерської селищної територіальної громади на Київщині розпочалися бойові дії. Уже 8 березня війська російської федерації почали заходити в села громади і до середини місяця окупували 18 із 23-х населених пунктів. За три тижні бойових дій громада зазнала величезних втрат: понад 100 мирних жителів загинули, були зруйновані понад 2450 приватних будинків, школи, дитячі садки, підприємства.

Серед об'єктів, які зруйнували росіяни, був і Богданівський ліцей⁴³. Унаслідок пожежі він був повністю знищений.

Уже після звільнення громади постало питання: як і коли діти знову зможуть навчатися? Громада самостійно не могла впоратись із таким масштабом відновлення, тож критично важливою стала міжнародна підтримка.

Фінансування відбудови ліцею стало можливим завдяки Програмі USAID «Мріємо та діємо» в партнерстві з IREX, міжнародним благодійним фондом

⁴³ Освітній простір Великодимерської селищної ради. Джерело: <http://brp.org.ua/dashboard?object=189901>

savED та громадською організацією GoGlobal. Проєкт обрали за конкурентною процедурою серед інших ініціатив, які подавалися від різних громад.

Загальна вартість проєкту становила майже 20 млн грн. Усі кошти надали донори, без залучення державного чи місцевого бюджету.

Тож на місці знищеної будівлі постала нова – тимчасовий освітній простір. Це не просто приміщення для уроків. Це – сучасний, комфортний інклюзивний простір, де діти можуть безпечно навчатися, розвиватися й жити повноцінним шкільним життям. Як неодноразово зазначала у своїх виступах Анна Новосад, засновниця savED: «Відновлення в умовах війни – це про повернення доступу до освіти як цінності, до освіти як права та до дитинства».

Тут є шість класних кімнат, обладнаних планшетами та інтерактивними мультимедійними панелями. У просторі відбувається не лише навчання, а й різноманітні позакласні заходи: гуртки, майстер-класи, курси й тренінги. У навчальному закладі працює тьютор, який проводить гуртки та допомагає під час самопідготовки.

У новому ліцеї

- облаштували сучасні класи з проєкторами, технікою, новими меблями;
- забезпечили повну інклюзивність: пандуси, тактильна плитка, розмітка шрифтом Брайля, широкі дверні прорізи, адаптовані санвузли з поруччями;
- організували сортування сміття та облаштували територію довкола будівлі.

Відкриття тимчасового освітнього простору в Богданівці Київської області відбулося 24 липня 2024 року. На заході були присутні посол США в Україні Бріджит Брінк, директорка Місії USAID в Україні Джулі А. Конен, Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий, директорка організації IREX в Україні Мехрі Дракман, а також представники громади.

Важливо, що заклад будуть використовувати і після будівництва постійної школи в майбутньому.

Тимчасовий освітній простір у селі Богданівка. Київська область.

Безбар'єрність на четвірку. Школа №24 в Чернігові

Виконавець: громадська організація «Агенція міських ініціатив»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/18>

Регіон реалізації: Чернігівська область, Чернігівська та Михайло-Коцюбинська громади

Термін реалізації: березень – червень 2024 року

Кількість перевірених об'єктів: 13

Експертка Агенції міських ініціатив перевіряє відповідність пандуса школи №24 принципам безбар'єрності⁴⁴

Уявіть хлопчика чи дівчинку, що раптом зіткнулися з хворобою, яка впливає на їх мобільне пересування. Вони вимушені користуватися білою тростиною, кріслом колісним чи іншими допоміжними засобами для пересування.

Чи можна їх обмежити в бажанні відвідувати улюблену школу? А чи готова чернігівська школа №24 бути дружньою до таких учнів? Про це розповідає команда громадської організації «Агенція міських ініціатив».

Прилегла до школи територія

Навчальний заклад має кілька входів на територію. Ширина прорізів у хвіртках та воротах складає понад 0,9 м, що дозволяє людям з малою мобільністю

⁴⁴

Допис на Facebook сторінці про моніторинг відбудови школи № 24. Джерело: <https://www.facebook.com/agencycityiniciatives/posts/pfbid0P21LuXBrA8YLK7boQYQE7Pe98UfkCdurGbUeYPJHBFUz8FbMvXbwEnMMuB3hkAKU1>

потрапляти на територію школи. Маршрут між більшістю з них та центральним входом у будівлю не включає значних перепадів висот та додаткових сходів.

Ширина тротуару дає можливість розминутися людям на кріслах колісних та/або з дитячими візочками.

Проте стоянка для людей з інвалідністю не промаркована. На пришкільній та шкільній території немає тактильної плитки, яка була б дороговказом для людей з порушеннями зору. Спуск до укриття з вулиці має багато сходинок, які важко подолати.

Покриття пришкільної території переважно рівне, але тріщини на асфальтному покритті є. Бордюри біля спортивного майданчика можуть стати додатковим бар'єром для пересування людини на кріслі колісному.

Вхідна група

На сходах встановлений пандус, облицьований нековзкими кахлями. Над сходами та пандусом є навіс. Під час дощу пандус залишиться сухим і його буде легше використовувати.

Фактично двері школи можна відкрити однією рукою. Але щоб потрапити всередину на кріслі колісному, потрібно повністю відкрити подвійні двері. Для цього біля дверей має бути облаштований дзвінок для виклику допомоги, який команда проєкту там не виявила.

На вхідних дверях є інформаційні вивіски, але шрифтом Брайля вони не продубльовані.

«Агенція міських ініціатив» направляла лист до Чернігівської міської ради щодо співпраці в процесі моніторингу об'єктів соціальної інфраструктури в Чернігові. Утім, міськрада відповіла, що не може надати нам допуск до них.

Це впливає як на моніторинг безбар'єрності, так й на процес моніторингу відбудови шкільних об'єктів. Адже експерти АМІ моніторили виконання робіт у низці шкіл Чернігова. Згідно з документами в цій школі мали встановити вікна, двері та виконати низку інших ремонтних робіт. Однак без потрапляння в саму школу експерти не змогли зафіксувати, який обсяг робіт був фактично виконаний.

Команда «Агенції міських ініціатив» продовжує моніторинг об'єктів відбудови в Чернігові та готова до конструктивного діалогу з Чернігівською міською радою та Управлінням освіти. Така співпраця може допомогти ефективнішому майбутньому відновленню міста.

Завдяки відновленню Павлівської гімназії в Снігурівській громаді до школи повертаються учні

Виконавець: Громадська організація «Люстраційна Антикорупційна рада Придніпров'я»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/50>

Регіон реалізації: Миколаївська область, Снігурівська, Широківська, Дніпровська, Синельниківська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

Павлівська гімназія з дошкільним підрозділом та початковою школою була зруйнована під час повітряного удару 14 березня 2022 року. Протягом окупації будівля не використовувалася та перебувала в занедбаному стані. Після деокупації постало питання: як відновити навчальний заклад, щоб діти могли повернутися до шкільного життя?

Одразу після звільнення села команда школи спільно з відділом освіти Снігурівської міської військової адміністрації організувала прибирання території. Далі був пошук донорів і в результаті відновлення закладу здійснювали за підтримки ПРООН, ADRA, AWO (GIZ).

Кроки з відбудови включали:

- Повну заміну вікон на металопластикові конструкції;
- Часткове відновлення даху, що зазнав пошкоджень;
- Мощення цоколю та зовнішніх ділянок;
- Початок ремонту харчоблоку, без якого неможливо забезпечити очне навчання у повному обсязі.

Завдяки підтримці ПРООН та інших міжнародних партнерів заклад також отримав:

- Систему очищення води – для забезпечення якісного питного водопостачання;
- Облаштоване укриття для 50 осіб, яке відповідає всім нормам безпеки (що дозволило молодшій школі вчитись офлайн, але іншим класам — навчатись в змішаному форматі, оскільки в гімназії навчається 150 учнів).

В укритті також облаштовані спальні місця, що робить його місцем безпеки не лише під час навчального процесу.

Безбар'єрний доступ до приміщення першого поверху (пандус) – із планами облаштування доступу на другий поверх. Водночас бракує пандусу в укриття або ліфту.

У відновленій будівлі ліцею реалізовано ряд заходів енергозбереження

та енергоефективності. Опалення здійснюється від власної котельні, яка працює на палетах. Дах будівлі було утеплено, але на час проведення моніторингу частина даху ще потребувала ремонту.

Через відсутність повної інфраструктурної готовності навчальний процес тривав у змішаному форматі. Під час моніторингового візиту ЛАРП Директорка гімназії Тетяна Рудницька наголосила, що мета колективу – це повне повернення до очного навчання з 1 вересня 2025 року.

Школа – це справа спільна. Ворожбянська середня школа Лебединської громади, Сумська область

Виконавець: Громадська організація «НОВА Енергія»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/44>

Регіон реалізації: Сумська область, Лебединська громада

Термін реалізації: березень – червень 2025 року

Кількість об'єктів: 15

Ворожбянський заклад загальної середньої освіти.⁴⁵

Війна прийшла до с. Ворожба Сумської області 25 лютого 2022 року. Ворог увійшов у село з великою кількістю техніки, а після свого відступу постійно тероризував авіацією. Один з авіаударів припав на Ворожбянський заклад загальної середньої освіти⁴⁶ – школу з дошкільним відділенням, гімназією та початковими класами, де навчалося понад 130 дітей, зокрема учні з особливими освітніми потребами. Вибуховою хвилею вибило вікна, зірвало дах, пошкодило двері, стіни та шкільне обладнання. Танками переїхали огорожу

⁴⁵ Ворожбянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Лебединської міської ради Сумської області. Джерело: <https://vorozhba.lbd-osv.gov.ua/photo/>

⁴⁶ Капітальний ремонт Ворожбянського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Лебединської міської ради Сумської області. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=213653>

та зірвали тротуарну плитку. Дах спортзалу буквально підняло в повітря і ки-нуло назад. Пошкодження зазнали й господарські споруди.

А вже 7 березня ворожі війська знову повернулися. Село кілька днів перебу-вало в окупації, частина військових розмістилася просто в приміщеннях шко-ли – у спортзалі, майстернях, кабінетах. Було знищено оргтехніку, винесено майно, зламано двері. На диво, перед виходом із закладу освіти окупанти залишили кілька записок із вибаченнями. Як згодом зазначили шкільні фі-лологи, написано без жодної граматичної помилки. Але ніякі слова не могли відновити зруйновану школу.

Та саме в цій точці й почалася історія, яку сьогодні називають прикладом для наслідування.

Першими, хто зреагував, були місцеві: педагоги, батьки, комунальники, пра-цівники закладу. Вони закрили вибиті вікна, прибрали уламки, намагалися зберегти усе, що лишилося. Згодом місцева влада ініціювала офіційне обсте-ження, яке зафіксувало масштаб руйнувань, а з ним – і правову основу для початку робіт. Завдяки оперативності Лебединської міської ради проєкт від-новлення школи швидко потрапив у поле зору донорів.

Однією з рушійних сил змін стала участь місцевого агропід-приємства – ТОВ «Ворожбала-тінвест». Хоч і саме підприємство постраждало від обстрілів (втра-ти склали понад 21 млн грн), воно не лише відновило свою діяль-ність і провело посівну кампанію, а й підтримало громаду, профі-нансувавши частину ремонтних робіт у школі. Така співпраця між бізнесом і громадою – це при-клад стійкості, довіри та взаємо-підтримки, яких часто бракує у відновленні.

Ворожбянський заклад загальної середньої освіти⁴⁷

⁴⁷ Ворожбянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Лебедин-ської міської ради Сумської області. Джерело: <https://vorozhbba.lbd-osv.gov.ua/photo/>

Далі – тендер, виграний київською компанією в рамках гуманітарної допомоги за підтримки Європейського Союзу в партнерстві з UNOPS. Роботи виконувала бригада з Одещини під наглядом київських фахівців. Усі працівники ставилися до проєкту відповідально: перевірки були регулярними, технічний нагляд вимогливим, а будь-які зауваження оперативно виправлялися. За словами директора, це був винятковий приклад добропорядності підрядника, який виконував побажання педагогів до найдрібніших деталей, навіть колір шпалер погоджували разом із працівниками школи.

У підсумку, новий дах, покращена вентиляція, оновлені електромережі, замінені двері, відремонтовані класи та спортивна зала. Остання – окрема гордість.

«Ми навіть не мріяли про такий спортзал до війни. Руйнування сприяло відновленню на краще, ніж було», – каже директор. Вражає і фінальна сума: понад 7 млн грн (близько 166 тис. доларів США), більшу частину яких профінансували донори, але вагомий внесок за місцевим бізнесом та бюджетом громади.

Громада не мала широкої інформаційної кампанії, не було офіційних публічних обговорень чи новин на сайтах. Але інформація поширювалась горизонтально: через вчителів, батьків, сусідів. Люди бачили зміни, спілкувались із класними керівниками, стежили за перебігом відбудови. Це створювало довіру й демонструвало: школа — справа спільна.

Водночас, не все ідеально. Хоча в школі зберігся пандус, перший поверх пристосований для пересування на кріслі колісному, але немає окремої вбиральні для маломобільних груп населення, ліфтів чи тактильних позначок. Ці заходи не були передбачені проєктною документацією.

Така ж ситуація у сфері енергоефективності: хоча встановлено нові енергоощадні вікна і двері, утеплення фасаду чи використання ВДЕ не заплановано, клас енергоефективності будівлі – «С». Однак індивідуальна система опалення дозволяє регулювати тепло, що частково компенсує недоліки.

Від закриття до розвитку. Реконструкція змінила долю соціального закладу на Полтавщині

Виконавець: Громадська організація «Аналітичний центр «ЗМІСТ»

Посилання на БРП: <https://brp.org.ua/ngo/29>

Регіон реалізації: Полтавська область у Полтавській, Миргородській, Лубенській, Гадяцькій громадах

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 9

Центр соціально-психологічної реабілітації дітей у Полтаві після відбудови

У 2021 році комунальний заклад «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей»⁴⁸ опинився під загрозою закриття. Стара будівля, неефективне використання ресурсів, відсутність змін. Наприклад, у 2019 році на 17 вихованців припадало 57 працівників, а витрати на одну дитину сягнули 300 тис. грн на рік. При цьому, більшість коштів витрачалися не на потреби дітей, а на утримання самого закладу.

Усе змінилося у 2023 році, коли директором стала людина з досвідом роботи у сфері освіти та соціального захисту. Заклад отримав новий підхід до управління та розвитку.

⁴⁸ Капітальний ремонт будівлі комунального закладу «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей». Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=270015>

На початку 2023 року на Полтавщині перебувало близько 200 тисяч внутрішньо переміщених осіб. У керівництва виникла ідея створення проєкту капітального ремонту будівлі з облаштуванням приміщень для тимчасового розміщення людей, які вимушено залишили свої домівки. Уже влітку 2023 року була розроблена проєктно-кошторисна документація. Проєкт підтримала Полтавська обласна рада, і він був поданий до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури для фінансування коштом субвенції Європейського інвестиційного банку.

Восени, після засідання комісії з розгляду та погодження проєктів та заходів, фінансування яких буде здійснюватися коштом субвенції, проєкт було затверджено. Таким чином, джерелами фінансування цього проєкту стала субвенція державного бюджету місцевим бюджетам в сумі 11,4 млн грн у співфінансуванні з обласним бюджетом – 23,5 млн грн.

Завдяки втіленому проєкту вдалося впровадити заходи з енергоефективності будівлі – утеплення фасаду, даху, заміни вікон. Також зроблений ремонт приміщень одного блоку для розміщення ВПО, які оснащені сучасними меблями та обладнанням. Особливу увагу приділили безпеці: у закладі відремонтоване укриття на 350 осіб, яке внесено до реєстру найпростіших укриттів громади. Під час повітряної тривоги воно відкрите не лише для мешканців закладу, а й для мешканців громади.

Блок для розміщення ВПО у Центрі соціально-психологічної реабілітації дітей у Полтаві

У процесі реалізації виявилася потреба в додаткових заходах, зокрема із забезпечення безбар'єрності закладу. У вересні 2024 року проєктну документацію було скориговано: передбачено перепланування кухонь і санвузлів, встановлення підйомача для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату, розширення входів до укриття та влаштування протипожежних виходів із другого поверху. Для виконання цих робіт додатково виділено 2,5 млн грн.

Після завершення будівельних робіт будівля, укриття та прилегла територія закладу відповідають сучасним стандартам безбар'єрності. У закладі облаштовані інклюзивні вбиральні, інформаційні таблички зі шрифтом Брайля, пандус, підйомач. Створено комфортні умови для кожної людини. Водночас ці стандарти поки що не поширюються на другий поверх, де розташовані актова зала, спальні кімнати та новітній комп'ютерний клас. Але ж відродження – це шлях, який проходять крок за кроком, і початок уже покладено.

Заклад відповідає вимогам енергоефективності: утеплений, має сучасні системи опалення, вентиляції, освітлення та енергозберігаючі вікна, що забезпечує раціональне використання ресурсів. Додатково, для безперебійної роботи передбачено кілька генераторів, що підвищує енергетичну стійкість закладу навіть в умовах надзвичайних ситуацій. Тобто експерти на об'єкті побачили не лише відновлення будівлі, а й створення безпечного, функціонального простору, який відповідає сучасним стандартам.

Директор поділився планами на майбутнє: передусім розширення реабілітаційних послуг для дітей, які постраждали від війни, а також облаштування спортивного майданчика, будівництво басейну та інше.

Процес трансформації триває, і ця історія показує, як крок за кроком можна створювати якісні умови для кожного.

Як Кам'янська гімназія «відбудувала» укриття, яке може стати пасткою

Виконавець: Громадська організація «Проти Корупції»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/26>

Регіон реалізації: Дніпропетровська громада Дніпропетровської області

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість промоніторених об'єктів: 18

Вхід до укриття в Кам'янській гімназії, Дніпропетровська область

У Кам'янській гімназії⁴⁹ Софіївської громади після ремонту покрівлі вирішили облаштувати укриття. На це залучили понад 400 тис. грн благодійних коштів. Але під час моніторингу експерти ГО «Проти Корупції» з'ясували: укриття не відповідає базовим вимогам безпеки, а два запасні виходи фактично ведуть у нікуди.

У Кам'янській гімназії навчаються понад 50 дітей і додатково по черзі ще 50 учнів із сусідніх шкіл. Для повноцінного навчання в умовах війни заклад намагався створити належні умови, але не вийшло. Після ремонту покрівлі за кошти місцевого бюджету (3,4 млн грн) гімназія власними силами, за підтримки Норвезької ради у справах біженців, облаштувала підвал площею 300 м² під найпростіше укриття.

За словами керівниці закладу, спершу планували зробити повноцінний ремонт укриття. Однак на практиці обмежилися лише закупівлею меблів та встановленням генератора. Перевірка Державної служби з надзвичайних си-

⁴⁹ Який приклад відбудови показує Софіївська громада та що дивного є? 13 жовтня 2025. Джерело: <https://bit.ly/4oimHxw>

туації показала серйозні порушення, але попри це укриття ввели в експлуатацію та не усунули недоліків.

Ідеться про два запасні виходи, які влаштовані у вигляді драбин. Вони ведуть у скляні вікна. У випадку обстрілу або вибуху (сподіваємося, що цього не буде) вони можуть розсипатись, заблокувавши евакуацію людей і дітей (!).

Рятувальники ще у 2024 році надали офіційні рекомендації закласти вікна піском, проте адміністрація гімназії пояснила, що «не встигла цього зробити». На момент моніторингу, у вересні 2025 року, укриття все ще залишалося небезпечним.

Крім того, підвал не відповідає принципам безбар'єрності: туалети без дверей, сходи без поручнів, стіни не утеплені. Для маломобільних дітей або працівників це приміщення фактично недоступне.

*Укриття в
Кам'янської
гімназії,
Дніпропетровська область.*

«Ми часто бачимо подібні історії, коли

укриття створюють поспіхом, аби було що показати у звітах. Але насправді це не укриття, а лише імітація безпеки», – зазначає голова ГО «Проти Корупції» Юрій Путря.

Що показала ця історія

Кам'янська гімназія – приклад того, як відсутність контролю, планування та уваги до деталей може перетворити добрий намір на потенційну небезпеку. Проблема не у фінансах, а в підході: коли головне – відвітувати, а не створити умови, у яких діти реально будуть у безпеці.

ГО «Проти Корупції» закликає громаду звернути увагу на якісну, а не формальну відбудову. Для цього експерти рекомендували використовувати гайди з безбар'єрної та безпечної відбудови.

Роль міжнародних донорів у відновленні Карлівського ПТУ №50 на Полтавщині

Виконавець: Громадська організація «Інша Жінка»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/45>

Регіон реалізації: Кременчуцька та Миргородська громади Полтавської області

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість об'єктів: 10

20 лютого 2025 року місто Карлівка в Полтавській області стало однією з мішеней чергової масованої атаки дронів-камікадзе. Ціллю ворога була критична інфраструктура, однак від потужної вибухової хвилі постраждали й навчальні об'єкти, серед яких опинилось Професійно-технічне училище № 50⁵⁰. Вибухами вибило вікна в гуртожитку, загальнопобутовому корпусі, корпусі практичних занять та котельні. Заклад опинився в надзвичайно складних умовах: у лютому, у розпал холодів, без захисту від вітру та опадів. Проте адміністрація училища діяла оперативно, а підтримка з боку партнерів прийшла вже наступного дня.

21 лютого 2025 року ГО «Проліска» надала термінову допомогу будівельними матеріалами, якими закрили віконні прорізи, тимчасово стабілізували приміщення та забезпечили мінімальні умови для безпеки персоналу й учнів. І саме завдяки цій швидкій допомозі училище змогло уникнути подальшого руйнування будівель і втрат навчального обладнання.

Після цього настала друга, масштабна фаза відновлення.

У червні 2025 року міжнародна організація Global Empowerment Mission надала закладу вікна, двері тощо на суму 1,6 млн грн, плюс найняла підрядника для монтажних та демонтажних робіт, які коштували ще майже 370 тис. грн.

До кінця літа повна заміна вікон і дверей була завершена у всіх пошкоджених приміщеннях. Проєкт відбудови фінансували лише міжнародні донори, і це стало прикладом того, як швидко та ефективно може бути реалізований комплексний ремонт освітнього закладу в умовах війни. Завдяки координації між ГО «Проліска», Global Empowerment Mission та адміністрацією училища вдалося не лише усунути наслідки атаки, а й покращити енергоефективність і безпеку об'єктів.

Прозорість і підзвітність стали ще однією важливою складовою успіху. Ко-

---

⁵⁰ Ремонт професійного училище № 50. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=269008>

манда ГО «Інша Жінка» в Полтаві провела ретельну перевірку всіх джерел фінансування та підтвердила: дублювання фінансування не було. Також експерти провели глибинний аналіз фінансових потоків, перевірили дані через відкриті державні реєстри та систему Prozorro, провели інтерв'ю з адміністрацією й виїзд на об'єкт для верифікації фактичних робіт. Інформація про відбудову об'єкту була в офіційних публікаціях та в ЗМІ. Усі результати підтвердили – проєкт реалізовано прозоро, чесно та повністю відповідно до мети використання допомоги.

Відремонтований гуртожиток ПТУ №50 у Карлівці, Полтавська область⁵¹

Сьогодні Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка працює у відновлених корпусах, приймає нових учнів і готує молодих фахівців для аграрно-сервісного машинобудівного сектору.

Його приклад – це історія віри в партнерство, довіри до міжнародної допомоги й здатності українських освітніх закладів до самостійності, відкритості та дії. Там, де ще вчора були уламки скла, сьогодні чути дитячі голоси, працюють майстерні й знову світиться світло у вікнах – символ відновлення, вдячності та незламності України.

---

⁵¹ Відремонтований гуртожиток ПТУ №50 у Карлівці, Полтавська область.
Джерело: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1394754185989219&set=pcb.1394754202655884>

П'ять уроків: як зробити ефективну відбудову за кошти донорів

Грантист: Благодійна організація «Благодійний фонд «СМІЛИВІ»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/61>

Регіон реалізації: Київська область.

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість об'єктів: 8

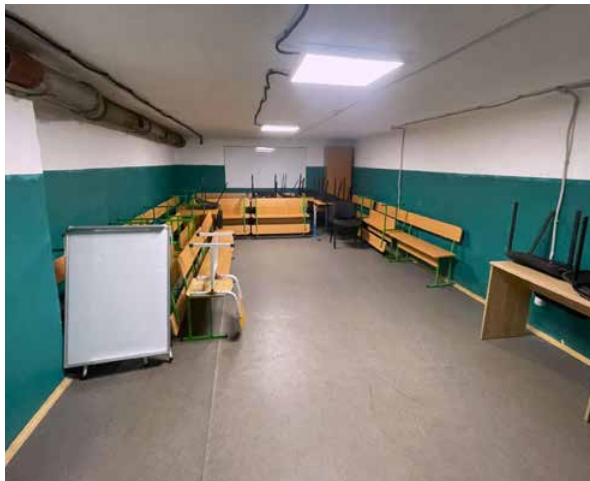
Навіть найкращі наміри не гарантують гарного результату відбудови, якщо проєкт створюється без діалогу з персоналом, користувачами будівлі та місцевою громадою. Провівши моніторинг відбудови шкіл та лікарень, відновлених за кошти міжнародних донорів у громадах Київської та Чернігівської областей, благодійний фонд «Сміливі» виявив типові ситуації, які повторюються в різних проєктах. І для кожної є просте рішення, яке може зробити проєкт успішнішим.

Партисипація як інвестиція в результат

Часто проєкти відновлення розробляються без залучення користувачів – директорів шкіл, вчителів, батьків, людей з інвалідністю. Особливо це стосується проєктів, які реалізувалися коштом іноземних благодійників відразу після повномасштабного вторгнення у 2022 - 2023 роках.

Така ситуація відбулася з Менською гімназією Чернігівської області, коли облаштування укриття ув підвалі розпочала фінська гуманітарна організація Finn Church Aid (FCA). Під час підготовки проєкту донор врахував деякі

рекомендації керівництва школи, наприклад, щодо конфігурації кімнат. Проте не робив повноцінне дослідження реальних потреб.

Укриття Менської гімназії у Чернігівській області

І, наприклад, закупив фарбу брудно-зеленого кольору, тож тепер частина підвалу нагадує старий радянський під'їзд, де некомфортно довго знаходитися. Це явно не таке середовище, у якому хотілося б знаходитися дітям. Укриття має бути місцем, де люди відчують себе в безпеці, а не в «місцях позбавлення волі» (так охарактеризувала оновлення школи в брудно-зелених тонах від благодійників одна з шкільних вчительок).

Водночас, інший благодійник цієї же школи – швейцарсько-український проєкт DECIDE – поставив за вимогу перед проєктуванням провести воркшопи зі школярами, аби ті придумали дизайн для своєї школи.

«Стіни, наповнення, дизайн напрацьовували самі діти. Вони зробили проєкти, змагалися між собою, голосували і отримали гарний сучасний ремонт, де комфортно вчитися під час тривоги, які у нас бувають дуже часто», – розповідає директорка Меньської опорної гімназії Тетяна Хоменко.

Меньська гімназія в Чернігівській області

Залученість (партисипація) – тобто включення користувачів до безпосередньої участі у проєкті відбудови (зокрема через проведення воркшопів, анкетування та глибинних інтерв'ю перед відновленням) – це справді дуже добра практика, яка допомагає зробити простір кориснішим та зручнішим.

Узгодженість дизайну та дизайнкод

Коли на один об'єкт заходять кілька донорів, а ще передбачається фінансування з місцевого та обласного бюджетів – нерідко кожен із них бажає реа-

лізувати власний дизайн. І школа, лікарня чи бібліотека перетворюються на мозаїку стилів та палітр. Так сталося в укритті Ріпкинського ліцею, відновленням якого займалися три донори. Здається, що різні частини підвалу відно-

сяться до різних шкіл. Десь естетично краще, десь гірше.

Сучасний, затишний дизайн не обов'язково коштує дорожче. Це питання правильного підбору кольорів, світла, меблів.

Укриття Ріпкинського ліцею, Чернігівська область

Правильно було б створювати загальний дизайн гайдлайн для кожного об'єкта, якого дотримувались би всі донори. Хоча, звичайно, кожен донор може додати свої акценти – логотип, дизайнерські елементи – але в єдиній стилістиці. Це створює відчуття цілісності та дбайливості.

Реальна інклюзія замість формальної

Протягом проведення моніторингових візитів нам не раз доводилося бачити, що інклюзивні рішення копіюються із застарілих стандартів без залучення експертів із доступності, без прорахунку раціональності. Наприклад, у Менській гімназії розглядали два варіанти облаштування інклюзивного входу до укриття. За прорахунками конструкторів, рішення з підйомником було б у кілька разів дешевше.

«Проте, ми розуміли, що підйомник буде складніше і дорожче обслуговувати і на випадок поломки довго чекати спеціаліста, який його полагодить. У результаті, ми зупинилися на пандусі. Це дорожче рішення, але ним зараз постійно користуються наші школярі, коли треба спуститися в укриття під час тривоги. Це набагато швидше і менш травмонебезпечно ніж звичайними сходами», – розповідає Начальниця Відділу освіти Менської міської ради Ірина Лук'яненко.

Діалог із технічним персоналом

Класична історія – донор починає відбудову об'єкта, залучає професійну будівельну компанію. За документами все має вийти чудово. Але є ж особливості конструкції, ландшафту, практик користування простором.

Так, в Ічнянській міській лікарні, де експерти БФ проводили моніторинг, завгоп ще на етапі проєктування попереджав про недостатню водостічну систему для великого даху. Але ніхто його думку не врахував, тож після здачі об'єкта почались проблеми з відведенням дощової води. Кілька труб нової водостічної системи впали на землю від тиску снігу та дощу.

Ічнянська міська лікарня, Чернігівська область

«Я говорив проєктантам, що запроєктованих труб буде мало. І під час будівництва звертав на це увагу. Усі в один голос казали, що воно вистоїть. Але ось пройшла перша зима, і частину водостоків зламало. Тепер дощ заливає стіни, росте пліснява і грибок, треба сушити і ремонтувати», – пояснює Юрій Чумак завідуючий господарством лікарні.

Тому експерти «Сміливих» радять проводити перед розробкою проєкту інтерв'ю з технічними працівниками, які роками знають будівлю і можуть звернути увагу на потенційні проблеми.

Проектний менеджер з досвідом у будівництві

Донор залучає будівельну компанію, передає їй проєктувальну документацію і чекає фінального результату. На цьому етапі найчастіше трапляється низка технічних порушень, які виправити у фіналі майже неможливо.

«Під час будівництва у мене була своя війна з будівельниками (які ремонтували укриття – прим. ред). Я буквально жила в цьому укритті. Бачила певні недоліки роботи ремонтників і постійно пропонувала щось покращити чи виправити. Будівельники спочатку погоджувалися, а потім знаходили сто причин, щоб не зробити: матеріалу такого нема, приїхало щось невчасно, такої фарби немає. Наприкінці отримали ремонт в жахливих кольорах і з поганою якістю виконаних робіт», – скаржиться директор Менської опорної гімназії Тетяна Хоменко.

Директорка Менської опорної гімназії Тетяна Хоменко

Саме тому необхідно залучати з боку благодійника постійного проєктного менеджера з будівельним досвідом, який буде відвідувати об'єкт під час робіт щонайменше раз на тиждень. Це не технічний нагляд за якістю робіт – це людина-рефері, яка дивиться на раціональність рішень і може кваліфіковано вплинути на їх зміну. Він спілкується і з підрядниками, і з громадою, знаходить проблеми та пропонує зміни в процесі.

Відбудова непридатна для життя. Приклад з Одеси

Виконавець: Громадська організація «Агенція розвитку пониззя Дністра»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/58>

Регіон реалізації: Одеська область, Одеса

Термін реалізації: червень – серпень 2025 року

Кількість об'єктів: 11

Будинок на вул. Преображенська, 2, Одеса, після ракетного удару

У ніч на 23 липня 2023 року було завдано масованого ракетного удару по історичному центру Одеси. Руйнувань і пошкоджень зазнали 29 пам'яток архітектури. Серед них – будівля XIX століття по вулиці Преображенська, 2. Це триповерховий будинок з мансардою, у якій розміщено житлові квартири.

Унаслідок удару були зруйновані стіни та перекриття верхнього поверху, покрівля, вікна, двері. Кілька десятків людей залишилися без даху над головою.

Бюджет відбудови розділили між собою Одеська міськрада (1,5 млн грн на на першочергові протиаварійні та консерваційні роботи) та благодійний фонд «Леруа Мерлен Солідарність» (3,5 млн грн на безпосередню відбудову).

Роботи тривали з листопада 2023 року по червень 2024 року: розібрали зава-ли даху і стін та демонтували зруйновані конструкції, після цього звели нові несучі конструкції 3-го поверху, нові перекриття та дах. Встановили також якісні нові вікна і балконні двері по всьому периметру будівлі. Щоб утрима-ти стіни, встановили армопояс, надбудували цегельну кладку, завдяки чому вище підняли дах.

Між тим, повернутись до своїх квартир жителі будинку не змогли: унаслідок вибуху пошкоджено мережі, тому відсутні газ, вода, електрика та теплопо-стачання. Аби їх відновити, потрібен окремий проєкт, і на це кошти не ви-ділені. Крім того, необхідно перебудувати стіни: після встановлення нового перекриття вони не досягають стелі й між стінами та дахом є дірки, через які видно вулицю.

Після ремонту минув рік і на дату проведення моніторингу в будинку жила тільки сім'я на першому поверсі, де частково вціліли комунікації. Інші влас-ники квартир не мають можливості повернутись до домівок після відбудови.

Сховище за 9 мільйонів. Як у Запоріжжі відремонтували укриття лікарні, якої вже не існує

Виконавець: Громадська організація «Народний захист»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/36>

Регіон реалізації: Запорізька область, Матвіївська та Запорізька громади

Термін реалізації: червень – серпень 2025 року

Кількість промоніторених об'єктів: 10

Вхід в укриття лікарні №10, Запоріжжя

На початку 2024 року в Запоріжжі розпочали капітальний ремонт укриття лікарні №10⁵² вартістю 8,9 млн грн (із них 5,2 млн – субвенція МОЗ, решта – кошти міста та самої лікарні). Проект мав забезпечити безпечні умови для пацієнтів під час тривоги.

Однак у травні 2024 року міськрада ліквідувала лікарню №10 і приєднала її до лікарні екстреної допомоги. Попри це, дозвіл на будівельні роботи було

⁵² Капітальний ремонт сховища КНП «Міська лікарня №10», Запоріжжя. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=2393>

видано вже після ліквідації, і акти виконаних робіт підписувалися ліквідованою установою.

Сховище формально завершене в грудні 2024 року, сертифікат готовності датований травнем 2025 року. Але укриття зачинене, не використовується, не має ознак доступності для людей з інвалідністю, а інформація про ключі чи відповідальних осіб відсутня.

Дані системи DREAM суперечать отриманій на запит експертів інформації: там вказано, що договори оплачено лише на 55%, хоча лікарня повідомляла про повне фінансування.

Після ліквідації лікарні на базі її будівлі планують створити ЦНАП, але Департамент адмінпослуг, вказаний ініціатором проєкту, заперечує свою участь. Це свідчить про недостовірні дані в системі та можливі ознаки нецільового використання коштів.

МОЗ заявило, що не перевіряє використання субвенцій, оскільки це компетенція інших органів. Таким чином, проєкт, покликаний підвищити безпеку пацієнтів, виявився марним, адже лікарня не функціонує, а укриття не використовується.

ГО «Народний захист» відвідало цей об'єкт та з'ясувало, що на дату проведення моніторингу він закритий, а про безбар'єрність на ньому годі й казати. Вхід у сховище зроблений так, що до нього неможливо ані нормально заїхати, ані виїхати на колісному кріслі.

Від руїн до нового освітнього простору: як Червонодолинський ліцей відновив навчання після знищення

Виконавець: Благодійний фонд «СХІД-СОС»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/53>

Регіон реалізації: Іванівська та Херсонська громади Херсонської області, Миколаївська та Новофедорівська громади Миколаївської області

Термін реалізації: червень – серпень 2025 року

Кількість об'єктів: 9

*Тимчасовий
освітній простір
у селі Червона
Долина, Широків-
ської територі-
альної громади*

У 2022 році
Червонодолин-
ський ліцей у
Миколаївській

області⁵³ був повністю зруйнований під час обстрілів. Для громади це стало втра-
тою серця села та головного місця освіти для дітей із семи населених пунктів.
Місцева влада, освітяни, громада та донори швидко об'єднали зусилля, щоб
забезпечити безперервність навчання. Завдяки підтримці партнерів діти знову
сіли за парти в тимчасових і модульних приміщеннях. Сьогодні ліцей функціонує,
освітній процес відновлено, збережені робочі місця, а громада отримала при-
клад того, як відбудова може змінювати життя навіть у прифронтових умовах.

Команда Благодійного фонду «Схід-СОС» зробила моніторинг Червонодо-
линського ліцею, що входить до Широківської громади Баштанського району
Миколаївської області.

Результат моніторингу

- У 2023-24 роках за підтримки міжнародних партнерів відкрили два нові простори для навчання: «Вулик» (у приміщенні будинку культури завдя-

⁵³ Тимчасовий освітній простір у селі Червона Долина, Широківської територі-
альної громади <https://brp.org.ua/dashboard?object=237018>

ки фонду SAVED) та тимчасовий освітній простір «Топчик» (фонд AREX). Додаткове обладнання надали благодійні організації «Схід-СОС», «Янголи Спасіння», «Десяте квітня», «Відродження», «Щедрик».

- У просторах створені умови безбар'єрності: облаштовано пандуси та інклюзивні туалети.

Вбиральня для маломобільних груп населення у тимчасовому освітньому просторі, село Червона Долина

- Забезпечена енергостійкість завдяки використанню генераторів.
- 130 учнів повернулися до навчання (із них 12 дистанційно).
- Додатково: забезпечено підвіз дітей шкільними автобусами із семи сіл та збережено робочі місця для 22-х педагогів та понад 30-ти співробітників.

Вхід до тимчасового освітнього простору в селі Червона Долина

«Я був вражений. Простір зробили дуже швидко. Мені тут комфортно й безпечно, я почуваюся на всі 100%. Взимку в нас тепло завдяки опаленню, а влітку працюють кондиціонери», – поділився один з учнів Червонодолинського ліцею Владислав.

Успіхи, які варто наслідувати

- Громада швидко мобілізувала донорів і не допустила освітньої паузи.
- Враховані стандарти безбар'єрності та інклюзії.
- Модель багатодонорської підтримки показала ефективність, хоч і потребує кращої координації.

Виклики, що залишаються

- Відсутність повноцінної їдальні, спортивної зали та майстерні.
- Недостатність коштів на завершення відбудови.
- Ризик депопуляції та відтоку молоді.
- Матеріали моніторингу: звіти, інтерв'ю, аналітичні записки, фото/відео.

Один із дев'яти. Моніторинг відбудови житлових будинків у Києві

Виконавець: Громадська організація «Вікно Відновлення»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/54>

Регіон реалізації: м. Київ

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 9

Громадська організація «Вікно Відновлення» промоніторила в Києві відновлення дев'яти житлових багатоповерхівок, пошкоджених унаслідок агресії російської федерації. Як виявилось, відбудовують не краще, ніж було, а так, як було до обстрілу. Тільки в одному випадку ОСББ власними силами підвищило енергоефективність своєї багатоповерхівки.

Можна виділити спільні риси та процедури з відновлення житла в Києві. Житло ремонтують коштом Києва. Комунальне підприємство «Житлоінвестбуд-УКБ» замовляє відновлювальні роботи відповідно до технічних паспортів, за якими будівлі вводили в експлуатацію. Тому фасади залишають без утеплення, якщо його не було до пошкодження, комплексних заходів із досягнення безбар'єрності не вживають. Ті матеріали, яких уже не виробляють, як-от: паркет, фасадна облицювальна плитка, так званий кабанчик, замінюють на дешеві аналоги, зокрема лінолеум для підлоги і фарбування фасаду замість пошкодженої плитки. Інтер'єри в пошкоджених квартирах у межах відбудови виконують у найпростішому економному варіанті.

Моніторинг «Вікна Відновлення» засвідчив також, що в Києві не дотримуються принципу людиноцентричності під час відбудови.

Мешканців пошкоджених будинків замовник та підрядники відбудови погано інформують⁵⁴ про стан, обсяг і темпи відбудови їхнього житла. Як наслідок, мешканці

- не знають, які саме роботи передбачені в їхньому будинку;
- не мають доступу до документів (кошторисів, переліків, актів виконаних робіт);
- не можуть вплинути на якість ремонту;
- не можуть сприяти, щоб ремонт відбувся швидше й ефективніше.

⁵⁴ У Києві замовник робіт із відбудови житла не надає «Вікну Відновлення» доступу до публічної інформації, 4 липня 2025 року. Джерело: <https://recovery.win/article/u-kyievi-zamovnyk-robitt-z-vidbudovy-zhytla-ne-nadaye-viknu-vidnovlennya-dostupu-do-publichnoyi-informacziyi>

Під час моніторингових візитів частина мешканців поскаржилася команді ГО «Вікно Відновлення» на те, що їм не надавали можливості стежити за ходом відбудови власних помешкань.

Частина постраждалих мешканців, представників ОСББ і керівників компаній розповіли, що не змогли отримати від замовника й підрядників чіткого переліку відновлювальних робіт. Мешканці до кінця не розуміли, чого очікувати, і очікували більшого. Врешті, хоч і дякували за те, що відбудова взагалі відбулася, залишалися розчарованими.

Мешканці та ОСББ, із якими поспілкувалася моніторингова команда, порадили іншим постраждалим залучити юриста, який допоможе скласти правильні звернення та запити і направляти їх потрібними адресатам.

«У будинку достатньо п'яти – семи активних людей, щоб усе працювало. У нас правління із семи осіб, 2000 мешканців, майже 50 тисяч квадратних метрів. І ми семеро робимо "погоду" дуже сильно в будинку», – розповів голова правління ОСББ імені Олега Лебедєва на проспекті В. Лобановського⁵⁵ Віталій Купчак. Саме цей будинок мешканці самі зробили кращим, ніж він був від забудовника: поставили сонячні панелі, облаштували зручне укриття, замінили двері у місцях загального користування на більш енергоефективні.

Житловий будинок на В. Лобановського, 4В у Києві

На цьому об'єкті під час відбудови після влучання ворожого дрона завдяки

⁵⁵ Краще, ніж було, зробили... самі мешканці: історія висотки на проспекті Лобановського в Києві, 4 вересня 2025 року. Джерело: <https://recovery.win/article/istoriya-vysotky-na-prospekti-lobanovskogo-v-kyievi>

системній роботі ОСББ досягло якіснішого виконання робіт. Також бюджет ремонту зменшився на понад 70%. Першочергово вартість відновлення оцінювали в 11 мільйонів гривень, але фактично вклалися менш ніж у 3 мільйони.

«Якби не співпрацювали (із замовником і підрядником відбудови та КМДА – «Вікно Відновлення»), можливо, бюджет був би 9, і ніхто б про це не дізнався», – вважає керівник ОСББ Віталій Купчак.

Проте зменшення кошторису відбудови відбулося у всіх 9-ти випадках відбудови, які проаналізувало «Вікно Відновлення». І експерти не знайшли підтверджень⁵⁶, що це саме ефективна економія, виникло припущення про радше неякісно проведене проектування відбудови.

Моніторинг показав: там, де є організовані ініціативні групи, навіть не обов'язково у формі ОСББ, ремонти відбуваються краще⁵⁷. Люди домагаються впливу на процес, фіксують порушення, отримують відповіді. Там, де мешканці не згуртовані, якість ремонту більшою мірою залежить від професійності підрядника.

На жаль, відбудова в столиці відбувається нешвидко. У більшості промоніторених будинків терміни робіт продовжували, а на одному, будинку на вулиці

Мокрій, пошкодженому 2 січня 2024 року, відновлення тривало і на час завершення моніторингу у вересні 2025 року.

Як відбудовують? Висновки моніторингу

- Не краще, ніж було, а так, як було
- Без партисипативності
- Енергоефективність часткова: фасади утеплюють тільки там, де утеплення було раніше
- Доступність часткова або відсутня: пандусів не роблять
- Внутрішні ремонти виконують за економ-варіантом
- Не інформують мешканців про вичерпний перелік робіт. Комунікують у стилі: "все зробимо"

Відбудова житла в Києві: проблеми якості та комунікації⁵⁸

⁵⁶ У Києві під час відбудови пошкоджених війною будинків зменшують ціну: чому це не перемога, 11 вересня 2025 року. Джерело: <https://recovery.win/article/ukyyevi-pid-chas-vidbudovy-poshkodzhenyh-vijnoyu-budynkiv-zmenshuyut-czinu-chomu-cze-ne-peremoga>

⁵⁷ Контроль над відбудовою - запорука успіху. 23 липня 2023 року. Джерело: <https://recovery.win/article/kontrol-nad-vidbudovoyu-%e2%80%95zaporuka-uspihu>

⁵⁸ Презентація ГО «Вікно відновлення»: «Відбудова житла в Києві: проблеми якості та комунікації». Джерело: https://docs.google.com/presentation/d/11pl2DhtV58VdTBcca9hFWTltQ_uLvLQEX_A4RWRBD88/edit?usp=sharing

Моніторинг відбудови в Ірпені як поштовх для масштабної адвокаційної кампанії

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпінь»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін реалізації: 2025 рік

Кількість перевірених об'єктів: 11

З весни 2024 року моніторингова група ГО «Сміливий Ірпінь» провела громадський моніторинг понад 70 об'єктів соціальної та житлової інфраструктури в Ірпінській громаді Київської області після пошкоджень та руйнувань, завданих у результаті збройної агресії російської федерації, для BRP, зокрема, стосовно дотримання стандартів безбар'єрності, які є обов'язковими при відбудові.

Спільно з виконавчим директором ГО «Група Активної реабілітації» Віталієм Пчолкіним експерти проєкту розробили власну, візуально спрощену методику моніторингу⁵⁹ доступності шкіл, дитячих садків, амбулаторій та житлових будинків, яку використовуємо для публічних кампаній і адвокації доступності в роботі з керівниками громади, освітніх, навчальних та медичних закладів, головами ОСББ, активом міста. Ірпінь є типовим малим містом, де панують стереотипні уявлення про людей з інвалідністю, де від директорів освітніх шкіл все ще можна почути фрази на зразок «у мене тут таких дітей не буде», а від проєктувальників – «ми поставили високі сходи в садочок, щоб зекономити місце, бо це ж не спеціалізований заклад, не для таких, як ви». На подолання цих стереотипів і була від початку спрямована інформаційна кампанія, яку команда і волонтери ГО «Сміливий Ірпінь» розпочали в громаді торік.

У липні 2024⁶⁰ року в Ірпені також було розпочато адвокаційну кампанію з інклюзивності, спрямовану на підвищення обізнаності депутатів Ірпінської міської ради, керівництва міста, місцевих мешканців про важливість безбар'єрного доступу в громаді, яка триває досі. Детальніше про адвокацію безбар'єрності та реакцію депутатів міськради Ірпеня можна побачити на відео. Під час кампанії було надруковано і роздано фахівцям Ірпінської міської ради, активістам, журналістам методологічні брошури загальним тиражем 150 примірників, які також були поширені онлайн. Ця методологія, що тепер використовується в інших громадах Київщини,

⁵⁹ Прозора відбудова: звіти за результатами моніторингу доступності, Сміливий Ірпінь, <https://drive.google.com/file/d/1QQYcm1GB4QAo0-heHm2rMwagmqorYH4a/view>

⁶⁰ Допис ГО «Сміливий Ірпінь» на Facebook сторінці організації. 18 липня 2024 року. Джерело: <https://www.facebook.com/smilyvy.irpin/posts/pfbid029mFVBsPrniNT6uXG1whwhBaN49pZPiMWbmvUVGiBzmijnXjtm1TBo5ZftSCW7Xl>

зокрема, була застосована ГО «Група активної реабілітації» в Бучі під час реконструкції актової зали та укріття ліцею №3, яке нині обладнують підйомниками для людей з інвалідністю на спуск і підйом. Під час моніторингу доступності експерти знімали просвітницькі ролики з типовими помилками проєктувальників та виконавців будівельних робіт в оновлених будівлях, які роблять їх недоступними для людей з інвалідністю⁶¹.

Досвід роботи команди проєкту в Ірпені став частиною освітнього курсу «Моніторинг для громадянського суспільства», присвяченого моніторингу відновлення України, доступному на платформі електронного врядування «Дія»⁶².

Проведені командою Сміливого Ірпеня моніторинги показали, що при відбудові суттєво покращують енергоефективність будівель, але мало що роблять для впровадження доступності: вхідні групи, двори залишаються бар'єрними, а пандуси, за наявності, не відповідають державним стандартам ні за кутом нахилу, ні за матеріалами. Зокрема, на кожному об'єкті виявлені бар'єри, які перешкоджають доступу людей з інвалідністю до базових послуг, що включають як фізичні перешкоди, так і стереотипне сприйняття дітей з особливими потребами. Загалом це змінило ставлення керівників міста до проблеми, вона стала видимою, тож для виправлення помилок будівлі почали обладнувати підйомниками, а в комунальних закладах у центрі міста з'явилися доступні універсальні вбиральні, зокрема, у новому Ветеранському просторі.

Основним фокусом роботи організації нині є продовження інформаційного тиску щодо нових стандартів і роз'яснення суті безбар'єрних рішень та їх важливості під час відбудови Ірпінської громади. Зокрема, представники ГО спільно з колегами ще з двох ОГС, що адвокатують доступність, пролобіювали створення й нині входять до складу Ради безбар'єрності Ірпінської громади⁶³ та активно працюють з людьми з інвалідністю, зокрема, тими, хто пересувається в кріслах колісних та має інші травми опорно-рухового апарату над впровадженням змін на рівні громади.

Кампанія уже дала перші результати: люди з інвалідністю в Ірпені почали з'являтися публічно, гуртуватися та виходити на зв'язок із командою ГО. Це, зокрема, ветеран Михайло Бакалюк та маркетолог Марія Салієнко, а також спільнота спортсменів-велосипедистів. Експерти планують продовжувати роботу, аж поки в місті кардинально не зміниться ставлення до інклюзії та не сформується чіткий запит на доступні суспільні простори.

---

⁶¹ Прозора відбудова. Ірпінь. Джерело: <https://youtube.com/playlist?list=PLD74eHs4TWJ6-iNo62Tx0jqwYgdzJ6FFI&si=4L3Cim0D7qA0r3Pb>

⁶² Моніторинг відновлення для громадськості. Освітній серіал. Джерело: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/recovery-monitoring-for-civil-society>

⁶³ Про утворення Ради безбар'єрності Ірпінської міської територіальної громади. 15 квітня 2025 року. Джерело: <https://drive.google.com/file/d/1g1tMNioUYZGznEoVrYHg3e-NJm1foQPj/view>

Як Ірпінь відбудовує медичну інфраструктуру: приклад Ірпінської центральної міської лікарні

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпінь»

Посилання BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 14

Унаслідок російського військового вторгнення та активних бойових дій на території Ірпінської міської територіальної громади зруйновано 76% інфраструктури. Місто зазнало чи не найбільшої руйнації житлового сектору та цивільної інфраструктури серед населених пунктів Київщини. У місті пошкоджено або зруйновано 11 закладів медицини.

«Ірпінь зазнав сильних руйнувань унаслідок бойових дій. Тому зрозуміло, що всі проєкти, які ми розробляємо, пов'язані безпосередньо з ліквідацією наслідків збройної агресії», – Сергій Канюра, начальник управління інфраструктурного розвитку, інвестицій та житлово-комунального господарства.

Будівля поліклініки постраждала від бойових дій в Ірпені у лютому - березні 2022 року. Зокрема, прямі мінометні влучання та сильне пошкодження фасаду, пошкодження вікон, даху, вентиляції та системи пожежної сигналізації. Було облаштовано пандус.

«Причина відновлення – це те, що будівля зазнала уражень унаслідок російської агресії в період 2022 року. Є прямі влучення, ви бачите. [Також] Побитий фасад з того боку», – зазначив Антон Довгопол, директор Ірпінської центральної міської лікарні. Окрім цього, було виконано роботи з будівництва укриття, що напряму пов'язано з ризиком російських дронів та ракетних атак.

Як громада планує відбудову

Ще у 2022 році в Ірпені створили робочу групу Irpin Reconstruction Summit, до якої увійшли представники міськради, експерти й активні мешканці. Результатом її роботи став ґрунтовний План відновлення громади на 2023 – 2033 роки з переліком пошкоджених будинків, вартістю реконструкції та інвестиційними потребами. Документ не затвердили офіційно, але всі напрацювання оприлюднені на сайті міськради⁶⁴.

⁶⁴ 24 серпня офіційна робоча група з відновлення “IRS” передає напрацьовані проєкти, меморандуми, План відновлення міста та Звіт за півтора роки до Ірпінської міської ради. Джерело: <https://imr.gov.ua/napraciuvannia-irs/>

У 2024 році Ірпінь долучився до проєкту UN Habitat, який допомагає громадам розробляти комплексні програми відновлення. Тож місто паралельно працює і над новим офіційним документом, його проєкт уже на фінальній стадії.

Громадськість активно залучена до цього процесу: у волонтерській ініціативі Irpin Reconstruction Summit взяли участь близько 200 людей, а UN Habitat проводив опитування, воркшопи та дворові зустрічі. «Урамках громадської ініціативи, справді, громадськість була залучена, і всі, хто мав можливість, змогу, бажання працювати в цій робочій групі, вони це, фактично, і здійснювали», – Сергій Канюра, начальник Управління інфраструктурного розвитку, інвестицій та житлово-комунального господарства.

Ірпінь — серед лідерів у наповненні DREAM

Станом на березень 2025 року в DREAM від Ірпеня зареєстровано 240 проєктів, це другий показник в Україні. «Ви можете промоніторити сайт DREAM і зрозуміти, що справді Ірпінська міська територіальна громада є показовим лідером щодо роботи на цій платформі», – каже Сергій Канюра, начальник Управління інфраструктурного розвитку, інвестицій та житлово-комунального господарства. Варто зазначити, що інформація в системі оновлюється. У більшості проєктів уже долучені документи та заповнена інформація.

Поліклініка: що саме відбудували

Медзаклад постраждав у перші тижні вторгнення: вибухами було пошкоджено фасад, вікна, дах і системи життєзабезпечення. Реконструкцію поділили на три етапи.

Перший етап (2022 рік)

Замінили всі зруйновані вікна й відремонтували укоси. Проєкт профінансували Project HOPE (81%) і бюджет громади.

Другий етап (2023 – 2024 роки)

Розробили проєктно-кошторисну документацію та виконали капітальний ремонт фасаду, покрівлі, входних груп. Основний обсяг робіт профінансував благодійний фонд «Сокар-Благо», який загалом виділив 66 млн грн.

Третій етап (до квітня 2025 року)

Збудували укриття, оновили вентиляцію й змонтували нову систему пожежної сигналізації – також коштом «Сокар-Благо».

Міська лікарня підтверджує: роботи виконано вчасно і без збільшення варто-

сті, а фінансування з різних джерел не дублювалося.

Як контролювали прозорість і що залишилося поза увагою

Закупівля проєктної документації проходила в Prozorro, а хід ремонтних робіт активно висвітлювався у соцмережах та місцевих медіа. Однак окремого громадського обговорення перед стартом проєкту не проводили, згадки про такі консультації відсутні, окрім скриньки для пропозицій у поліклініці.

Чи відповідає поліклініка вимогам безбар'єрності

Громадська організація «Сміливий Ірпінь» разом із експертами перевірила доступність оновленого об'єкта. Частину вимог виконано: територія рівна, є пониження, щілини в покритті відповідають нормам, облаштовано пандуси.

Але є і недоліки

- відсутні тактильні елементи та мнемосхема;
- немає маркованих місць для паркування людей з інвалідністю;
- поручні на пандусах встановлені не за стандартами;
- частина вхідної території періодично заставлена автомобілями.

Що далі

У квітні 2025 року поліклініку урочисто відкрили за участю урядовців та азербайджанських партнерів. Паралельно місто продовжує розробку комплексної програми відновлення разом із UN Habitat та працює над іншими великими проєктами, зокрема майбутніми культурним центром, спортивною школою та центром мистецтв.

Ірпінь залишається однією з громад, які найшвидше й найпрозоріше рухаються у відбудові завдяки поєднанню активної участі мешканців, ефективної роботи міськради та міжнародної підтримки.

Обіцяного два роки чекати. Відбудова в Ірпені на вул. Багірова

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпінь»

Посилання BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 14

Стіни зруйнованого будинку мешканки Ірпеня Ольги Ракул. Вул. Багірова, 28/1

У квітні 2022 року Ольга Ракул, власниця будинку №28/1 по вулиці Багірова в Ірпені, заціпеніло, немов проживаючи страшний сон, переглядала відео в соціальних мережах. Місто, у якому вона мешкала з родиною, звільнили. Ольга намагалась зрозуміти, що саме там відбувається і чи справдилися її побоювання. Найголовніше – її сини у безпеці, поруч із нею. Але і їхня оселя була дуже дорога їм, через спільні спогади і пам'ять про щасливі хвилини проведені там.

Побоювання, що їхній будинок зруйнований, були вже давно, після того, як сусіди написали в їхній груповий чат повідомлення: «По вулиці їздять танки». Тепер, роздивляючись на відео вщент зруйнований квартал, Ольга впізнала свій будинок. Залишилися лише обгорілі, посічені осколками стіни. Покрівлі, як і вікон просто не було. Ольга пригадала як вони, здавалося ще нещодавно, у грудні, святкували день народження молодшого сина та Новий рік. Подумалось: «Коли ж буде наступне свято, яке ми зможемо відсвяткувати в себе вдома?»

Жорстокі бої та постійні обстріли майже повністю зруйнували житловий мікрорайон на околицях Ірпеня. Вулицю Багірова, як і сусідні, обстрілювали з реактивних залпових систем «Град», мінометів та артилерії. Тут не залишилося жодного вцілілого будинку. Без житла залишились понад 300 мешканців. Коли дійшла справа до відновлення Ірпеня, місцева влада вирішила проводити відбудову комплексно за одним генеральним проєктом, розглядаючи вулицю як ціле, а не набір окремих будинків. Окрім будинків, план передбачав відновлення дороги та вуличного освітлення, облаштування тротуарів. Фінансували роботи за Програмою відновлення приватних будинків, зруйнованих внаслідок бойових дій на території Ірпінської міської територіальної громади на 2023 - 2024 роки. Загалом на вулиці мали збудувати «з нуля» 42 будинки. Спершу планували завершити всі роботи до кінця 2024 року.

Коли в травні 2023 проєкт комплексної відбудови стартував, Ольга активно включилась у планування. Була постійно на зв'язку з проєктувальниками, обговорювала проєктно-кошторисну документацію. Тричі виїздила на місце. Не всі побажання родини можна було врахувати або додати, адже вже був готовий базовий проєкт, у якому допускалися лише невеличкі зміни. Деякі деталі інтер'єру або розміщення вимикачів, наприклад, навіть не обговорювали. Але загалом проєкт родині подобався.

Улітку 2023 завершилися всі проєктні роботи з комплексної відбудови, а вже в жовтні розпочалися будівельні. Ольга та її сини з нетерпінням чекали та вірили, що здача будинку в експлуатацію відбудеться доволі скоро.

Але невдовзі після початку будівельних робіт на вулиці Багірова, уже у 2024 році, в Ірпені почалася політична криза. Конфлікт виник всередині владної більшості міськради. Чинний на той час мер Олександр Маркушин вийшов з партії «Нові обличчя», яку очолював у місті. У січні 2025 року Печерський суд Києва відправив його під варту та відсторонив від виконання обов'язків міського голови. Цей конфлікт на тривалий час паралізував роботу міської ради Ірпеня та призвів до затримок з ухваленням бюджету громади.

Ці події прямо вплинули на фінансування робіт по вулиці Багірова, почалися численні затримки. «То виконком розпускається, то сесія, то немає фінансування... Ми «відстаємо» на 5 місяців. Нам 5 місяців взагалі не платили, бо не було грошей. А потім, уже коли всім почали платити, то була незрозуміла історія – чи є кошти, чи немає, бо казали тоді, що вже знову не стало фінансування», – скаржився в інтерв'ю з ГО «Сміливий Ірпінь» представник одного з підрядників.

Минув перший термін завершення робіт, озвучений родині Ольги, але бу-

динок усе ще залишався недобудованим. Назвали й другий, але підрядники вчасно не отримали фінансування. Коли минув і третій термін, а роботи так і не зрушили з місця, Ольга перестала казати дітям про названі чиновниками «дати». Адже діти сильно розчарувалися, коли обіцяне «швидко» так і не справджувалося. Разом вони мріяли відсвяткувати 10-річчя молодшого сина в грудні 2025 року вже у своєму відбудованому будинку. У якийсь момент на це навіть перестали сподіватися.

Утім, недовзі надія знову відродилась: місцева рада таки забезпечила ще один транш фінансування. Роботи на вулиці Багірова по-жвавились, зокрема й у будинку родини Ракул. Здавалося, ще кілька місяців – і можна буде переїздити.

Один із відновлених будинків на вул. Багірова, Ірпінь

Але чергові затримки, так само пов'язані з фінансуванням, укотре відклали переїзд. Підрядник обіцяє остаточно завершити роботи в будинку вже в лютому 2026 року...

У такій же ситуації, як родина Ольги Ракул, ще 33 родини з вулиці Багірова. Проєкт комплексної відбудови мали повністю завершити вже наприкінці 2024 року. Станом на листопад 2025 року завершили роботи лише в 9-ти будинках із 42-х. Перші «щасливці» отримали ключі від своїх нових осель 13 жовтня. Іншим родинам доведеться чекати щонайменше до лютого 2026 року.

Центр дитячого розвитку «Пролісок» відкрив свої двері для 156-ти дітей Макарівської громади

Виконавець: Громадська організація «Агентство розвитку територій»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/23>

Регіон реалізації: Київська область, Макарівська громада

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість об'єктів: 10

Макарівський заклад дошкільної освіти (центр розвитку дитини) «Пролісок» Макарівської селищної ради працює з 1993 року. Його побудували для дітей переселенців із Чорнобильської зони. У ті часи в закладі працювало 14 вікових груп, із них дві логопедичні та дві раннього віку. Дитсадок відвідувало 320 вихованців.

З 2006 року тут працювало дев'ять загально-розвиваючих груп, у яких виховувалось 250 дітей. «Окрім Макарова, – розповіла директорка Тетяна Мазепа, – заклад відвідували діти з семи ближніх сіл – Липівки, Маковища, Гавронщини, Калинівки, Наливайківки, Андріївки, Плахтянки. Колектив налічував майже шість десятків людей.

Під час активної фази бойових дій заклад, як і інша інфраструктура селища, зазнав пошкоджень. Практично не лишилося вікон, балконних блоків, дверей. Був пошкоджений дах будівлі, що й нині протікає, також системи водо- та тепlopостачання.

Із червня 2022 року по вересень 2024 року заклад працював в дистанційному режимі. У цей час у дитсадку налічувалося 450 вихованців, які перейшли в «Пролісок» із закладів дошкільної освіти, що були вщент зруйновані (садочок «Барвінок» та садочок комбінованого типу «Теремок»).

Після ремонту «Пролісок» відчинив двері для малечі. Шлях до цього був непростий. Попри те, що в 2023 році вже була готова проектно-кошторисна документація на капітальний ремонт, при його реалізації виникла низка проблем. Так, планувалося не лише відновити будівлю після пошкоджень, а й створити сучасний освітній простір, адаптований для дітей з інвалідністю, а також облаштувати безпечне укриття. Збільшення кількості груп до 13-ти дозволило б охопити освітніми послугами ще більше вихованців. Однак затяжні тендерні процедури та відсутність належного фінансування – це те, з чим стикається низка освітніх закладів.

«Утім, ми не опустили рук. Коштом місцевого бюджету облаштували укриття, відремонтували приміщення групових кімнат, коридори, туалетні кімнати та облаштували освітлення. Тепер наші діти знову можуть гратися, вчитися і розвиватися в безпечному та комфортному середовищі», – розповіла Тетяна Мазепа.

На момент експертного моніторингу в закладі було відкрито сім груп, із яких три інклюзивні, а дитсадок відвідували 156 дітей. На жаль, не всі вихованці повернулися до садочку. Дехто лишається за кордоном. Це, зокрема, сім'ї, у яких ще не відновлене житло, хто знайшов собі роботу або кращі умови для освіти дітей в інших містах. Проте штат закладу укомплектований повністю.

При цьому в будівлі зробили два укриття, що можуть прихистити одночасно 180 дітей та півсотні працівників.

Під час моніторингу відновлення садочка команда ГО «Агентство розвитку територій» з'ясувала, що цей проєкт не відбирали за конкурентною процедурою серед решти в громаді. Утім, у рамках відновлення зібрали пропозиції від громадськості. Участь взяли понад 300 респондентів із різних населених пунктів громади.

Експерти встановили, що зовні стіни утеплють теплоізолюючими плитами з декоративною штукатуркою та встановили вікна з профілю ПВХ. Водночас, вимогам безбар'єрності станом на весну 2025 року будівля не відповідала. Також команда АРТ з'ясувала, що проєкт профінансували лише частково, і станом на весну 2025 року будівельні роботи ще велися.

Ризиків дублювання фінансування з різних джерел не було виявлено, ознак завищення вартості робіт також. Утім, вартість ремонту скоригували. Як підставу для збільшення суми договору вказали «зміну ціни договору».

Як Ворзельська амбулаторія стала прикладом якісної відбудови: історія про людей, партнерство та сучасну медицину

Виконавець: Аналітичний центр «Соціоконсалтинг»

Посилання на сторінку грантіста на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/42>

Регіон реалізації: Київська область, Бучанська, Бородянська, Ірпенська та Гостомельська громади

Термін реалізації: березень – червень 2025 року

Кількість об'єктів: 11

Ворзельська амбулаторія загальної практики при Бучанському ЦПМСД під час реконструкції до повномасштабної війни ⁶⁵

Ворзельська амбулаторія загальної практики при Бучанському центрі первинної медико-санітарної допомоги сьогодні виглядає як зразок того, якою має бути відбудова на деокупованих територіях. Коли після звільнення Бучанського району мешканці Ворзеля залишилися без доступу до медичних послуг, саме цей заклад став для них символом повернення життя в громаду. Тепер він обслуговує понад десять тисяч пацієнтів і працює в абсолютно нових, сучасних і доступних умовах.

⁶⁵ Ворзельська амбулаторія змінюється до не пізнаності <https://www.buchanews.com.ua/2021/11/22/vorzelska-ambulatoriya-zminyuyetsya-do-ne-piznavanosti-foto/?srsrltid=AfmBOorw42H5nmp4EdTSAkZnF6mLDHXkekxinqAWJascT8lltrmMssEV>

Ще до повномасштабного вторгнення тут тривала реконструкція, адже попередня будівля була морально й фізично застарілою. Але війна перекреслила плани, роботи довелося зупинити, а сама амбулаторія отримала пошкодження під час бойових дій. Медичні працівники, не маючи змоги повернутися на робочі місця, найбільше боялися, що недобудова не встоїть або буде розкрадена. Та, за словами директорки Бучанського ЦПМСД Оксани Джем, громаді по-справжньому пощастило: після деокупації приміщення збереглося, і команда могла продовжити відбудову.

Ключовою в цьому процесі стала підтримка міжнародних партнерів. Організація Global Empowerment Mission, американський фонд «Якість життя» та інші благодійники взяли на себе значну частину фінансування. Місцева влада оперативно включилася у співпрацю. Завдяки цій взаємодії вдалося не просто відновити амбулаторію, а створити простір, що повністю відповідає сучасним вимогам медицини.

Ворзельська амбулаторія загальної практики при Бучанському ЦПМСД після відновлення у 2022 році⁶⁶

⁶⁶ У Ворзелі відкрилась нова амбулаторія, що обслуговуватиме 10 тисяч жителів, 25 вересня 2022 року. Джерело: <https://koda.gov.ua/u-vorzeli-vidkrylas-nova-ambulatoriya-shho-obslugovuvatyme-10-tysyach-zhyteliv/>

Оновлена амбулаторія – це приклад поєднання доступності, енергоефективності й комфорту. Тут подбали про кожну деталь: від зручного входу та продуманої навігації до можливості пацієнтів із порушеннями слуху отримувати сурдопереклад через QR-код. Люди з порушеннями зору можуть орієнтуватися за тактильними табличками та вказівниками. Пацієнти на кріслах колісних заїжджають через пандус із правильним нахилом і безпечними поручнями, а інклюзивна вбиральня відповідає всім вимогам безбар'єрності. Якщо лікар приймає на другому поверсі, він обов'язково спускається до пацієнта на перший, аби забезпечити доступність послуг для всіх.

Енергоефективність у цій будівлі – не просто бонус, а реальний інструмент економії та стійкості. На даху встановлені сонячні панелі, які дають змогу зменшити витрати й накопичувати електроенергію. В амбулаторії є система резервного живлення, інвертори та акумулятори. Утеплений фасад та сучасна вентиляція роблять приміщення теплим і комфортним навіть узимку, а електророзетки забезпечують надійний режим опалення.

Окрема увага приділена умовам для персоналу. Світлі й просторі кабінети, кімната для відпочинку, приміщення для нарад, якісне освітлення – усе це створює робочий простір, у якому медики можуть зосередитися на допомозі людям. За словами Оксани Джем, комфорт лікаря – це також про якість послуги, бо фахівець, який працює у приємних умовах, може приділити більше уваги пацієнтові.

У підсумку Ворзельська амбулаторія стала прикладом того, як має виглядати відбудова в Україні: відповідальною, продуманою, інклюзивною та сучасною. Це історія про те, як зусилля громади, місцевої влади, міжнародних партнерів і відданої команди можуть перетворити зруйновану будівлю на лікарський простір, куди люди приходять не зі страхом, а з довірою.

Репортаж з підземної гімназії №110 у Запоріжжі

Виконавець: Громадська організація SODA

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/48>

Регіон реалізації: Запорізька громада Запорізької області

Термін реалізації: березень – червень 2025 року

Кількість об'єктів: 9

Гімназія №110⁶⁷, що в Південному мікрорайоні Запоріжжя, розпочала змішане навчання 1 вересня 2024 року. Навесні 2025-го до неї завітала команда SODA, аби перевірити умови навчання та вимоги безбар'єрності в шкільному укритті. Нижче – короткий репортаж⁶⁸, який написала команда SODA після моніторингового візиту.

Гімназія №110 розташована на околиці Запоріжжя. Якщо дивитися на південь, то далі неї лише паркувальний майданчик. Але з інших трьох сторін простору та доглянуту територію школи обступають багатоповерхівки. Через, що відчуття кінця міста відразу зникає. На ґанку школи бігають діти. Зараз перерва і до того ж перезмінка. Навчання в молодших класів закінчуються, а учні середньої ланки тільки прийшли.

Команда SODA спускається широкими сходами в укриття. У найпершому коридорі понад стінкою рядком стоять лави. Цей і ще інший коридор передбачені для цивільного населення у разі повітряної тривоги.

Вхід до укриття в гімназії №110, Запоріжжя⁶⁹

⁶⁷ Капітальний ремонт підвального приміщення будівлі гімназії №110, Запоріжжя. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=63338>

⁶⁸ Вісім місяців змішаного навчання в гімназії №110, SODA, 29 квітня 2025 року. Джерело: <https://soda.zp.ua/slow-news/vidsutnist-perestinkiv-ta-chastkovo-oblashtovani-umovy-bezbariernosti-u-vidremontovanomu-ukrytti-himnazii-103/>

⁶⁹ Вісім місяців змішаного навчання в гімназії №110, SODA, 29 квітня 2025 року. Джерело: <https://soda.zp.ua/slow-news/vidsutnist-perestinkiv-ta-chastkovo-oblashtovani-umovy-bezbariernosti-u-vidremontovanomu-ukrytti-himnazii-103/>

Водить приміщеннями та розповідає про всі тонкощі проєкту директор школи Аркадій Демченко.

Особливий акцент він ставить на перегородках та мультимедійних дошках, яких тут могло і не бути.

«Раніше укриття гімназії не мало перегородок. Та тепер велике приміщення поділене на навчальні аудиторії. Класи оснащені мультимедійними дошками та камерами», – каже він.

Таким чином учні мають змогу ввімкнутися онлайн, бачити викладача та дошку.

Гімназія №110 за кошти фінських донорів (1,5 млн грн) на дату моніторингу почала підготовку ще однієї навчальної аудиторії – комп'ютерного класу. «Ремонтні роботи планували провести влітку, щоб не заважати навчанню, та встигнути до 1 вересня», – розповідає директор.

Вимоги безбар'єрності

Для людей з інвалідністю в гімназії передбачені умови безбар'єрності. Щоб потрапити в укриття встановлений електричний підіймач. Усі таблички дублюються шрифтом Брайля. Однак вони розташовані на висоті, недоступній для дітей.

Облаштована окрема вбиральня з поручнями, широким проходом, дзеркалом під нахилом. Однак місця для маневру на кріслі колісному замало.

Також проектом передбачена кімната для усамітнення. Тут діти можуть гратися, побути в тиші. Тут може працювати психолог та логопед. Для останнього в цій кімнаті знаходиться логопедичне дзеркало для відпрацювання правильного положення і руху губ.

З меблів у кімнаті сухий басейн, шафа, бульбашкова колона та безкаркасні меблі. Увагу команди SODA привертає дивна конструкція, що нагадує медузу з довгими щупальцями. Як потім вдалося з'ясувати – це світловий дощ.

«Оце особистий простір для дитини», – показує Аркадій Григорович та вмикає світло. Медуза підсвічується м'яким, приємним білим світлом. «Якщо дитина відчуває якийсь дискомфорт чи ще щось, то туди заходить. Так формується особистий простір».

Центр надолуження освітніх втрат

У школі з 9.00 до 17.00 працює Центр надолуження освітніх втрат. Якщо не знати куди потрапив, то спочатку здається, що це комп'ютерний клас. Парти виставлені в три ряди та на кожній по ноутбуку.

Головна ціль центру в тому, щоб дитина, у якої немає вдома можливості підготуватися до уроків, мала свій куточок з ноутбуком та інтернетом.

«Звісно, зранку дітей мало приходить, – розповідає директор. – Може, хтось приходить,

бо не хоче сидіти на уроці або немає можливості дистанційно займатися вдома. А в другій половині учнів більше. Будьмо відвертими, дистанційне навчання не настільки ефективне. Тому діти потребують додаткової підтримки».

Спортивний майданчик, відкритий для заборіжців

Школа має простору територію. Від головного входу розходяться алеї, вимощені новою плиткою. Найбільшу частину шкільного двору займає спортивний майданчик: столи для настільного тенісу, бігова доріжка та стадіон, які часто відвідують місцеві жителі.

Незважаючи на пронизливий вітер, на вулиці сяє сонце. Через що червоний колір покриття здається ще насиченішим, наче новий. Однак далі видніється вирва від уламку БПЛА. Аркадій Григорович на мить засмучується, та потім махає рукою: «Це все нічого. Зробимо! Залатаємо!».

Як гімназія «Запорізька Січ» повернула очне навчання завдяки ефективній відбудові

Виконавець: Громадська організація «Центр економічно-правового розвитку»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/52>

Регіон реалізації: Запорізька громада Запорізької області

Термін реалізації: березень – липень 2025 року

Кількість об'єктів: 11

У 2024 році гімназія «Запорізька Січ»⁷⁰ стикнулася з неможливістю проводити очні заняття через відсутність безпечного укриття. Тому проєкт ремонту підвального приміщення та перетворення його на сучасний освітній простір стало важливим проєктом для реалізації. Його впровадили за підтримки UNICEF та місцевого бюджету. Уже до березня 2025 року понад 100 учнів повернулися до очного навчання в безпечних умовах.

Результат моніторингу

До початку проєкту підвальне приміщення гімназії не відповідало вимогам безпеки

- Відсутність герметичних дверей та правильної вентиляції.
- Неможливість евакуації маломобільних учнів.
- Застарілі комунікації (електропроводка, водопровід).

Департамент освіти Запоріжжя разом із ТОВ «САЙН ІНДАСТРІЗ» виконали комплекс робіт

- Безпека:
  - встановлено 3 герметичні двері класу стійкості до ударної хвилі;
  - облаштовано 2 аварійні виходи.
- Безбар'єрність:
  - змонтовано підйомник для людей на кріслах колісних;
  - споруджено пандус з кутом нахилу 8°.
- Інфраструктура:
  - замінено 382 м² електропроводки;
  - встановлено систему рекуперації повітря.

⁷⁰ Капітальний ремонт підвального приміщення будівлі Запорізького навчально-виховного комплексу «Запорізька Січ» військово-спортивного профілю <https://brp.org.ua/dashboard?object=63337>

Ключові показники проєкту

- Час реалізації: вересень - грудень 2024 (відповідно до графіка).
  - Вартість: 6,27 млн грн (без збільшення кошторису).
  - Відсоток залучених дітей: 47% учнів повернулися до очного навчання
- «Наш новий підвал тепер безпечніший за багато класних кімнат у верхніх поверхах», – зазначила Лариса Ганжа, директорка гімназії.

Висновки

Цей проєкт довів, що навіть у воєнний час можна швидко створювати якісну інфраструктуру за умови

- чіткого планування з місцевою владою,
- залучення міжнародних донорів,
- прозорих закупівель через Prozorro.

Досвід «Запорізької Січі» вуже використовують 5 шкіл Запоріжжя для облаштування власних укриттів.

Будинок в Горенці: ремонт завершено, але з корупційними ризиками

Виконавець: Громадська організація «Громадський промінь майбутнього»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/59>

Регіон реалізації: Гостомельська громада Чернігівської області

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість об'єктів: 20

Житловий будинок після відновлення по вул. Садовій, 20а, Горенка, Київська область

Відновлення будинку по вул. Садовій, 20а в Горенці, Київська область, який отримав пошкодження під час бойових дій навесні 2022 року, завершили в липні 2023 року.

Основні руйнування стосувалися покрівлі, фасаду та скління, зокрема дах був пробитий уламками під час артилерійських обстрілів. Проєкт вартістю 1,55 млн грн дозволив відновити житло для 13 сімей, повернувши будинок до експлуатації після ремонту покрівлі та вентиляційних каналів.

Попри завершення робіт у строк та відсутність збільшення вартості, проєкт має важливі недоліки.

По-перше, під час ремонту не передбачали жодних заходів із енергоефективності, будинок залишається в стані старої забудови 1950-х років, без термо-модернізації.

По-друге, вимоги безбар'єрності також не врахували.

У такі вузкі двері та через поріг людина в кріслі колісному заїхати не може. Житловий будинок після відновлення по вул. Садовій 20а, Горенка, Київська область

Громада формально має програму відновлення, яка включена до обласних планів і подана через платформу DREAM. Однак сам об'єкт Са-

дова, 20а в систему не завантажували. Процес визначення пріоритетів відбудови здійснювався із залученням мешканців, депутатів та старост, хоча повноцінного громадського обговорення чи електронного опитування не проводили.

Гостомельська селищна військова адміністрація подає проекти на платформу DREAM і діє в межах чинних процедур. Фінансування ремонту будинку було надано в повному обсязі та без дублювання джерел. Проте затвердження конкретно цього проєкту відбувалося не в конкурентний спосіб, замовник скористався винятком, передбаченим постановою №1178, що дозволяє прямі договори у випадках нагальної потреби. Це рішення формально відповідало законодавству, але не зняло ризиків для прозорості.

Закупівлю робіт обґрунтували актом обстеження та зверненням мешканців. Замовник отримав три пропозиції, різниця між якими була невеликою: «Берлз Опти» – 1,55 млн грн, «Файсер Торг» – 1,63 млн грн, «Вайсен-Інвест» – 1,68 млн грн. Вартість робіт загалом відповідала ринку, ознак завищення цін під час аналізу кошторисів не виявили. При цьому, проєктної організації для будинку не залучали, адже роботи виконували на підставі дефектного акта як поточний ремонт. Разом із тим, ризики пов'язані з переможцем закупівлі, значні. У відкритих даних та судових ухвалях компанію «БЕРЛС ОПТИ» згадують у контексті можливого привласнення коштів місцевого бюджету, фіктивного виконання робіт і використання підставних директорів. Серед пов'язаних фірм, що могли використовуватися в схемах для імітації конкуренції, «Вудтайм», «Вайсен-Інвест», «Будівельник РЕМ 1982», «Файсер-Торг».

Отже, відновлення будинку по вул. Садовій, 20а формально виконано відповідно до плану та без зриву строків, але супроводжується ризиками прозорості й доброчесності. Попри необхідність термінового ремонту, вибір підрядника та контекст його діяльності потребують додаткової уваги, адже можуть свідчити про ширшу проблему у сфері післявоєнної відбудови, коли нагальність робіт стає приводом для використання спрощених процедур у спосіб, що створює можливості для зловживань.

Безбар'єрність у підземній школі в колегумі «Елінт», Запоріжжя

Виконавець: Громадська організація «Запорізький центр розслідувань»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/60>

Регіон реалізації: Запоріжжя

Термін реалізації: червень – серпень 2025 року

Кількість об'єктів: 16

Підземну школу в колегумі «Елінт» облаштувала мелітопольська «Компанія Позитив», що й у іншій запорізькій школі, де облаштували укриття, – «Логос». В Елінті будівництво почалося на декілька місяців раніше. І це помітно: у цьому укритті до повної безбар'єрності залишилося кілька невеликих кроків.

Вхідна група – загалом зручна. Є тактильна навігація, тротуар – 2,4 м завширшки, покриття рівне і не слизьке.

Додаткового навісу над входом немає. Але його частково захищає виступ будівлі. Двері з широким прорізом, зручна ручка. Але є поріг. Це не критично, але все ж не «в нуль», що для людини на кріслі колісному досить незручно.

Вхід у підземну школу в колегіумі «Елінт». Тут і далі джерело фотографій: Запорізький центр розслідувань⁷¹

Пересуватись між поверхами зручно: сходи мають правильну висоту й ширину, поручні – на двох рівнях. На початку маршруту встановлено маркування зі

⁷¹ Безбар'єрність у запорізькому ліцеї «Елінт»: «підземна школа», до якої пускають. Джерело <https://incentre.zp.ua/bezbaryernist-u-zaporizkomu-liczeyi-elint-pidzemna-shkola-do-yakoyi-puskayut/>

шрифтом Брайля – важлива деталь для людей із порушенням зору. Поверхня сходів рівна, не слизька, є тактильне попередження.

Також наявний ліфт, який під час моніторингу об'єкту експертами працював. Є позначки поверхів, контрастні кнопки на правильній висоті, поручень – щоправда, лише з одного боку. Відкидного сидіння всередині немає, але розміри kabіни в межах норми.

Але скористатися ліфтом самостійно маломобільний відвідувач не зможе, для цього потрібен магнітний ключ. Без допомоги іншої особи доступ заблокований.

Ширина маршрутів у самому укритті достатня. Вони контрастно промарковані, зони очікування винесені з проходів. Частина дверей також мають таблички зі шрифтом Брайля. Щоправда, не всюди, але облаштування укриття ще не завершено. Інформаційна стійка є на двох рівнях.

Для маломобільних відвідувачів в укритті є універсальна туалетна kabіна, і вона доступна для маломобільних людей. Великий простір для маневру, умивальник і унітаз на правильній висоті. Є поручні, кнопка виклику допомоги. Полічок і гачків для речей поки що не встановили.

Таким чином, протирадіаційне укриття в «Елінті» має практично всі ознаки безбар'єрності.

Комплексне відновлення після руйнувань: приклад Харківської обласної травматологічної лікарні

Виконавець: Благодійна організація «Благодійний фонд «Майбутнє будуюмо разом»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/55>

Регіон реалізації: Харківська область, Харківська територіальна громада

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість об'єктів: 9

Експертна перевірка умов безбар'єрності в Харківській обласній клінічній травматологічній лікарні

Серед дев'яти медичних закладів, які харківська організація ГО «Майбутнє будуюмо разом» перевірила під час моніторингу відновлення, саме обласна клінічна травматологічна лікарня⁷² стала найбільш гарним прикладом.

Цей заклад зазнав сильних руйнувань, понад чотири ракети влучили в будівлю та поряд. Одна з ракет пошкодила технічний поверх, операційний блок (7-й поверх) та відділення рентгенології й лабораторій (6-й поверх). Інші завдали значних руйнувань головному входу, майже всім вікнам і частково фасаду. Це сталося взимку, тому відновлення вимагало негайних дій.

⁷² Аварійно-відновлювальні роботи КНП «Обласна клінічна травматологічна лікарня». Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=299670>

Фінансування робіт здійснювалося за рахунок обласного бюджету (аварійно-відновлювальні роботи), а замовником капітальних ремонтів виступив Департамент капітального будівництва Харківської ОДА.

Що було зруйновано та відновлено

- відремонтовано покрівлю та технічний поверх;
- відновлено операційний блок (7-й поверх), відділення рентгенології та лабораторії (6-й поверх),
- проведено капітальний ремонт вхідної групи;
- замінено понад 170 вікон та облаштовано відкоси,
- оновлено коридори першого поверху;
- відновлено інженерні мережі та системи вентиляції;
- капітально відремонтовано сходові клітини;
- встановлено сонячні батареї для додаткової енергонезалежності.

Безбар'єрність

Вхідна група лікарні після ремонту стала сучасною і безбар'єрною: облаштовані пандуси з подвійними поручнями, тактильна навігація, рівні стики покриттів, контрастні маркування та якісне освітлення. Це комплексне рішення, яке підвищує безпеку й комфорт пересування для всіх пацієнтів та відвідувачів.

До та після відновлення. Харківська обласна клінічна травматологічна лікарня

Енергоефективність

Ремонт покрівлі, модернізація вентиляції й освітлення, а також утеплення укосів вікон дозволили суттєво зменшити втрати тепла. Додатковим кроком до енергонезалежності стало встановлення сонячних панелей.

Це єдиний об'єкт серед перевірених, де відновлення мало настільки комплексний і масштабний характер.

Під час моніторингу експертів супроводжувала заступниця головного лікаря Тетяна Гукова, яка понад 40 років працює у лікарні. Вона дбає про заклад, як про власну дитину, й показала нам оновлені операційні, місця влучань ракети, дах та новий головний вхід.

«Коли ракета зруйнувала лікарню, здавалося, що робота зупиниться назавжди. Але завдяки відновленню ми знову проводимо операції, а пацієнти заходять через сучасний безбар'єрний вхід. Це для мене – справжнє відродження», – поділилася пані Тетяна.

Відновлення Харківської обласної клінічної травматологічної лікарні – це приклад комплексної відбудови після масштабних руйнувань. Воно доводить, що навіть після найтяжчих втрат можна повернути життя, безпеку й довіру.

Ключ до знань: Як сучасне укриття повернуло Королівську гімназію до навчання офлайн

Виконавець: Громадська організація «Освіта для успіху»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/56>

Регіон реалізації: Макарівська та Бучанська громади Київської області, Іванівська громада Чернігівської області

Термін реалізації: червень – серпень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 10

*Вхід до укриття Королівського ліцею
Макарівської селищної ради⁷³*

Королівський ліцей Макарівської селищної ради⁷⁴ на Київщині зазнав руйнувань від російської агресії на початку 2022 року. Директор закладу Петро Коваленко згадує, що перші пошкодження, включаючи вибиті вікна та пошкодження системи опалення, гімназія отримала вже 6 березня 2022 року.

Хоча вже у 2022 році Макарівська селищна рада провела поточний ремонт приміщення (замінила 48 вікон, відновила систему опалення та дах) за кошти місцевого бюджету, гімназія не могла повернути учнів за парти. Навчання

⁷³ Урочисте відкриття новозбудованого протирадіаційного укриття у Королівському ліцеї Макарівської селищної ради. Проект Назад до школи. Джерело: <https://asb.org.ua/foto/urochiste-vidkrittya-novozbudovanogo-protiradiacijnogo-ukrittja-u-korolivskomu-liceji-makarivskoyi-selishchnoyi-radi-proekt-quotnazad-do-shkoliquot/#gallery-4>

⁷⁴ Королівський ліцей Макарівської громади (аварійний ремонт). Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=100164>

продовжувалося в дистанційному режимі, оскільки на території закладу було відсутнє надійне укриття.

Спільна мета: безпека понад усе

Головною вимогою батьків учнів було відновлення очної форми навчання. Батьки дуже хотіли, щоб діти повернулися до гімназії, про що постійно наголошували. Петро Коваленко підтвердив: «Батьки дуже хотіли, щоб було створено укриття для гімназії і діти могли б навчатися очно. Тому ми постійно шукали можливості для побудови захисної споруди».

Саме безпека стала ключовим фактором для повернення до звичного освітнього процесу. Петро Коваленко підкреслив: «1 вересня 2024 року, коли з'явилося надійне укриття, заклад повернувся на навчання офлайн».

Успішний міжнародний проєкт

Для вирішення цієї критичної проблеми Макарівська селищна рада знайшла надійного міжнародного партнера – неурядову організацію «Спілка робітничих самаритян Німеччини (ASB Ukraine)». Ця організація надала фінансову підтримку завдяки коштам Aktion Deutschland Hilft у рамках проєкту «Назад до школи».

Укриття Королівського ліцею Макарівської селищної ради. Джерело фото: Спілка Робочих Самаритян Німеччини⁷⁵

Начальниця відділу освіти, молоді, фізичної культури і спорту Макарівської селищної ради Ірина Волощенко прокоментувала процес пошуку фінансування: «За

новими нормами ДБН, новий проєкт вартував 23 млн грн. Цю суму ми змогли погодити з нашим німецьким благодійником. А вже в результаті проведеного ними тендеру вдалося зекономити на будівельних роботах. І фактична вартість проєкту будівництва та облаштування укриття становила 21,8 млн грн».

⁷⁵ Урочисте відкриття новозбудованого протирадіаційного укриття в Королівському ліцеї Макарівської селищної ради. Джерело: <https://asb.org.ua/foto/urochiste-vidkrittya-novozbudovanogo-protiradiatsiynogo-ukrittya-u-korolivskomu-liceyi-makarivskoyi-selischnoyi-radi-proekt-quotnazad-do-shkoliquot/#gallery-4>

Безбар'єрність та комфорт за найвищими стандартами

Будівництво та облаштування модульного залізобетонного протирадіаційного укриття було завершено 9 вересня 2024 року. Ця захисна споруда розрахована на 128 учнів та весь персонал закладу. Укриття відповідає найвищим стандартам безпеки і комфорту, дозволяючи безперервно перебувати в ній до 48 годин.

Укриття відповідає вимогам безбар'єрності

- Один із двох входів обладнаний електричним підйомником для безпешконого доступу осіб на кріслах колісних.
- Усередині встановлено тактильні стрічки та інформаційні таблички шрифтом Брайля.
- Облаштовано інклюзивну вбиральню.

Окрім цього, в укритті створено ідеальні умови для тривалого перебування

- Встановлено двоярусні ліжка з матрацами.
- Обладнано буфет для організації харчування, що є рідкістю для подібних споруд.
- Забезпечено безперебійне живлення від генератора та якісна вентиляція завдяки рекупераційній системі.

Голова місії ASB Ukraine Фатіма Азізова підкреслила значущість проєкту: «Більше двох років цей навчальний заклад було закрито. Але сьогодні це змінюється. Кожна дитина має право на освіту, яка є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку».

Прозорість та Відкритість

Макарівська селищна рада забезпечила прозорість на всіх етапах реалізації проєкту. Інформація про хід будівництва регулярно розміщувалася на офіційному сайті громади, у соціальних мережах⁷⁶ та на ресурсах донора⁷⁷. Проєкт нового будівництва укриття також розміщений на державній електронній платформі DREAM⁷⁸.

Завдяки міжнародній підтримці, активній позиції громади та прозорій реалізації, Королівська гімназія відновила надання якісних освітніх послуг, підтверджуючи життєстійкість української освіти в умовах воєнних викликів.

⁷⁶ Допис Макарівської селищної ради у Facebook. Джерело: <https://www.facebook.com/makselrada/posts/pfbid02V3QMGM7P8pVNYJ1DhLQkNfKBfumQxHfBxppb7WtS7BspcCV5sgUHefXWimnG8xZl>

⁷⁷ Відео на Facebook сторінці ABS Ukraine. Джерело: <https://www.facebook.com/reel/2347744955604172>

⁷⁸ Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (ПРУ) на території Королівського ліцею Макарівської селищної ради Бучанського району Київської області. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-120724-80586C53/profile>

Чернігівська районна лікарня: від руїн до сучасного медичного центру

Виконавець: Громадська організація «Агенція міських ініціатив»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/18>

Регіон реалізації: Чернігівська область, Чернігівська територіальна громада

Термін реалізації: червень – вересень 2025 року

Кількість перевірених об'єктів: 12

Поліклініка Чернігівської центральної районної лікарні після ударів російською армією у 2022 році. Джерело: Суспільне Чернігів⁷⁹

Чернігівська центральна районна лікарня⁸⁰ зазнала значних руйнувань унаслідок російських обстрілів, що знищили корпуси, обладнання та мережі. На території лікарні, що включає 10 корпусів і 27 будівель, постраждала переважна більшість споруд, а найбільше – інфекційне, неврологічне та лабораторне відділення, а також поліклініка. Одна будівля не підлягає відновленню.

⁷⁹ Чекають на проведення експертизи та рахують збитки: Чернігівська райлікарня після ракетного удару, Суспільне Чернігів, 1 травня 2024. Джерело: <https://suspilne.media/chernihiv/736383-cekaut-na-provedenna-ekspertizi-ta-rahuyt-zbitki-chernigivska-rajlirkarna-pisla-raketnogo-udaru/>

⁸⁰ Капітальний ремонт приміщень трьохповерхової будівлі поліклініки «Чернігівська центральна районна лікарня». Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=20055>

Команда ГО «Агенція міських ініціатив» провела моніторинг відновлення закладу, аби оцінити ефективність використання коштів і рівень безбар'єрності. Завдяки державному, місцевому та міжнародному фінансуванню лікарня відновлюється, впроваджує енергоефективні рішення та стає доступною для всіх пацієнтів. Відновлювальні роботи тривають з травня 2022 року та охопили десятки проєктів, профінансованих з різних джерел.

Джерела фінансування

Вартість відбудови об'єкта, за даними електронної системи публічних закупівель Prozorro, становила майже 66 млн грн. Зокрема, у 2024 році з державного бюджету виділено понад 23,6 млн грн⁸¹ на капітальний ремонт будівлі поліклініки Чернігівської центральної районної лікарні. Ще 2,3 млн гривень – на виготовлення проєктно-кошторисної документації.

Через фандрейзингову Платформу United24 Французький благодійний фонд «Mécénat Servier» профінансував першу чергу робіт у розмірі близько 22 млн грн. Умежах першої черги робіт відновлено дах, встановлено вікна та зовнішні двері.

Активно до відновлення лікарні долучилися міжнародні партнери та благодійні організації. Завдяки співпраці з Expertise France, Acted і MOM у медзакладі відремонтовано відкоси, покрівлі та вікна у інсультному, реабілітаційному та педіатричному відділеннях. Значну підтримку надали International Medical Corps: фінансування капітальних та поточних ремонтів низки відділень, забезпечення меблями та витратними матеріалами. Rotary in Ukraine передав лікарні обладнання для реабілітації.

Вагомим внеском стало відновлення вікон за підтримки Global Empowerment Mission, встановлення 156-ти сонячних панелей від БФ «Фортечний» і 6 акумуляторних систем Tesla Powerwall від благодійного фонду Євгена Пивоварова. Humedica облаштувала Центр ментального здоров'я та інклюзивний туалет, а Nova Ukraine передала УЗД-апарат і витратні матеріали.

Допомогу також надала Латвійська Республіка, яка профінансувала ремонт педіатричного відділення, та Чернігівська обласна організація Товариства Червоного Хреста України, що забезпечила лікарню засобами першої потреби. Додатково надійшло 135 тис. грн від анонімного благодійника.

---

⁸¹ Постанова Кабінету міністрів України від 9 квітня 2024 року № 386 «Про розподіл у 2024 році коштів із рахунку для задоволення потреб охорони здоров'я, відкритого Міністерству охорони здоров'я в Національному банку». Джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/386-2024-%D0%BF?utm_source=chatgpt.com#Text

Вхід у приймальне відділення та інші відділення має ширину, що відповідає нормам доступності

Коридори без порогів, спуски пологі, що дозволяє вільно пересуватись на кріслі колісному

Безбар'єрність

У всіх відремонтованих будівлях передбачені ліфти з шириною дверей 120 см, які пристосовані для людей з інвалідністю. Ліфти також спускаються в укриття

Уся територія закладу має багато озеленення, є зони тихого відпочинку та місця для усамітнення. Тротуари на території

медичного закладу без вибоїн. Є можливість розминутися кільком людям на кріслах колісник або з дитячими візками.

Входи до відділень відповідають нормативній ширині. Легко відкрити двері, вони зручні для хвату ручки. Є кнопка виклику на допомогу, пандуси. На

вході є засоби для пересування маломобільних груп населення, таблички зі шрифтом Брайля на відділеннях і кабінетах, ліфтах. У всіх багатоповерхових будівлях є ліфти шириною дверей 120 см, пристосовані для людей з інвалідністю, з можливістю спуску в укриття. У педіатричному відділенні є жовті тактильні плити (маркувальні лінії) на сходах для людей з порушеннями зору.

Коридори без порогів, пологі спуски для вільного пересування на кріслі колісному. Інклюзивні туалети в кожному відділенні (з душем у реабілітаційному відділенні). Також є електронний сходовий підіймач та паркувальні місця для людей з інвалідністю.

Прийом людей з повною/частковою втратою слуху здійснюється за допомогою системи «СЕРВІС УТОГ». Програма забезпечує переклад жестовою мовою.

У закладі передбачені мобільні додатки для людей із порушеннями мовлення

Однак є і недоліки. «Водночас, є недоліки: тактильна плита є лише біля поліклінічного відділення (яке зараз на ремонті); на інших ділянках і корпусах її немає. У реабілітаційному відділенні ширина дверей інклюзивного туалету менша за норму (82 см замість необхідних 90 см), обмежений простір та встановлені поручні лише з одного боку», – підкреслює експертка з моніторингу «Агенції міських ініціатив» Ірина Ворох.

Енергоефективність

Усі вікна замінено на нові двокамерні склопакети, встановлено 176 сонячних панелей. Лікарня має 6 акумуляторних систем Tesla Powerwall. Є індивідуальний тепловий пункт з можливістю регулювання подачі тепла. Нова металева покрівля на п'яти будівлях. Триває утеплення педіатричного відділення. Є генератори різної потужності. Близько 90% освітлення в будівлях – LED, що знижує споживання електроенергії.

Потреби закладу: теплоізоляція головного корпусу, сонячні панелі не встановлені на поліклінічному та педіатричному відділеннях, тепла помпа як додаткове джерело енергоефективного опалення та охолодження.

«Таким чином, Чернігівська районна лікарня за два з половиною роки пройшла шлях від руїн до майже повністю відновленого сучасного медичного центру. Попри значний прогрес, залишаються пріоритетні завдання: утеплення головного корпусу та розширення використання відновлюваних джерел енергії. Це приклад того, як державне фінансування, місцеві зусилля та міжнародна солідарність разом рятують і розвивають критично важливу інфраструктуру», – резюмує експертка з моніторингу «Агенції міських ініціатив» Ірина Ворох.

Розділ другий

Громадський моніторинг закупівель на відбудову

Якісні закупівлі – успішна відбудова. Історія відновлення житлового будинку в Бучі

Виконавець: Громадська організація «Антикорупційний штаб»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/40>

Регіон реалізації: Київ, Бородянська, Гостомельська громади

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 13

Багатоквартирний будинок по вулиці Яблунській, 318А в Бучі після деокупації⁸²

У процесі капітального ремонту багатоквартирного будинку по вулиці Яблунській, 318А в Бучі було добре організовано буквально все: громада була залучена в обговорення відбудови та процес прийняття рішень; закупівлі робіт та послуг були належним чином проведені. Але давайте все за порядком.

У березні 2022 року багатоквартирний житловий будинок на Яблунській, 318 А в Бучі зазнав серйозних пошкоджень унаслідок окупації міста російськими військами. Було зруйновано покрівлю, вибито вікна та двері, пошкоджено фасад, системи електропостачання та блискавкозахисту. Будинок потребував негайного капітального ремонту, аби родини могли безпечно повернутися до своїх домівок.

⁸² Капітальний ремонт ЖБ за адресою: м.Буча, вул. Яблунська 318-А. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=283>

Цей об'єкт став частиною великої програми відновлення Бучанської громади під назвою «VDOMA KRASHCHE»⁸³, затвердженої Бучанською міськрадою ще у 2022 році. Програма визначила стратегічні напрями відбудови (житло, медичну та освітню інфраструктуру, водопостачання, альтернативну енергетику) та була створена із залученням громадськості, експертних організацій та незалежних аналітиків.

Багатоквартирний будинок по вулиці Яблунській, 318А в Бучі після деокупації⁸⁴

Наприклад, до розробки долучилися ГО «Я – Бучанець», «Центр екологічних ініціатив “Екодія”», Українська студентська ліга та інші. Презентація відновлення громади відбулась публічно в рамках проєкту «Bucha Build Back Better».

Проєкт відновлення будинку по вул. Яблунській, 318А в Бучі фінансувався з Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Загальна вартість робіт становила 17,5 млн грн, із яких понад 15 млн грн на момент моніторингу (зима 2025 року) уже були оплачені. Також громада розмістила інформацію про цей

⁸³ «VDOMA KRASHCHE» програма відновлення Бучанської громади. Джерело: <https://bucha-rada.gov.ua/content/vdoma-krasche-programa-vidnovlennya-buchanskoyi-gromady>

⁸⁴ Капітальний ремонт будинку, пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Яблунська, 318-А. Джерело <https://brp.org.ua/dashboard?object=283>

проект на платформі DREAM⁸⁵ та регулярно її оновлювала: з одного боку, це не обов'язкова вимога, а з іншого – допомагає всім заінтересованим особам бути в курсі подій щодо цього будинку.

Згідно з відповіддю⁸⁶ на запит Антикорштабу станом на лютий 2025 року всі передбачені проектно-кошторисною документацією роботи вже виконані в повному обсязі. Але додатково планувалось провести ряд відновлювальних робіт у кв. 102 вказаного будинку.

Крім цього, при організації тендерів експерти Антикорштабу не знайшли ознак грубих порушень. Більшість позицій матеріалів та робіт були в межах ринкових цін із чітко зазначеними характеристиками матеріалів. Хоча поодинокі позиції потребували кращого опису.

При цьому в торгах⁸⁷ брали участь три компанії, і перемогла та, що запропонувала найнижчу ціну.

Проект капітального ремонту будинку по вул. Яблунській, 318-А в Бучі демонструє приклад належної практики: конкурентна закупівля з участю трьох компаній, оприлюднена інформація на платформі DREAM, чітке планування в межах відновлювальної програми громади, контроль витрат та відсутність грубих порушень. Успішне виконання основних робіт і залучення мешканців до формування бачення відбудови свідчить про відповідальне ставлення місцевої громади до процесу відновлення.

---

⁸⁵ Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Яблунська 318-А. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-110923-DC14B75B/profile>

⁸⁶ Відповідь на запит Антикорштабу. Джерело: https://drive.google.com/file/d/1Cydy-RYqvKjgwu1YdorvwY_NBRNNunZw/view

⁸⁷ Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Яблунська, 318-А. Джерело: <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2023-09-25-012298-a?oldVersion=true>

Як відновлювати правильно: досвід Дніпра у створенні безбар'єрного та прозорого простору для ВПО

Виконавець: Громадська організація «Філософія Серця»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/49>

Регіон реалізації: Дніпропетровська, Одеська області – Підгородненська, Криворізька, Верхньодніпровська, Дніпровська, Авангардівська, Нерубайська громади

Термін виконання: березень – липень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 19

Гуртожиток № 2 Українського державного університету науки і технологій, Дніпро

Після початку повномасштабної війни в Україні питання забезпечення житлом для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) стало одним із найгостріших. Чимало об'єктів реконструюються поспіхом, без прозорості й діалогу з громадою. Але бувають і приклади, які показують, як треба робити.

У Дніпрі під моніторинг потрапив проєкт із поточного ремонту цокольних приміщень гуртожитку № 2 Українського державного університету науки і технологій⁸⁸ на замовлення комунального закладу «Маріупольський міський соціальний гуртожиток». Це не просто ремонт – це комплексний підхід

⁸⁸ Поточний ремонт приміщень цокольного поверху 3-4 блоків гуртожитку № 2 Українського державного університету науки і технологій. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=180033>

до створення безпечного та гідного простору для тимчасового проживання переселенців із дотриманням стандартів безбар'єрності, енергоефективності та повною прозорістю процедур.

Гуртожиток № 2 Українського державного університету науки і технологій, Дніпро

У чому була проблема

Понад 300 тисяч переселенців шукають прихисток у Дніпропетровській області. Чимало з них – літні люди, багатодітні сім'ї, особи з інвалідністю. На момент початку проекту гуртожиток не мав умов для безпечного та комфортного проживання цієї категорії людей. Облаштування доступного простору та якісних санітарно-побутових умов стало нагальною потребою.

Що було зроблено

Проектом передбачено комплексний ремонт цокольного поверху 3 - 4 блоків гуртожитку. Роботи включають:

- ремонт коридорів, сходових клітин, вхідної групи з урахуванням норм ДБН щодо безбар'єрності;
- демонтаж зайвих перегородок, встановлення нових дверей шириною не менше 0,9 м, облаштування пандусів;
- облаштування санвузлів із сучасною сантехнікою, системою вентиляції та гарячою водою;
- енергоефективні рішення: заміна освітлення, встановлення електричних бойлерів, утеплення;
- організація просторів для відпочинку, коворкінгу та занять спортом – на вимогу самих переселенців.

Чому цей проєкт важливий як приклад

Прозорість процедур

Усі закупівлі відбулися відкрито. Основний тендер на ремонтні роботи було проведено за процедурою «відкриті торги з особливостями» через Prozorro. Завдяки конкуренції між двома учасниками вартість договору знизили майже на 2 мільйони гривень від очікуваної.

Оцінка потреб та врахування думки громади

Оцінка потреб ВПО була не формальністю – мешканці гуртожитку брали участь у обговореннях та формували запити. Саме завдяки цьому в проєкті з'явилися додаткові простори для коворкінгу та спорту.

Безбар'єрність

Проект передбачає облаштування безбар'єрного середовища: пандуси, поручні, розширені дверні прорізи, санітарні вузли для людей з інвалідністю.

Контроль за витратами

Моніторинг не виявив ознак завищення вартості чи дискримінаційних умов. Незначні відхилення в цінах на деякі матеріали (+17–30 %) не вплинули на загальний кошторис, а договір укладено на суму 9 186 160 грн замість запланованих 11 млн.

Отже, існують позитивні приклади відбудови, коли замовник дотримується принципів залучення, прозорості, підзвітності, а також принципу «відбудовуй ліпше, ніж було».

Порушення на закупівлях при відбудові Миколаївської гімназії №2

Виконавець: Громадська організація «Центр сприяння інформаційним технологіям ім. Стіва Джобса»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/20>

Регіон реалізації: Баштанська, Володимирівська, Миколаївська, Нечаянська громади Миколаївської області

Термін виконання: березень – червень 2024

Кількість перевірених об'єктів: 30

*Миколаївська гімназія №2, пам'ятка архітектури місцевого значення
«Міське дівоче училище» (друга жіноча гімназія)*

Миколаївська гімназія №2⁸⁹ є пам'яткою архітектури місцевого значення, що колись називалась «Міське дівоче училище», була заснована в другій половині XIX століття. 14 вересня 2022 року будівля постраждала внаслідок обстрілу російським ракетним комплексом та була пошкоджена на 10%. Наприкінці 2023 року об'єкт почали відновлювати і мали завершити через рік.

Під час моніторингу експерти оцінювали прозорість процесу вибору об'єкту відбудови, проведені закупівлі тощо. Нижче розповідаємо про основні проаналізовані аспекти.

Прозорість прийняття рішення та висвітлення інформації про проєкт

Миколаївська ОВА не пояснювала, за якою методикою обирали проєкт, чи оцінювали потреби громади та чи був конкурс серед інших проєктів. Водно-

⁸⁹ Реставрація Миколаївської гімназії №2. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=16364>

час, ОВА зазначила, що гімназію №2 обрали для відновлення, бо це пам'ятка архітектури, яку треба зберегти від подальшого руйнування. Крім того, мешканці міста підтримали ідею збереження школи: відповідна петиція на сайті міськради збрала понад 1000 підписів.

Важливу увагу приділили й інформуванню громадськості про відбудову. Так, інформація про оголошення тендеру, замовника, джерела фінансування, заплановані роботи, очікуваний обсяг використовуваних коштів була висвітлена в регіональних медіа⁹⁰.

Проте систематизації даних за цим проектом немає. Так, об'єкт є на платформі DREAM, але, наприклад, проектно-кошторисна документація чи план проекту щодо нього відсутні⁹¹. Ба більше, невідомо, скільки має коштувати відбудова. Початково у 2023 році Миколаївська ОВА запросила на реконструкцію гімназії 400 млн грн, але вже у 2024 оцінила загальну потребу у фінансуванні у 218 млн грн. Цікаво, що за повідомленнями медіа на будівлю планувалось виділити 149 млн грн із державного бюджету. Реально же виділили тільки 16,5 млн грн із Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. А витратили, станом на початок 2024-го, тільки 3 млн грн (на час здійснення моніторингу відбудова завершено не було, за статусом на DREAM зазначено, що проект не завершено, але, можливо, ОВА не оновила статус – прим. ред.).

Вибір підрядників

Проектну організацію та авторський нагляд для реалізації цього проекту вибирали без тендеру, оскільки роботи коштували менше допорогових 1,5 млн грн.

Проектувальником та відповідальним за авторським нагляд на об'єкті стало ТОВ «Автограф-Н», а будівельником, що виконував реставраційні роботи, – «Житлопромбуд-8». Компанії належать двом родичам: Ніні Стерпул та Григорію Стерпул, що створює конфлікт інтересів. Така практика спричиняє величезні ризики, з точки зору якості реалізації проекту.

І хоча «Житлопромбуд-8» була обрана на тендері, це була єдина компанія-претендент на ньому: експерти під час моніторингу закупівлі виявили, що строк для подачі пропозиції був занадто коротким (сім днів), що відповідало спрощеним процедурам закупівель, визначених Кабміном, але призводило

⁹⁰ Олія Бойченко. Уряд виділив 149,5 млн на реставрацію історичної будівлі гімназії №2 у Миколаєві. 26 березня, 2024. Джерело: <https://nikvesti.com/ua/news/business/restavratsiia-himnazii-2-mykolaiv-uryad-vydilyv-149-5-mln-grn>

⁹¹ DREAM. Миколаївська гімназія №2 Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-200923-71325965/profile>

до можливих зловживань. Крім того, у самих тендерних вимогах були знайдені «заточки» (умови, прописані під одного підрядника, – прим. ред).

І ще кілька цікавих деталей: «Автограф-Н» ще у 2017 році проводила експертизу будівлі гімназії та визнала її аварійною, тоді як експертиза спеціальною комісією визнала аварійними лише деякі перекриття даху. Також БК «Житлопромбуд-8» фігурувало в численних антикорупційних розслідуваннях у медіа.

Аналіз цін на матеріали

Аналіз відомостей ресурсів договору №164 підряду на виконання будівельних робіт у гімназії №2 показав можливі ризики завищення вартості багатьох позицій через нечітке та недостовірне визначення типу матеріалів.

Наприклад, за позиціями «Кутик 160*160» чи «Листова сталь із полімерним покриттям» не було вказано характеристик, марки, товщини металу тощо. Це не дозволяє порівняти ціну матеріалів із ринковими показниками. І таких прикладів у Відомості ресурсів можна навести безліч.

Дроблення закупівель, завищення цін на матеріали та інші порушення.

Моніторинг закупівель на Чернігівщині

Виконавець: Громадська організація «Антикорупційний центр Коропщини»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/19>

Регіон реалізації: Коропська громада Чернігівської області

Термін виконання: березень 2024 – березень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 9

Під час моніторингу публічних закупівель на відбудову об'єктів соціальної інфраструктури експерти ГО «Антикорупційний центр» виявили цілу серію класичних закупівельних порушень. Розповідаємо про деякі найбільш розповсюджені з них.

Дроблення суми закупівель

У 2023 році Коропська селищна рада, що відноситься до Новгород-Сіверського району Чернігівської області, вирішила зробити ремонт громадської вбиральні⁹². Оголошувати тендер не стала, а просто... розділила ремонт на дві частини: лівого та правого крила. Та оголосила вартість ремонту кожного на суми до 1,5 млн грн, адже закупівлі робіт саме на таку допорогову суму можуть проводитися без оголошення тендеру.

Ба більше, виявилось, що ціни на будівельні матеріали були значно завищені, зокрема на пісок та металопластикові двері. За цим фактом за заявою голови правління Антикорупційного центру Коропщини відкрито кримінальне провадження.

Відсутність пріоритизації проєктів відбудови та завищення цін

Приміщення Центру надання соціальних послуг Новгород-Сіверської міськради не постраждало від збройної агресії, не було зруйновано чи пошкоджено. У цей же час у 2023 році в місті було чимало зруйнованих об'єктів, які потребували відновлення.

Тож чи дійсно потрібно було ремонтувати Центр у 2023 році? Насправді, невідомо. У Новгород-Сіверській ТГ не застосовувалася та чи інша методологія пріоритизації проєктів, не відбувалася оцінка потреб громади, а сам проєкт із ремонту Центру не обирався за конкурентною процедурою серед інших проєктів.

⁹² Капітальний ремонт правого крила громадської вбиральні, Чернігівська область, смт. Короп. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=5808>

Громадська виборальня в Коропі

Ремонт Центру обійшовся міськраді в 414 тис. грн, підрядника вибрали без тендеру (оскільки сума не перевищувала 1,5 млн грн, то порушення в цьому немає, хоча тендер можна було б і провести). Кошти виділили з місцевого бюджету. Водночас, за більшістю матеріалів, експерти «Антикорупційного центру Кіровоградщини» зафіксували перевищення цін – від 15% до 75%.

Уникнення тендерних процедур та відсутність прозорості

Вартість реконструкції системи медичного газопостачання Новгород-Сіверської центральної міської лікарні імені І.В. Буяльського перевищувала допорогові 1,5 млн грн. Але лікарня не стала проводити тендер, а провела спрощену закупівлю (це свого роду тендер, але зі значно спрощеними вимогами до процесу його проведення та швидший за строками, що дозволялось відповідно до рішення КМУ щодо спрощення закупівель будівельних робіт під час воєнного стану – прим. ред). Замовник робіт пояснив це тим, що закупівля проводиться у зв'язку з введенням воєнного стану, а реконструкція є нагальною потребою для лікарні. І хоча порушення законодавства не було, залишається відкритим питання пріоритетності відбудови саме системи медичного газопостачання, яку не було пошкоджено внаслідок воєнних дій.

Реконструкція майже повністю фінансувалась коштом місцевого бюджету, і міськрада не оприлюднювала дані щодо цього проєкту в публічному просторі. Громадських обговорень також не було.

Відбудова Полтавщини: що заважає прозорості та ефективності

Виконавець: Громадська організація «Аналітичний центр «ЗМІСТ»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/29>

Регіон реалізації: Полтавська, Комишанська, Кобиляцька, Кременчуцька громади Полтавської області

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 18

Аналітичний центр «ЗМІСТ» у вересні 2024 року представив⁹³ результати моніторингу закупівель із відбудови та відновлення об'єктів соціальної інфраструктури на Полтавщині. Аналіз охопив 30 проєктів, що становило на дату проведення моніторингу 15% від усіх поданих громадою області на платформу DREAM.

Відбудова як розвиток, а не просто ремонт

Повномасштабна війна зруйнувала тисячі об'єктів по всій Україні, і процес відновлення є не лише поверненням до довоєнного стану, а й кроком до

⁹³ Результат моніторингу закупівель з відбудови та відновлення по проєктах на Полтавщині. 30 вересня 2024 року. Джерело: <https://zmist.pl.ua/blogs/rezultat-monitoringu-zakupivel-z-vidbudovy-ta-vidnovlennya-po-proyektah-na-poltavshyni>

модернізації. Коли ми говоримо про відбудову, то маємо на увазі розвиток, модернізацію і врятовані життя. Громадський моніторинг – ключ до ефективного використання коштів донорів і держави.

Що саме відновлюють

Більшість громад Полтавщини вже мають стратегії розвитку або програми відновлення. Станом на літо 2024 року 38 із 60-ти громад області створили власні інвестиційні профілі в системі DREAM, де подано 198 проєктів. Для моніторингу обрали 30 із них, здебільшого в освіті (73%) та охороні здоров'я (20%).

Серед об'єктів: реконструкція шкіл, дитсадків, лікарень, поліклінік і житла для внутрішньо переміщених осіб.

Джерела фінансування:

- Європейський інвестиційний банк – до 80% вартості окремих проєктів;
- місцеві бюджети – у середньому 20%;
- а також Фонд ліквідації наслідків збройної агресії, швейцарсько-український проєкт DECIDE та інші міжнародні донори.

Типові проблеми: від відсутності конкуренції до непрозорих документів

Аналітичний звіт «Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення за проєктами Полтавщини»⁹⁴

⁹⁴ Аналітичний звіт «Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення за проєктами Полтавщини». Джерело: https://zmist-tech-space.fra1.cdn.digitaloceanspaces.com/2024/10/zvit_monitoring_zakupivel_z_vidbudovy_ta_vidnovlennya_po_proyektah.pdf

Моніторинг виявив низку системних проблем у процесі відновлення

- 1. Відсутність конкуренції.** У 63% випадків замовник укладає договори про розробку проєктно-кошторисної документації без проведення відкритих тендерів, часто серед знайомих підрядників або пов'язаних компаній.
- 2. Коригування проєктів.** Замовники нерідко кілька разів змінюють кошторис, пояснюючи це оновленням будівельних норм або цін.
- 3. Формальні тендери.** Майже третина закупівель мала лише одного учасника, що фактично позбавляє конкуренції.
- 4. Непрозора звітність.** Часто в системі Prozorro відсутні договори або кошториси. Деякі замовники відмовляються їх надавати, вважаючи інформацію «непублічною» та пояснюючи це «питаннями безпеки».
- 5. Розбиття об'єктів.** Подекуди один великий проєкт ділять на кілька дрібних, що ускладнює контроль обсягів і витрат.
- 6. Невідповідність даних.** У 30% випадків інформація на платформі DREAM не збігається з реальною ситуацією на об'єкті.

Що може змінити ситуацію

Зараз в Україні створено сприятливе підґрунтя для здійснення моніторингу. Насамперед, це можливості сучасних технологій, відкриті джерела інформації, створені платформи, які сприяють прозорості, доступності процесів відновлення країни. Питання прозорості також вирішуються на державному рівні. Так, прийнятий 19 вересня 2024 року Закон України про внесення змін до ЗУ «Про публічні закупівлі», який зобов'язує Замовників торгів публікувати у відкритому доступі інформацію про ціни на матеріальні ресурси, послуги з поточного ремонту, роботи з будівництва, а також інформацію про будівельні матеріали також буде сприяти ефективному, відкритому та прозорому використанню ресурсів. Це, у свою чергу, дасть світовій спільноті впевненість у можливості долучатися до програми відновлення України.

Висновок

Полтавщина демонструє активність громад у відновленні соціальної інфраструктури, однак ефективність і прозорість процесів потребує вдосконалення. Головний ресурс, який не менш важливий за гроші, – довіра. І саме громадський моніторинг залишається ключовим інструментом її підтримки.

У відповідь на перевірку закупівель – інформаційна війна

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпін»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін виконання: червень – вересень 2024

Кількість перевірених об'єктів: 12

Ілюстрація з Facebook-сторінки ГО «Сміливий Ірпін»⁹⁵

Після публікацій «Сміливого Ірпеня» про відбудову будинків на вул. Северинівській, 160-2⁹⁶ та 162-1⁹⁷ з'явилося багато запитань щодо компанії ТОВ «Академія будівельних експертиз», яка виконує розробку проєктно-кошторисної документації.

Уся інформація про цю компанію є відкритою, її можна знайти на платформах Prozorro, YouControl та Opendatabot. Усі закупівлі за участі фірми проводилися шляхом прямих договорів, тобто без відкритих тендерів.

⁹⁵ Допис про відбудову будинку за адресою Северинівська 160-2. Джерело: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=784894540524215&set=a.553132963700375>

⁹⁶ Сміливий Ірпін. 3 вересня 2024 року. Джерело: <https://www.facebook.com/share/p/BztmBHfwwokQQDJM/>

⁹⁷ Сміливий Ірпін. 6 вересня 2024 року. Джерело: <https://www.facebook.com/share/p/obX3AXapME64Duxd/>

Під час моніторингу ГО «Сміливий Ірпінь» виявив кілька важливих фактів:

- згідно з даними YouControl та OpenData станом на 2023 рік у компанії працювало лише 5 осіб, а її дохід за рік зріс більш ніж на 2 млн грн;
- у всіх реєстрах кінцевим бенефіціаром фірми значилась Ольга Парієнко, зареєстрована за адресою м. Ясинувата, Донецька область, що є окупованою територією. Відповідно до ч.2 ст.13 Закону №1207 будь-який договір із компанією, зареєстрованою на тимчасово окупованій території, є недійсним. Кінцевий бенефіціар – це людина, яка фактично отримує основний дохід компанії;
- окремо варто згадати, що 1 березня 2024 року компанія зареєструвала свій сайт на російському хостингу – домен lyubovshapovalova.ru, оплачений до березня 2025 року;
- експертні звіти для виготовленої ПКД готує інша компанія – ТОВ «ДН-Консалтинг», керівники якої мають родинні зв'язки з «Академією будівельних експертиз». Їхні власники – Ольга Парієнко та її чоловік;
- вишенька на торті: схоже на те, що розробка ПКД оплачувалась двічі.

Після допису «Сміливого Ірпеня» у Facebook про будинок на Северинівській, 160-2 у пабліку «Моя Київщина» з'явилася стаття⁹⁸ з неправдивими твердженнями про діяльність ГО та нібито спростуванням інформації, яку оприлюднили громадські експерти. Це виглядало як спроба відвернути увагу від інформації, яку оприлюднив «Сміливий Ірпінь».

Також у статті заперечили, що ПКД виготовлялася кілька разів, хоча самі ж навели факти, які це підтверджують: спочатку проєкт робили для знесення будинку, потім – для ремонту, а згодом – для ремонту з урахуванням квартир. Тобто для одного об'єкта було створено щонайменше три ПКД.

Таким чином, замість того, щоб навести юридичні аргументи на захист своєї діяльності, компанія вирішила дискредитувати «Сміливий Ірпінь». ГО вважає такі дії спробою тиску на громадський контроль. Натомість «Сміливий Ірпінь» бачить у цій ситуації підтвердження того, що гласність і моніторинг дійсно працюють: вони підвищують поінформованість громади про закупівлі та використання коштів на відбудову.

---

⁹⁸ Депутатка міської ради поширює фейки про суб'єкти господарювання Ірпеня. 16 вересня 2024 року. Джерело: <https://mykyivregion.com.ua/news/deputatka-miskoyi-radi-posiryuje-feiki-pro-subjekti-gospodaryuvannya-irpenya>

Непрозоро та з великими ризиками. Закупівлі на відбудову на Полтавщині

Виконавець: Громадська організація «Полтавська філія Суспільної служби України»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/31>

Регіон реалізації: Диканська, Полтавська, Оржицька, Лубенська, Градизька громади Полтавської області

Термін виконання: червень 2024 – вересень 2024

Кількість перевірених об'єктів: 19

У рамках впровадження проєкту організація проаналізувала закупівлі з відновлення та відбудови 20-ти об'єктів соціальної інфраструктури, які станом на дату моніторингу перебували на різних етапах відбудови. Дослідження проводилося у восьми громадах Полтавської області: Кременчуцькій, Полтавській, Миргородській, Диканській, Решетилівській, Лубенській, Оржицькій та Пирятинській.

Загальний орієнтовний бюджет для відновлення цих 20-ти об'єктів становив 1,57 млрд грн, із яких на момент моніторингу доступне фінансування становило 894,12 млн грн. Це означало, що покриття бюджету становило 56,9%, що вказувало на дефіцит фінансових ресурсів для повного завершення запланованих робіт.

Окрім затримки у фінансуванні, експертами були виявлені й інші проблеми та ризики: зміни в обсязі робіт, відсутність кваліфікованих підрядників, можливі корупційні ризики через закупівлі в одного учасника та ризик завищення ціни при закупівлі товарів.

Відсутність кваліфікованих підрядників та корупційні ризики

У проєктах «Реконструкція корпусу кардіоваскулярного центру в м. Полтаві»⁹⁹ та «Реконструкція частини будівлі під центр надання адмінпослуг в Оржицькій громаді» був відсутній належний вибір підрядників, що могло вплинути на якість або строки робіт.

41% обраних виконавців проєктних робіт у проаналізованих закупівлях були фігурантами кримінальних проваджень та/або антикорупційних розслідувань. А серед обраних виконавців будівельних робіт таких було аж 75% підрядників.

⁹⁹ Реконструкція корпусу кардіоваскулярного центру в м. Полтаві. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=494>

*Корпус кардіоваскулярного центру
в м. Полтаві¹⁰⁰*

Утім, під час зустрічей із представниками громад ті пояснили, чому весь час одні й ті ж забудовники. Причина в тому, що є небагато будівельних організацій, які готові працювати з бюджетними коштами, оскільки після виконання робіт можна чекати 2 - 3 місяці на оплату виконаних робіт, а будівництво за нормативами дуже дороге. Також є вимога Європейського інвестиційного банку (за рахунок якого фінансували частину проєктів у зазначених громадах), щоб учасники тендеру мали фінансову спроможність, підтверджений досвід відбудови, мали досвід реконструкції чи

реставрації. Таких організацій усього лише 2 - 3 на область.

Ризик закупівлі в одного учасника (RISK-2-15)

У 40% випадків при проведенні закупівельних процедур встановлено ознаки RISK-2-15 (закупівля в одного учасника).

У 30% проєктних робіт без конкурсів підрядниками стали фірми, у яких кінцевими бенефіціарними власниками є Белодєд Юрій Сергійович та Русанов Руслан Володимирович. У 25% досліджених проєктів проєктувальником обирались підприємства, кінцевим бенефіціарним власником яких є Абхайрова Лариса В'ячеславівна. У 66% досліджених випадків закупівлі робіт із технічного нагляду переможцем без застосування електронної системи визначався ФОП Морозов Михайло Михайлович.

Ризик завищення ціни при закупівлі товарів

Такий ризик спостерігався у 85% досліджених ПКД. У половини таких випадків замовником був Департамент будівництва, містобудування й архітектури, ЖКГ та енергетики Полтавської ОДА, ще в половини – Відділ капітального будівництва Миргородської міської ради. Саме ці замовники виявились найбільш закритими розпорядниками публічної інформації під час моніторингу.

¹⁰⁰ Реконструкція корпусу кардіоваскулярного центру в м. Полтаві. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=494>

Неповнота й відсутність актуалізації інформації в системі DREAM

40% досліджених ініціаторів проєктів не зазначили повну і достовірну інформацію щодо виконавців робіт і закупівельних процедур у системі DREAM. 70% ініціаторів проєктів не зазначили попередню історію реалізації проєкту та закупівельних процедур. Водночас, працівники Департаменту будівництва містобудування й архітектури житлово-комунального господарства та енергетики Полтавської ОВА Роман Сальний та Юлія Гречнівська вказали на проблеми при заповненні платформи DREAM:

- не можна вставити дату закінчення в наступному році;
- не можна повністю заповнити назву власника об'єкта;
- немає розпорядника нижчого рівня.

Відкритість процесу обрання об'єктів

У 2024 році громадськість майже не володіла офіційною інформацією про перебіг процесу відновлення в Полтавській області, не була залучена до вибору та контролю реалізації проєктів, органи публічної влади та замовники не розміщували на своїх веб-сайтах офіційну інформацію про відбудову (плани, анонси, копії документів, кошториси, тощо).

Найвищий рівень співпраці:

Кременчуцька, Пирятинська та Лубенська громади продемонстрували високий рівень взаємодії, своєчасно надаючи відповіді на запити щодо закупівельних процедур. Ці громади забезпечили повний доступ до інформації, що дозволило провести глибокий аналіз процесів закупівель і відновлення.

Низький рівень співпраці:

Миргородська міська громада та Полтавська ОВА показали низький рівень співпраці у відповідь на запити про надання інформації. Полтавська ОВА надала часткові відповіді, що також ускладнило процес оцінки.

Відсутність додаткових документів та недостатня інформація від цих органів вплинули на загальний рівень прозорості процедур закупівель.

На основі виявлених проблем та ризиків експерти розробили рекомендації для підвищення ефективності реалізації проєктів та надали їх представникам місцевих органів влади. Серед основних рекомендацій: збільшення прозорості ухвалення рішень щодо відновлення та відбудови, залучення громадськості до цих процесів. Важливо ухвалювати стратегії мінімізації ризиків, кількість яких зросла під час війни. Для ефективного використання бюджетних коштів важливо також дотримуватись тендерних процедур та уникати прямих договорів.

22 договори з відбудови на двох підрядників. Аналіз закупівель у Макарівській громаді, Київщина

Виконавець: Громадська організація «Наша рада»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/27>

Регіон реалізації: Макарівська громада Київської області

Термін виконання: липень – жовтень 2024

Кількість перевірених об'єктів: 12

Громадська організація проаналізувала закупівлі за 15-ма об'єктами, що постраждали від російських обстрілів у Макарівській громаді Київської області. Це шість закладів освіти (Липівський, Ситняківський, Королівський, Мотижинський, Копилівський та Макарівський №1 ліцеї), лікарня, центр культури та сім багатоквартирних будинків (вул. Садова, 1, Проектна, 4, 10, 14, Ростовського, 64, Чорновола, 25, Довженка, 34).

*Житловий будинок у смт
Макарів, вул. Садова,
1а¹⁰¹*

Замовниками закупівель були департамент регіонального розвитку Київської ОВА, Служба відновлення та розвитку інфраструктури в Київській області, Макарівська селищна рада та підпорядковані їй структурні підрозділи.

¹⁰¹ Капітальний ремонт жилого будинку, смт Макарів. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=936>

Загальний бюджет витрат на відновлення 15-ти досліджених об'єктів складає майже 422 мільйони гривень (44 млн з бюджету селища Макарова, 23 млн – Київської області, 173 млн – державного, 182 млн – кредит Європейського інвестиційного банку).

До робіт були залучені 15 ФОПів, які виконали роботи та надали послуги за 23-ма договорами, та 19 компаній, які реалізували 51 договір.

Найбільше з ФОПів отримали підрядів ФОП Головатюк, який реалізував 4 договори, та ФОП Регіда – 3 договори.

Серед компаній найбільшу кількість підрядів отримали:

- ТОВ «І.Б.К. Девелопмент» – 14 договорів на загальну суму 5,4 млн грн;
- ТОВ «Арх-буд» – 8 договорів на 12,1 млн грн.

Цих підрядників обирала як Макарівська селищна рада, так і департамент регіонального розвитку КОВА.

Відбудова житлового будинку в смт Макарів, вул. Проектна, 10¹⁰²

Із 74-х закупівель лише 8 були проведені у формі відкритих торгів, усі інші – без використання електронної системи закупівель Prozorro. Замовники

¹⁰² Капітальний ремонт із відновленням багатоквартирного житлового будинку, смт. Макарів. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=101>

укладали прямі договори з підрядниками. Це дозволяється відповідно до спрощених процедур закупівель, ухвалених КМУ, але відкриті торги могли би допомогти заощадити кошти на відбудову за рахунок можливої конкуренції.

Перед жодною із 74-х закупівель не проводилось громадських слухань, громадськість не залучалась до робочих груп, які визначили б пріоритетні об'єкти для відбудови. У частині робіт це можна вважати обґрунтованим, оскільки потрібно було терміново усувати наслідки російських обстрілів, попереджувати подальше руйнування.

Однак, подальші рішення влади призвели до того, що у Макарові всі 5 закладів загальної середньої освіти одночасно були зачинені на ремонт, учні 5 - 11 класів селища змушені вчитись онлайн, а учні 1 - 4 класів мали вчитись у змішаному форматі і їздити автобусами до інших селищ громади, де школи працювали очно.

У більшості договорів на капітальний та аварійний ремонт відсутні кошториси та відомості витрат, що унеможлиблює моніторинг цін та робіт.

На запити ГО про надання електронної версії кошторисів та відомостей департамент регрозвитку КОБА виставив рахунки, найвищий серед яких сума у розмірі 1049,42 грн.

Серед тих кошторисів, які команда ГО «Наша Рада» проаналізувала, можливою найбільшою сумою завищення є ціни на будматеріали за договором №2К-23 від 28.07.2023 (замовник Служба відновлення та розвитку інфраструктури в Київській області, підрядник ТОВ «І.Б.К. Девелопмент»). При загальній сумі договору в 63,3 млн грн можлива переплата становила 3,1 млн грн.

ТОВ «І.Б.К. Девелопмент», за даними аналітичної системи YouControl, є учасником кількох кримінальних розслідувань. Компанію «у 2018-му слідчі підозрювали у фіктивному підприємництві й махінаціях із цінними паперами».

Другою за величиною сумою є можливе завищення за договором на аварійний капремонт №176/2912 від 29.12.2022 (замовник Макарівська селищна рада, підрядник ТОВ «Арх-буд»), сума дорівнює 0,9 млн грн при загальній сумі договору 7,2 млн грн.

Третьою за розміром є сума можливого завищення в сумі 0,6 млн грн за договором №173/2712 від 27.12.2022 на аварійний капремонт на загальну суму 3,2 грн (замовник Макарівська селищна рада, підрядник ТОВ «Арх-буд»).

ТОВ «Інтеграл Буд-Стандарт», яке виконує капітальний ремонт у багатоквартирному будинку по вул. Садова, 1, на загальну суму 70,3 млн грн, за даними з відкритих реєстрів, має кримінальну та фіктивну репутацію».

ТОВ «Дипроінбуд», яке ремонтує Макарівський ліцей № 1 за 89 млн грн, зареєстроване у 2004 році в Києві, має досвід виконання аналогічних договорів із березня 2024 року. «Наші гроші» згадують підприємство в розслідуванні «ДФС підозрює бенефіціарів Stolitsa Group в ухилянні від сплати податків на 100 мільйонів».

Усі кошториси та відомості є в договорах на відбудову Ситняківського ліцею. За результатом аналізу цін, перевищення вартості закупівельних цін на будматеріали не встановлено.

Отже, у цілому моніторинг показав, що великих гравців на ринку відбудови та відновлення в регіоні немає. Ідеться про компанії, які готові заходити на публічні закупівлі. При цьому проєктувальні роботи часто забирають на себе ФОПи, які також не завжди мають великий досвід. Натомість при будівництві існує ризик завищення цін. Однак за багатьма об'єктами кошториси відсутні, а тому їх якісний аналіз неможливий.

Прозорі рішення, але непрозора відбудова. Аналіз закупівель на відновлення Ірпеня, Київщина

Виконавець: Громадська організація «Сміливий Ірпінь»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/16>

Регіон реалізації: Ірпінська громада Київської області

Термін виконання: вересень 2024 – січень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 13

Під час моніторингу відбудови Ірпеня експерти ГО «Сміливий Ірпінь» дійшли висновку, що місцева громада зацікавлена у відбудові інфраструктури міста, соціальних та житлових об'єктів, які є в моніторингу. Ірпінська громада активно наповнює проєктами відбудови платформу DREAM¹⁰³ та завантажує туди всю наявну інформацію. Станом на жовтень 2024 року в системі було зареєстровано 230 проєктів, із яких активними були 198. Це був найбільший показник у Київській області на той момент.

У свою чергу, моніторинг виявив, що виконком Ірпінської міської ради в DREAM у той період не завантажував більшість документів, а саме: кошториси, підрядні договори, акти виконаних робіт та інші документи. Наприклад, щодо капітального ремонту багатоквартирного житлового будинку в м. Ірпені по вул. Шевченка, 4¹⁰⁴ та щодо реконструкції Ірпінської гімназії «Освіта» в DREAM був завантажений лише експертний звіт та зведений кошторис. Ці документи неінформативні для визначення логічності запланованих ремонтних робіт та визначення адекватності вартості робіт і послуг.¹⁰⁵

При цьому IMP завантажила на портал DREAM не лише об'єкти, пошкоджені внаслідок російської агресії, але й інші об'єкти в громаді, які раніше потребували ремонту та не були пошкоджені під час військових дій. Наприклад, ідеться про Ірпінську гімназію «Освіта» в м. Ірпені по вул. Привокзальна площа, буд. 5.

---

¹⁰³ Місто Ірпінь, ініціатор проєктів. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/community/514>

¹⁰⁴ Капітальний ремонт багатоквартирного будинку по вул. Шевченка 4. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-090224-FE254CEC/profile>

¹⁰⁵ Реконструкція гімназії «Освіта». Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-140224-80465073/profile>

Житловий будинок в м. Ірпені по вул. Шевченка, 4 в процесі відновлення ¹⁰⁶

Ірпінська гімназія «Освіта», вул.Привокзальна площа, буд. 5, до відновлення ¹⁰⁷

¹⁰⁶ Капітальний ремонт багатоквартирного будинку по вул. Шевченка 4. Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-090224-FE254CEC/profile>

¹⁰⁷ Реконструкція гімназії «Освіта». Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-140224-80465073/profile>

Ірпінська гімназія «Освіта», вул. Привокзальна площа, буд. 5, проєкт відновлення¹⁰⁸

Прозорість прийняття рішень та висвітлення процесу відбудови

Процес затвердження проєктів відбудови був відкритим і прозорим. Вся інформація щодо капітального ремонту кожного об'єкта, який був у моніторингу, викладалась у соціальні мережі. Але громада не завжди впливала на зміни в цих проєктах.

Водночас, думка місцевих жителів не завжди враховувалась перед розробкою та затвердженням плану відбудови та ПКД. Часто їх ставили перед фактом, презентуючи той план, який буде реалізовано. Соціальні мережі слугують лише майданчиком для так званої прозорості, відкритості до громади, але не до їх залучення. Як приклад, капітальний ремонт¹⁰⁹ багатоповерхових будинків по вул. Шевченка, 4 та вул. Академіка Заріфи Алієвої, 61.

При цьому під час отримання доступу до документів команда проєкту зіткнулася з тим, що органи місцевого самоврядування не завжди розуміють, як саме має працювати прозорість та не знають суті роботи платформи DREAM.

Наприклад, якщо об'єкт відбудовано, то заповнювати його профіль у цифровій системі DREAM не видавалось їм потрібним. У більшості випадків у DREAM не завантажували проєктно-кошторисну документацію.

¹⁰⁸ Реконструкція гімназії «Освіта». Джерело: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-140224-80465073/profile>

¹⁰⁹ В Ірпені профінансували капремонт двох будинків, які розташовані у центрі міста, 25 жовтня 2023, Суспільне. Джерело: <https://suspihne.media/kyiv/602393-v-irpeni-profinansovali-kapremont-dvoh-budinkiv-aki-roztasovani-u-centri-mista/>

Більшість закупівель проведені шляхом укладання прямих договорів. При укладанні прямих договорів конкурентні умови угоди відсутні. Не обирається виконавець серед багатьох (бо він один), не обирається найвигідніша пропозиція (оскільки немає багатьох пропозицій), відсутня прозорість угоди. Навіть у випадку відкритих тендерів через електронну систему Prozorro часто тендерна документація готується під конкретного виконавця, із яким домовлено про ціну та істотні умови угоди заздалегідь.

Під час моніторингу профілю Ірпінської міської ради в системі DREAM «Сміливий Ірпін» виявив невідповідність між інформацією в системі та реальною ситуацією на об'єктах відбудови. Зокрема, будинки на вул. Северинівській, 160 і 162 у DREAM були зазначені одночасно в чотирьох проєктах: як об'єкти капітального ремонту і як об'єкти нового будівництва. При цьому в системі вони також значились як такі, що підлягають демонтажу для нового будівництва, хоча фактично з літа 2024 року там тривали ремонтні роботи за кошти донорів Міжнародної організації міграції.

Отже, виконавчий комітет Ірпінської міськради не оновлював дані в DREAM відповідно до реального стану справ. Попри те, що рішення про демонтаж будинків частково скасували ще у 2022 році, у системі зберігалась застаріла інформація про «нове будівництво» житлового комплексу з трьох будинків, хоча, насправді, із них планували зводити лише один.

Порушення на тендерах та при виборі підрядників

Окремо слід зазначити, що ПКД часто розроблялось без урахування інклюзивності та доступності як соціальних об'єктів, так і житлового фонду.

Крім цього, моніторингова команда виявила безпідставне відхилення пропозицій окремих учасників тендерів, задвоєння договорів, за якими оплачуються послуги/роботи, наявна повторна оплата закупівель.

Деякі підрядники, з якими укладалися договори, мали репутаційні ризики та порушені кримінальні провадження. Наприклад, підрядні організації, з якими укладено договори щодо капітального ремонту дитячого садочку №2 «Веснянка» (зокрема ТОВ «АБК «Сігма Буд», мало підозри в підробці документів, а ТОВ БК «Біг Буд Інвест» мало ряд кримінальних проваджень щодо привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем).

Наприкінці 2024 року, під час моніторингу, щодо цієї компанії тривав судовий процес по стягненню з ТОВ БК «Біг Буд Інвест»¹¹⁰ понад 4-х млн грн за несвоєчасне виконання грошового зобов'язання (щодо повернення авансу).

¹¹⁰ ТОВ «БК БІГ БУД ІНВЕСТ». Джерело: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/43468483/

Ба більше, окремі підрядники обирались, хоча не мали підтвердженого досвіду роботи. Наприклад, ідеться про ФОП Кравцову Дарію Олександрівну, з якою укладено договір у січні 2024 року на виготовлення ПКД реконструкції Ірпінської гімназії «Освіта» на суму 3,5 млн грн (zareestrovana yak FOП 28.10.2023, місце реєстрації: Київська обл., Бучанський р-н, м. Ірпінь, вул. Садова).

У систему Prozorro прямі договори часто було завантажено з порушенням законодавчо визначених строків або не в повному обсязі та в поганий якості. Так, договорів на технічний та авторський нагляд, які є обов'язковим при капітальному будівництві, у 80% промоніторених у проєкті закупівель у системі Prozorro немає. Проаналізувавши наявні кошториси, експерти виявили ризик завищення вартості робіт/послуг на об'єктах відбудови на понад 30%.

Наприклад, дошкільний навчальний заклад №2 «Веснянка» має не лише перевищення вартості кошторису, а й збільшення вартості будівництва садочка за 2 роки з 85 млн грн до 184 млн грн.¹¹¹

Отже, ІМР часто показово інформувала громадськість про проєкти відбудови та відновлення. При цьому жителів громади та активну громадськість не залучали до обговорення пріоритетів та проєктів. На жаль, є порушення в проведених закупівлях. Контракти можуть отримувати підприємці без досвіду, а частина інформації взагалі не подається в Прозорро. Міська рада також не оновлювала інформації на платформі DREAM, а тому дізнатись про поточний стан впровадження проєктів було неможливо.

---

¹¹¹ Паспорт ДНЗ №2 «Веснянка». Джерело: https://docs.google.com/document/d/1kNAVOSKmknyM8WY_DvK_BYgW6fx1JQrp/edit

У Сумській та Чернігівській областях переважають непрозорі закупівлі

Виконавець: Громадська організація «Громадський моніторинг України»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/32>

Регіон реалізації: Сумська громада Сумської області, Чернігівська громада Чернігівської області

Термін виконання: вересень – листопад 2024

Кількість перевірених об'єктів: 26

ГО «Громадський моніторинг України» (ГМУ) провела моніторинг закупівель, пов'язаних із відбудовою соціальної інфраструктури в громадах Сумської та Чернігівської областей. Дослідження охопило 26 об'єктів: школи, дитсадки, житлові будинки, лікарні, адмінбудівлі та інші заклади.

Загалом було перевірено закупівлі на суму 189 млн грн (122 млн грн у Сумській області та 67 млн грн у Чернігівській). Результати моніторингу виявили низький рівень прозорості процедур: більшість закупівель проводилася неконкурентним способом, без використання системи Prozorro. Часто замовники не публікували кошторисну документацію або не представляли свої об'єкти на платформі DREAM, що унеможливлює громадський контроль.

У Сумській області лише 1 із 4-х проєктів (25%) був повністю профінансований, тоді як у Чернігівській області – 17 із 22-х (77%). Проте навіть там зафіксовано суттєві порушення:

Презентація результатів проєкту «Моніторинг закупівель з відбудови в громадах Сумської та Чернігівської області»

- лише 9% об'єктів проходили конкурентний відбір проектної організації;
- для половини об'єктів зазначено ризик завищення цін на будматеріали;
- у 50% випадків підрядники були компаніями із сумнівною репутацією.

Серед виявлених кейсів: садок №23 «Золотий ключик» у Сумах та житловий будинок на проспекті Перемоги, 143, де зафіксовано відсутність конкурсних процедур, вилучення документації через кримінальне провадження та завищення вартості робіт на 3,64 млн грн.

У Чернігові були виявлені ризики, пов'язані, зокрема, із садками №54, №60 та №70, тут ідеться про конфлікти інтересів, завищені ціни та відсутність даних у Prozorro.

Експерти ГМУ вважають за необхідне для громад у майбутньому підвищити прозорість даних, запобігати конфліктам інтересів, покращити вибір підрядників, забезпечити громадський контроль та регулярну звітність про використання коштів.

Системні порушення під час відбудови Запоріжжя: об'єкти будують без дозволів, а інформацію приховують

Виконавець: Громадська організація «Народний захист»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/36>

Регіон реалізації: Запорізька, Молочанська, Новобогданівська громади
Запорізької області

Термін виконання: вересень – грудень 2024

Кількість перевірених об'єктів: 15

Моніторинг закупівель на відбудову від ГО «Народний захист», здійснений у 2024 році, показав, що у Запорізькому регіоні відновлення об'єктів соціальної інфраструктури часто відбувалось із серйозними порушеннями: від проблем із прозорістю до будівництва без дозвільних документів.

Одне з головних порушень – ігнорування принципу залученості, тобто відсутність участі місцевих громад у виборі об'єктів для відбудови. При цьому в області надзвичайно низький рівень відкритості інформації: Запорізька ОВА, Широківська сільська рада та Запорізька міська рада, які аналізувала ГО, не надають публічної інформації про проекти, що може свідчити про умисне приховування даних.

Моніторинг також виявив неякісне проектування з боку комунального підприємства «Градпроект» Мелітопольської міськради, через що довелося змінювати будівельні майданчики для кількох освітніх закладів.

Запорізька ОВА, замість того, щоб забезпечувати підтримку громадам, переклала на місцеві бюджети до 44% витрат, хоча державні вимоги дозволяють співфінансування у 30%.

У всіх проектах нового будівництва протирадіаційних укриттів в освітніх закладах зафіксовано ризик перевищення кошторисів. При цьому жоден із проектів підземних шкіл станом на 1 жовтня 2024 року не мав дозволу на початок будівництва.

Дослідження також показало концентрацію підрядів у руках компаній із Мелітополя: у переважній більшості випадків саме мелітопольські виконавці, які переїхали з тимчасово окупованого Мелітополя в Запоріжжя, займалися будівництвом, технічним і авторським наглядом. У половини проектів замовником виступало державне підприємство «Місцеві дороги Запорізької області».

Усі договори змінювалися: додавали передоплату та скорочували строки будівництва з кінця 2023 року до кінця 2024 року, що може негативно вплинути на якість робіт.

На думку експертів, виявлені факти свідчать про низький рівень управління відбудовою як у Запорізькій ОВА, так і в громадах області.

ГО «Народний захист» уже направила свої рекомендації органам влади, серед яких: підвищення кваліфікації посадовців, залучення фахівців із проектного менеджменту, створення систем внутрішнього контролю, а також забезпечення прозорості й підзвітності всіх процесів відбудови.

Аналіз закупівель на відбудову в Полтавській області

Виконавець: Громадська організація «Полтавська філія Суспільної служби України»

Посилання на сторінку грантиста на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/31>

Регіон реалізації: Диканська, Полтавська, Оржицька, Лубенська, Градизька громади Полтавської області

Термін виконання: листопад 2024 – січень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 12

Кадр з відеоролика «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення в громадах Полтавської області»¹¹²

Україна перебуває в процесі відновлення після руйнівних наслідків військових дій, що спричинили серйозні пошкодження інфраструктури та соціальної сфери. Незважаючи на те, що Полтавська область не перебувала під прямою окупацією або інтенсивними бойовими діями, багато її населених пунктів стали прихистком для внутрішньопереміщених осіб (ВПО), і, разом із тим, багато будівель піддається регулярним обстрілам. Це створило нові виклики для місцевої влади, яка має забезпечити житло, медичні послуги, освіту та соціальну підтримку для всіх жителів, включно з ВПО.

¹¹² Відео «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель з відбудови та відновлення в громадах Полтавської області», 29 жовтня 2024 року. Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EEZn3rFdqKM>

Станом на кінець 2024 року в межах реалізації проєктів відбудови в Полтавській області було подано на платформу DREAM 193 проєкти, які мають різну масштабність та спрямованість, що відображають пріоритетні потреби області. Загальний бюджет, передбачений на їх реалізацію, складав понад 7 млрд грн.

Основний обсяг бюджету за поданими проєктами припадав на капітальні витрати, які охоплюють будівельні роботи, закупівлю необхідного обладнання. Зокрема, станом на дату впровадження проєкту понад 4 млрд грн виділено на будівельні роботи, що свідчить про масштабність реконструкційних заходів. Інші значні витрати спрямовували на закупівлю обладнання – майже 1,6 млрд грн, а також на покриття різних капітальних проблем – близько 547,6 млн грн. Загальна сума операційних витрат складала майже 749 млн грн.

У зв'язку з великою кількістю проєктів відновлення, що реалізуються в Україні та, зокрема, у Полтавській області, виникла потреба в контролі за їхньою ефективністю, прозорістю та доброчесністю. Команда проєкту здійснила моніторинг закупівель із відбудови 20-ти об'єктів соціальної інфраструктури в регіоні та підбила підсумки моніторингу.

На етапі аналізу проводилося порівняння запланованих робіт із фактично вже виконаними, та оцінка використання фінансових ресурсів, а також виявлення можливих проблем та ризиків.

Бюджети на відновлення об'єктів значно варіюються залежно від їхнього типу та стану пошкоджень. Загальний обсяг фінансування включає кошти з різних джерел, серед яких державні та місцеві бюджети, субвенції та гранти міжнародних організацій.

Основні висновки про пріоритети відбудови

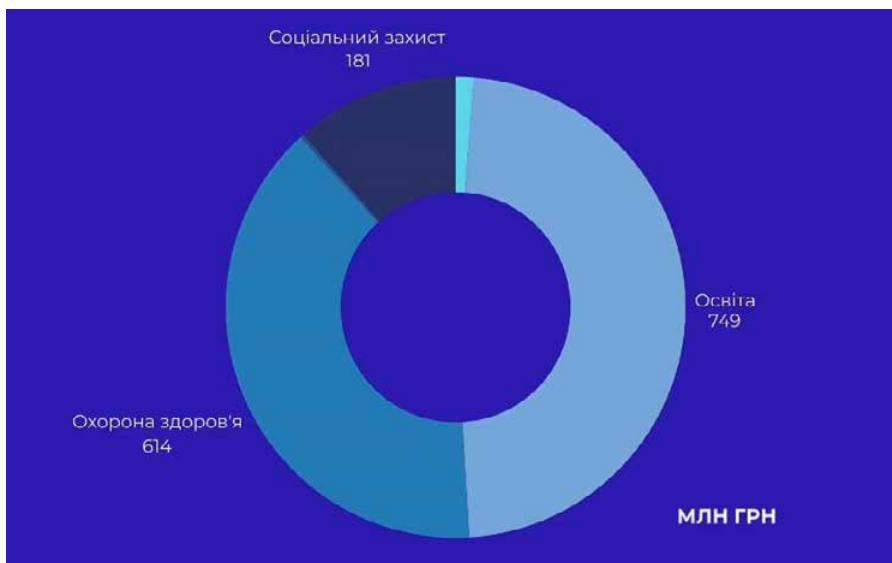
Освіта була найбільш профінансованою сферою на Полтавщині, де загальна планована сума фінансування в проєкти сектору становила близько 749 млн грн.

Охорона здоров'я мала отримати фінансування в розмірі понад 614 млн грн, що є другим за величиною напрямком фінансування.

На **соціальний захист** припадало близько 181 млн грн.

Проєкти у сфері державного управління мали отримати меншу частку фінансування, приблизно 20 млн грн.

Промисловість, торгівля та послуги включали проєкти на суму майже 4 млн грн.

Кадр з відеоролика «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення в громадах Полтавської області»¹¹³

Висновки з моніторингу

Аналіз об'єктів відбудови свідчить про пріоритетність відновлення освітньої та медичної інфраструктури в Полтавській області.

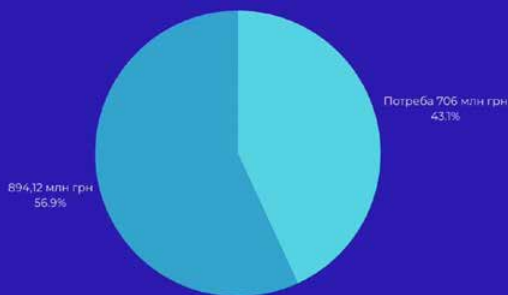
При цьому, забезпечено достатнє фінансування, яке варіюється залежно від масштабів та потреб кожного об'єкта. Реалізація проєктів здебільшого ефективна, хоча деякі об'єкти ще перебувають на ранніх етапах планування та виконання.

Моніторинг свідчить про раціональне використання бюджетних ресурсів у більшості проєктів.

Незважаючи на це, в окремих випадках було виявлено незначні затримки у виконанні робіт через затримки з фінансуванням та коригування проєктних рішень. Загальний орієнтовний бюджет для відновлення 20-ти об'єктів соціальної інфраструктури, закупівлі для яких моніторила команда проєкту, складала 1,6 млрд грн, із яких на час проведення моніторингу було доступне фінансування в сумі 894 млн грн (57% покриття потреби).

¹¹³ Відео «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель з відбудови та відновлення в громадах Полтавської області», 29 жовтня 2024 року. Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EEZn3rFdgKM>

Загальний орієнтовний бюджет для відновлення цих 20 об'єктів складає 1,57 млрд грн, з яких наразі доступне фінансування становить 894,12 млн грн. Це означає, що покриття бюджету на цей момент становить 56,9%, це вказує на певний дефіцит фінансових ресурсів для повного завершення запланованих робіт.

Кадр із відеоролика «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення в громадах Полтавської області»¹¹⁴

Це вказує на певний дефіцит фінансових ресурсів для повного завершення запланованих робіт.

Розподіл коштів за основними напрямками витрат. Більшість бюджету, а саме 1,3 млрд грн спрямували на капітальні витрати, які включають будівельні роботи, закупівлю обладнання та інші капітальні інвестиції.

Будівельні роботи. 1 млрд грн, що свідчить про основну увагу на відбудову та реконструкцію об'єктів.

Закупівля обладнання. 158 млн грн, що має забезпечити функціонування об'єктів після відбудови.

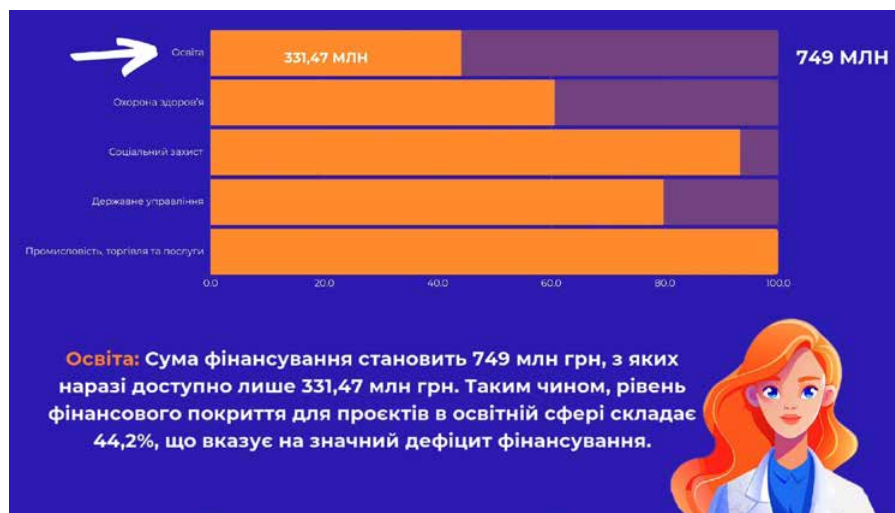
Податки та інші капітальні витрати. 108,9 млн грн та 102,4 млн грн відповідно. Отже, фактично при реалізації проектів відновлення частина витрачених грошей повертається до бюджету у вигляді податків, а частина генерує економічний розвиток.

Операційні витрати складають 227 млн грн, включаючи непередбачені витрати, проектування, експлуатаційні витрати та вартість залучених послуг.

¹¹⁴ Відео «Звіт за проектом: Моніторинг закупівель з відбудови та відновлення в громадах Полтавської області», 29 жовтня 2024 року. Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EEZn3rfdgKM>

Повнота фінансування за сферами економіки

Освіта. Сума фінансування, за даними DREAM, становила на дату моніторингу 749 млн грн, із яких було доступно лише 331 мільйон гривень. Таким чином, рівень фінансового покриття для проєктів в освітній сфері складав лише 44,2%.

Кадр із відеоролика «Звіт за проєктом: Моніторинг закупівель із відбудови та відновлення в громадах Полтавської області»¹¹⁵

Охорона здоров'я. Загальний бюджет становить 614 млн грн, із яких профінансовано 372 млн грн покриття на 60,6%).

Соціальний захист. Бюджет у розмірі 181 млн грн, із яких уже було доступно 169 млн грн (покриття на 93,3%).

Державне управління. Незважаючи на невеликий бюджет, майже 21 млн грн, фінансове покриття складає 79,8%.

Промисловість, торгівля та послуги. Цей сектор має найменший бюджет – майже 4 млн грн, але при цьому має повне фінансування – 100% покриття. Але потрібно пам'ятати, що основне в цій групі – це житло, відновлення якого справді було серед пріоритетів на Полтавщині.

¹¹⁵ Відео «Звіт за проєктом: Моніторинг закупівель з відбудови та відновлення в громадах Полтавської області», 29 жовтня 2024 року. Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EEZn3rFdgKM>

Загальний рівень фінансування був і залишається недостатнім для завершення всіх проєктів, особливо в освітній сфері.

І необхідно забезпечити додаткове фінансування для секторів із великим бюджетним дефіцитом, таких як освіта та охорона здоров'я. Але передусім треба запровадити чіткі правила щодо пріоритизації відбудови.

Ключові проблеми та ризики

У процесі моніторингу були виявлені основні проблеми та ризики, які можуть вплинути на якість та строки відбудови, а саме: затримки у фінансуванні, зміни в обсязі робіт, відсутність кваліфікованих підрядників.

На основі аналізу відновлення та відбудови 20-ти об'єктів моніторингу можна зробити висновок, що залучення громадськості до вибору проєктів та контролю за їх реалізацією було недостатнім. Обмежена участь громадян у виборі проєктів, недостатня прозорість та доступ до інформації про проєкти, вплив обмеженого залучення на ефективність відбудови. Покращення цього процесу вимагає більш відкритого доступу до інформації та активної участі місцевих жителів у всіх етапах відбудови.

Рівень співпраці органів влади в ході моніторингу закупівельних процедур

Під час моніторингу було проаналізовано взаємодію з органами влади, які відповідають за надання публічної інформації щодо процесів закупівель та відновлення. Найвищий рівень співпраці продемонстрували Кременчуцька міська, Пирятинська міська, Лубенська міська громади – вони своєчасно надавали відповіді на запити щодо закупівельних процедур.

Найнижчий рівень співпраці показали Миргородська міська громада, Полтавська ОВА. Надання повної інформації та додаткових документів було важливим для ефективного моніторингу. У деяких громадах були надані тільки базові відповіді без додаткових матеріалів.

Тому для більш ефективних моніторингів із боку громадськості бажаними є такі кроки для громад:

- надання більш детальних та чітких відповідей на запити;
- координація та чіткий розподіл між органами влади, щоб уникати ситуацій, за яких не зрозуміло, хто має надати інформацію;
- систематизація процесу надання додаткових документів;
- навчання та підвищення кваліфікації місцевих органів влади в проведенні закупівель та дотриманні принципу прозорості;

- відповідальність за неповне надання публічної інформації.

Підвищення прозорості тендерних процедур

Впроваджені моніторинги 20-ти об'єктів показали наявність прогалин у закупівлі робіт та послуг, які відносяться до відбудови та відновлення. Серед них відсутність прозорості, прямі договори, рішення в ручному режимі, ризики завищення цін.

Тому команда грантистів напрацювала та представила місцевим органам влади такі рекомендації у сфері публічних закупівель із метою підвищити ефективність відбудови та відновлення.

- Вдосконалити публікацію тендерної документації, розширити доступ до інформації про проведені та плановані тендери. Це дозволить забезпечити участь більшої кількості підрядників та сприятиме підвищенню якості послуг.
- Залучення громадськості на всіх етапах проєкту. Необхідно забезпечити активне залучення місцевих жителів та громадських організацій до процесу вибору та моніторингу проєктів. Це можна зробити шляхом організації громадських слухань, онлайн-консультацій, а також створення платформ для збору пропозицій від населення.
- Покращення доступу до інформації про реалізацію проєктів. Необхідно створити відкриті інформаційні ресурси, вебсайти, портали, на яких будуть доступні детальні дані про стан реалізації кожного проєкту, включаючи плани, строки виконання, бюджет та поточний статус робіт.
- Посилення контролю якості виконуваних робіт. Проводити регулярний незалежний моніторинг якості робіт на всіх етапах реалізації проєктів. Це включає залучення незалежних експертів для перевірки відповідності виконаних робіт стандартам та проєктній документації. Також необхідно забезпечити систематичний польовий моніторинг і запровадити механізми зворотного зв'язку для отримання відгуків від громадськості.
- Оптимізація використання бюджетних коштів. Для цього варто запровадити додаткові механізми контролю за витратами, зокрема через регулярну звітність та фінансовий аудит, що допоможе уникнути затримок через фінансові труднощі або нецільове використання ресурсів.
- Оперативне реагування на зміни в потребах громад. Важливо передбачити можливість коригування проєктів у процесі їх реалізації, особливо якщо виникають нові потреби або змінюються обставини.
- Розробка стратегії мінімізації ризиків. Впровадити систему раннього попередження про потенційні ризики в процесі відбудови, яка дозволить вчасно коригувати плани та уникати проблем.

Як не варто проводити закупівлі на відновлення. Село Плоске, Київщина

Виконавець: Громадська організація «Наша рада»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/27>

Регіон реалізації: Макарівська, Бучанська, Бородянська громади Київської області.

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 14

Андріївська гімназія після руйнувань, с. Андріївка, вул. Шевченка, 1, Макарівський район, Київська область¹¹⁶

Громадська організація «Наша рада» промоніторила закупівлі за 14-ма об'єктами Макарівської, Бородянської та Бучанської громад Київської області, які постраждали від російської агресії.

Громадські слухання щодо відновлення об'єктів, які промоніторила ГО, не проводились, усі роботи визначені замовниками як невідкладні.

З 14-ти об'єктів лише моніторинг одного – Андріївської гімназії Макарівської громади – не виявив серйозних порушень щодо проведення закупівель із відновлення. Можливо, це пов'язано з тим, що за кошти бюджету в закладі замінили лише вікна та замовили технічну документацію на землю, а поточні ремонтні роботи проводяться за підтримки Норвезької ради у справах біженців (NRC) у рамках укладеного меморандуму про співпрацю.

¹¹⁶ Капітальний ремонт «Андріївська гімназія» за адресою: Київська область, Бучанський район, с. Андріївка, вул. Шевченка, 1. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=124856>

Андріївська гімназія після руйнувань, с. Андріївка, вул. Шевченка, 1, Макарівецький район, Київська область ¹¹⁷

А от прикладом того, як не треба, можуть бути закупівлі на ремонт школи в селі Плоске Великодимерської селищної ради.

Департамент регіонального розвитку Київської ОДА, який був замовником капремонту в закладі, уклав договір із ТОВ «Будтемп» 22 грудня 2023 року, а

¹¹⁷ Капітальний ремонт «Андріївська гімназія» за адресою: Київська область, Бучанський район, с. Андріївка, вул. Шевченка, 1. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=124856>

кошти в сумі 17,3 млн грн сплатив уже за 5 днів, 27 грудня (звісно, поспішав, бо інакше би ці гроші треба було повернути, прим. ред).

Які саме роботи міг так швидко виконати підрядник, департамент не пояснив, хоча команда проєкту двічі зверталась із запитом. Департамент регрозвитку спочатку не надав інформацію, пославшись на те, що використано неправильний формат запиту. Сказав, що має бути звернення про надання роз'яснення, а не запит на інформацію. Коли змінили назву запиту на звернення, три тижні думав і надіслав відповідь, що всю інформацію вже надав у попередній відповіді, хоча, насправді, ні.

Тому команда направила скаргу до голови Київської ОВА з проханням зобов'язати посадовців департаменту надати запитувану інформацію, чекаємо відповіді.

Загалом для відбудови пошкодженої в березні 2022 року школи I - III ступеню в селі Плоске Департамент регіонального розвитку Київської ОДА та Виконавчий комітет Великодимирівської селищної ради провели по 4 закупівлі.

І хоч селищна рада за кошти громади (за спрощеною процедурою з одним учасником) замовила розробку проєкту з експертизою, але потім двічі його коригувала. Замовник не передбачив вимог до енергоефективних заходів щодо будівлі школи та доступу для людей з інвалідністю. Департамент за кошти держбюджету закупив капремонт і двічі додаткові роботи з капремонту, а також авторський нагляд.

Капітальний ремонт за 108 млн грн був єдиною закупівлею з відновлення об'єкту, що пройшло через відкриті торги з особливостями. Участь у торгах взяли 2 учасники, перемогло ТОВ «Будтемп». Звісно, що додаткові роботи з капремонту Департамент закуповував уже напряму, без торгів, у того ж підрядника – ТОВ «Будтемп».

ТОВ «Будтемп», яке проводило капітальний ремонт, зареєстроване у 2013 році у Броварах¹¹⁸ Київської області, згадується в статті Главкома «Тюремна корупція в Україні»¹¹⁹: Фірма Будтемп належить¹²⁰ Армену Назаряну, що є помічником слуги народу Миколи Галушко¹²¹, члена Комітету ВРУ з питань правоохоронної діяльності.

---

¹¹⁸ ТОВ «БУДТЕМП». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=6316386#express-universal-file>

¹¹⁹ «Тюремна корупція України». Джерело: Главком, 21 липня 2021 року. <https://glavcom.ua/digest/tyuremna-korupciya-ukrajini-770652.html>

¹²⁰ Помічник нардепа «Слуги народу» отримав контракт на будівництво тюрми на 58 млн гривень. Джерело: <http://www.fin.org.ua/news/1401829>

¹²¹ «Тюремна корупція України». Джерело: Главком, 21 липня 2021 року <https://glavcom.ua/digest/tyuremna-korupciya-ukrajini-770652.html>

Загальна вартість капремонту з додатковими роботами склала станом на дату проведення моніторингу 160 млн грн: капремонт – 108 млн грн, додаткові роботи – 39 млн грн і 13 млн грн.

Загальна вартість послуг із виготовлення та коригування проекту склала 1,1 млн грн. Держаудитслужба проводила моніторинг закупівлі додаткових робіт із капремонту. Замовник – департамент регрозвитку – надав на вимогу ДАСУ обґрунтування закупівлі. Порушень ДАСУ не встановила¹²².

За час моніторингу команда проекту звернула увагу, що троє з чотирьох підрядників, з якими працювала Макарівська селищна рада, згадуються в кримінальних провадженнях: ТОВ «І.Б.К. Девелопмент»¹²³, ТОВ «Нові теплотехнології»¹²⁴ та ТОВ «Терра проджект»¹²⁵, тобто, 75% компаній мають небездоганну репутацію. У департаменту регіонального розвитку Київської ОДА троє підрядників із семи згадуються в кримінальних справах: ТОВ «Укрбудпроектреконструкція»¹²⁶, ТОВ «Укрбудінжиніринг»¹²⁷ та ТОВ «Архстройтехнадзор»¹²⁸. У Служби відновлення Київської області із сімох підрядників жоден не фігурує в розслідуваннях правоохоронців.

Отже, результати моніторингу показали, що залученість громадськості до питань відновлення об'єктів соціальної інфраструктури була майже відсутньою. Також є питання до прозорості відбудови на місцях. При цьому, проведений аналіз закупівель із відновлення вказує на ризик можливого завищення цін та надання контрактів «своїм» компаніям.

---

¹²² Капітальний ремонт будівлі загальноосвітньої школи по вул. Київська 2 в с. Плоске Київської області <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-12-25-012008-a>

¹²³ ТОВ «І.Б.К. ДЕВЕЛОПМЕНТ». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=6359153&tb=courts&CourtSearch%5bfilterCsnb%5d=759/12657/23>

¹²⁴ ТОВ «НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=9309174&tb=courts&CourtSearch%5bfilterCsnb%5d=205/7591/24>

¹²⁵ ТОВ «ТЕРРА ПРОДЖЕКТ». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=7014408&tb=courts&CourtSearch%5bfilterCsnb%5d=953/756/23>

¹²⁶ ТОВ «УКРБУДПР». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=16344912&tb=courts&CourtSearch%5bfilterCsnb%5d=761/45557/24>

¹²⁷ ТОВ «УКРБУД-ПРОЕКТ-РЕКОНСТРУКЦІЯ». Джерело: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=16344912&tb=courts&CourtSearch%5bfilterCsnb%5d=591/2676/23>

¹²⁸ ТОВ «УКРБУДПР». Джерело: <https://bit.ly/4il5UI5>

Порушення на закупівлях як масове явище. Моніторинг у Миколаївській, Сумській, Одеській, Запорізькій та Дніпропетровській областях

Виконавець: Громадська організація «Громадський моніторинг України»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/32>

Регіон реалізації: Одеська, Миколаївська, Сумська, Криворізька, Павлоградська громади

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених закупівель: 40

«У понад половини перевірених нами об'єктів зафіксовано ризик завищення вартості закупівель, — розповідає Владислав Максименко, керівник громадської організації «Громадський моніторинг України» (ГМУ). — Досі поширеною є практика укладання договорів без проведення відкритих тендерів, що створює значні корупційні ризики. Ми також виявили факти конфлікту інтересів серед підрядників, а також обмежений доступ громадськості до інформації про хід робіт».

ГМУ перевірила 40 об'єктів соціальної інфраструктури в Миколаївській, Сумській, Одеській, Запорізькій та Дніпропетровській областях та ділиться статистикою.

У 60% проаналізованих випадків виявлено ознаки завищення вартості укладених договорів, у 57,5% виявлено суттєві ризики, пов'язані з проєктними організаціями, зокрема через їхню причетність до кримінальних проваджень або згадування в журналістських розслідуваннях. Найбільший рівень ризику експерти з моніторингу виявили серед підрядних організацій: у 87,5% випадків виконавці робіт фігурували в антикорупційних розслідуваннях або кримінальних справах.

Ось три приклади.

Приклад №1. Із усіх закупівель, пов'язаних із відбудовою Криворізької гімназії №60¹²⁹, лише одна була проведена на конкурентній основі. Решта процедур відбулися поза межами електронної системи закупівель, що суттєво знижує рівень прозорості процесу, хоча й відповідає законодавству щодо спрощення закупівель будівельних робіт, яке тоді було чинним.

Основним підрядником виступило ТОВ «Вікна Віконда», яке фігурує в журналістських розслідуваннях та згадується в кримінальному провадженні щодо

¹²⁹ Криворізька гімназія №60 Криворізької міської ради. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=184887>

ймовірного привласнення бюджетних коштів в особливо великих розмірах.

Окремий контракт на встановлення вікон був укладений без конкурсу з фізичною особою-підприємцем Віталієм Решетняком, який зареєстрував свою діяльність лише за пів року до підписання договору. Аналіз підсумкової відомості ресурсів виявив ознаки значного завищення вартості окремих будівельних матеріалів, що може свідчити про неефективне або недобросовісне використання бюджетних коштів.

Приклад №2. Ще один випадок стосується відбудови будинку №1а на вул. Канатна в Одесі. Розробку проєктної документації здійснювало ТОВ «М-Білд Плюс» без проведення відкритого конкурсу. Підрядні роботи виконувало ПП «Евротрансстрой» — компанія, яка фігурує в кримінальних провадженнях за фактом внесення недостовірних даних до актів виконаних робіт. Обидві фірми зареєстровані за однією юридичною адресою, а між їхніми представниками встановлено ймовірні родинні або інші неформальні зв'язки. Крім того, перевірка кошторису виявила значне завищення цін на деякі позиції будівельних матеріалів.

Приклад №3. І зрештою, реконструкція будинку №43 на вул. Франка в Запоріжжі¹³⁰. Під час аналізу було виявлено конфлікт інтересів: компанія, що розробила проєктно-кошторисну документацію, ТОВ «Анстрой Проєкт», і підрядник, який виконував будівельні роботи, ТОВ «Запоріжбудгрупп», на момент реалізації проєкту мали одного й того ж власника. Така ситуація створює серйозні ризики для об'єктивності технічних рішень та фінансових розрахунків. Технічний нагляд здійснювало ТОВ «НВП «Нові інженерні технології», керівник якого раніше фігурував у кримінальному провадженні за зловживання службовими повноваженнями та підробку документації, що завдало шкоди інтересам громади. Перевірка кошторисної документації виявила завищення вартості лише за 12-ма позиціями на загальну суму близько 3,6 млн грн, що свідчить про масштабні порушення при формуванні бюджетних витрат і вказує на потребу в посиленому контролі за подібними проєктами.

«При закупівлях на відбудову необхідно забезпечувати справжню конкуренцію, тож відкриті тендери та чіткі критерії відбору виконавців мають стати нормою. Лише через прозорі процедури можна гарантувати ефективне використання коштів та високу якість робіт. Не менш важливе впровадження незалежного технічного нагляду за виконаними роботами, це дозволить мінімізувати ризики неякісного будівництва та зловживань», — наголошує керівник ГМУ Владислав Максименко.

---

¹³⁰ Капітальний ремонт з відновленням несучих конструкцій у житловому будинку №43 по вул. Франка у м. Запоріжжя. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=896>

Завищення цін, брак коштів та відсутність відкритих торгів. Порушення на закупівлях із відбудови Запоріжжя та Дніпропетровщини

Виконавець: Громадська організація «Народний захист»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/36>

Регіон реалізації: Запорізька, Молочанська, Новобогданівська громади Запорізької області

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 20

Кадр із відеоролика Громадський моніторинг відбудови: підсумки ініціативи у двох областях

Під час проєкту під моніторинг ГО «Народний захист» потрапили об'єкти в містах Запоріжжі, Дніпрі, Кривому Розі, Кам'янському, а також у Біленківській та Широківській громадах Запорізької області.

Зокрема, у Дніпропетровській області експерти промоніторили закупівлі при проведенні робіт із відновлення в освітніх закладах Дніпра, Кривого Рогу і Кам'янського та виявили такі ризики:

- відсутність планів відновлення громад та хаотичне прийняття рішень щодо тих чи інших об'єктів;
- недофінансування проєктів;

- перекладання фінансування об'єктів на місцевий бюджет;
- продовження строків реалізації проєкту;
- завищення закупівельних цін;
- проведення неконкурентних закупівель;
- вибір одних і тих же підрядників.

Плани відновлення і розвитку

У Дніпропетровській області затверджених планів відновлення громад під час моніторингу не було виявлено. Із відбором проєктів справи не кращі, ніж із прийняттям стратегічних документів.

Аналогічна ситуація в Запорізькій області, хоча з часом вона покращується, зокрема в Біленківській та в Широківській громадах плани відбудови та розвитку були прийняті.

Вибір однакових підрядників

Незважаючи на різні регіони і різних замовників, велика кількість недоліків і ризиків у різних регіонах є однаковою.

Для проведення передпроєктних робіт укриттів 118-ї гімназії, 144-го ліцею та 29-ї гімназії Департамент капітального будівництва Дніпровської міської ради обрав одні й ті ж компанії:

- ФОП Ткачов Олександр Сергійович;
- ТОВ «ДН- Консалтинг»;
- ТОВ СК «Стройінвест».

Також ТОВ «Архіко» розробило проєктно-кошторисну документацію для цих гімназій та здійснило авторський нагляд. І лише підрядників будівельних робіт обрали за відкритими конкурсами.

Схожа ситуація в Кам'янському: роботи за кількома об'єктами виконували одні й ті ж підрядники. Наприклад, при капремонті харчоблоку в Ліцеї №3 та Ліцеї №30 проєктантом та виконавцем робіт із авторського нагляду була ТОВ «Компанія Житло-буд 1», виконавцем будівельних робіт – ТОВ «Інтерліт», виконавцем робіт із технічного нагляду – ФОП Демчишина Любов Миколаївна.

При капремонті захисних споруд у Ліцеї інформаційних технологій та Ліцеї №26 роботи виконували також однакові компанії: ТОВ «КВ Проєкт», ТОВ «Укр-строй Альянс» та ФОП Горидько Олег Леонідович.

У Запорізькій області замовником більшості протирадіаційних укриттів в освітніх закладах було ДП «Місцеві дороги Запорізької області», і воно обирало виконавцями так званий «мелітопольський» пул виконавців. Це були КП «Градпроєкт» Мелітопольської міської ради, ТОВ «Градпроєкт-М» та ФОП Єгоркін Максим (ви-

конував технічний нагляд). Підрядником будівельних робіт у більшості випадків було ТОВ «Компанія «Позитив», що колись було одним із підрядників на об'єктах Великого будівництва в Мелітополі. Нагадаємо, що головою Запорізької ОДА нині є Іван Федоров, колишній мер міста Мелітополь.

Фінансування й ознаки завищення закупівельних цін

Контроль витрат за проектами в Дніпрі ускладнювався розбіжностями в різних джерелах. Так, у Дніпровського ліцею № 144 імені Леві Іцхака Шнеєрсона розбіжності в даних щодо оплати послуг підрядної будівельної організації сягають 18,97 млн грн: це різниця між даними порталу spending.gov.ua та відповіддю замовника на запит моніторингової групи.

Аналогічна ситуація в Дніпровській гімназії № 118, у якій розбіжність між даними порталу spending.gov.ua і даними, отриманими у відповідь на запит, становить 708,4 тис. грн. Крім цього, у Запорізькій та Дніпропетровській областях було знайдено ознаки завищення закупівельних цін. Так, при закупівлі бордюрів (каменів бортових БР 100.20.8) для Ліцею №144 в Дніпрі є ознаки можливого перевищення закупівельної ціни в порівнянні з роздрібними на 833%. А в Кривому Розі замовник для Гімназії №89 намагався придбати урни по 5000 грн за штуку.

Використання об'єктів без введення в експлуатацію

Окремо по Запорізькій області експерти виявили використання об'єктів без введення їх в експлуатацію. Це не лише наражає на небезпеку громадян, а й ставить під сумнів законність використання бюджетних коштів на їх утримання. До введення будівлі в експлуатацію підключення комунікацій із нарахуванням оплати за надані комунальні послуги є незаконним. Відповідно використання невведених в експлуатацію будівель несе цілу низку ризиків, у тому числі корупційних.

Підсумки моніторингу та рекомендації

Описані випадки порушень – лише частина того, що було виявлено під час моніторингу. У підсумку експерти ГО розробили такі рекомендації

Центральним органам влади

- вдосконалити механізм контролю за розподілом субвенцій;
- посилити контроль за використанням бюджетних коштів.

Місцевим громадам

- розробити Плани відновлення із залученням громадськості;
- встановити чіткі критерії відбору проєктів;
- запровадити контроль за реалізацією проєктів відбудови/відновлення;

Громадським організаціям

- продовжити моніторинг об'єктів відбудови;
- формувати публічні паспорти об'єктів на Big Recovery Portal;

Кредит для міста замість участі в державній програмі. Як у Кременчуці будують укриття 🙌

Виконавець: Громадська організація «Аналітичний центр «ЗМІСТ»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/29>

Регіон реалізації: Полтавська, Комишанська, Кобиляцька, Кременчуцька громади Полтавської області.

Термін виконання: січень – квітень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 30

Ліцей №11 «Гарант» у Кременчуці¹³¹

Ліцей №11 «Гарант» у Кременчуці розташований на місці колишнього озера, тому не має підвального приміщення, яке могли б облаштувати під укриття. Щоб учні могли навчатися очно ухвалили рішення звести модульне укриття за кредитні кошти.

У ліцеї №11 у змішаному режимі навчаються близько 1 тис. учнів, бо в закладі освіти відсутнє укриття через те, що школа стоїть на місці колишнього озера. У 2023 році міська рада ухвалила рішення збудувати модульну швидкостроительну господарську будівлю для використання її під найпростіше укриття. Воно має бути комбінованого типу, тобто мати заглиблення під землю, а зверху – облаштована надбудова. Цей інноваційний об'єкт має поєднати функції укриття на 400 осіб у надзвичайних ситуаціях та господарське приміщення у мирний час.

131 Нове будівництво модульної швидкостроительної будівлі для використання під укриття учасників освітнього процесу на території Кременчуцького ліцею №11 «Гарант». Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=21408>

У вересні 2023 року зі стабілізаційного фонду Кременчуцької громади виділили понад 600 тис. грн на проектування робіт.

У листопаді 2024 року на будівництво укриття в ліцеї Кременчук отримав кредит від «Державного ощадного банку України» на суму 30 млн грн. Термін кредиту – до п'яти років.

Проект укриття біля ліцею №11 у Кременчуці

Водночас, у цей же період, квітень - грудень 2024 року, в Україні діяла фінансова програма «Державна субвенція на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти»¹³², яка була спрямована саме на фінансування нового будівництва укриттів в школах. Однак ліцей не брав участі у відборі до цієї ініціативи. У відповіді на запит фахівців, у закладі освіти відповіли, що на той момент вони не знали про існування цієї програми. Департамент освіти Кременчуцької міської ради взагалі не надав відповідь на запит.

Отже, Кременчуцький ліцей №11 вирішив будувати укриття, яке в 2,5 рази менше за потребу, і зробити це за кредитні кошти. І все тому, що в потрібний момент тут просто не знали про державну програму, яка все ж таки могла профінансувати будівництво без залучення кредиту.

Ця історія показує, як необізнаність може дорого коштувати громаді.

¹³² Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою. Джерело: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2023-%D0%BF#Text>

Відбудова після обстрілів: як ремонтували будівлі в Кривому Розі

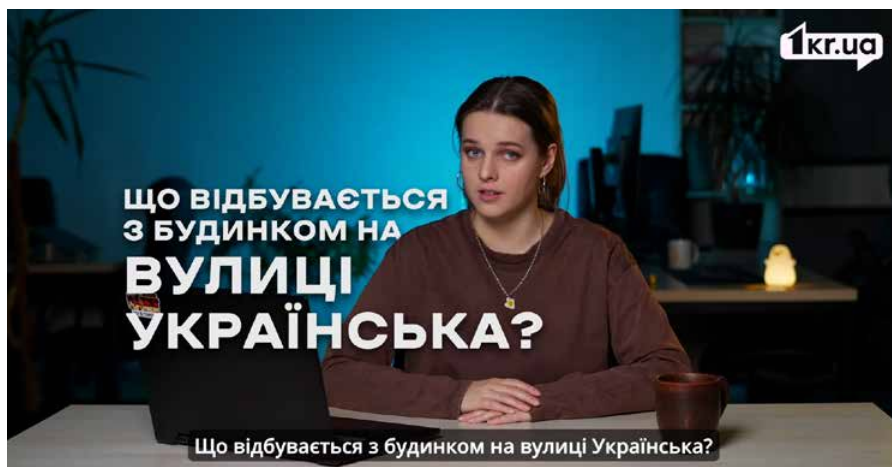
Виконавець: Громадська організація «ЗМІ-ни Кривий Ріг»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/47>

Регіон реалізації: Місто Кривий Ріг та Криворізький район Криворізька, Лозуватська, Грушівська, Карпівська, Вакулівська громади

Термін реалізації: березень – липень 2025

Кількість перевірених об'єктів: 19

*Кадр із відеоролика «Відбудова після ракетного удару»,
ГО «ЗМІ-ни Кривий Ріг» та 1kr.ua¹³³*

Мільйони гривень, десятки підписаних угод і ті самі підрядники – команда громадської організації «ЗМІ-ни Кривий Ріг» та журналісти «Першого Криворізького» проаналізували закупівлі з відновлення 19-ти об'єктів, пошкоджених через російські обстріли.

Із 19-ти проаналізованих закупівель 14 провели без конкуренції – укладали прямі договори, 5 – через відкриті торги.

Нижче кілька історій з моніторингу команди проекту.

Відбудова будинку на вул. Українській, 55

31 липня 2023 рік. Ранок. Російська армія завдає ракетного удару по дев'яти-

¹³³ Відеоролик «Відбудова після ракетного удару», 24 березня 2025 року. Джерело: https://www.youtube.com/watch?v=2b7CK_TvSMU

поверховому будинку на вулиці Українській, 55¹³⁴ в Кривому Розі. У результаті зруйновано з 4-го по 9-й поверхи першого під'їзду, виникла пожежа на площі близько 70 м².

Вересень 2023 року. Управління капітального будівництва замовило проєкт капітального ремонту та документацію на демонтаж четвертої секції будинку. Виконувала ці роботи компанія «Вайт». І в березні 2024 року вже було оголошено тендер. Переможець знову компанія «Вайт», яка отримала контракт на суму 8,7 млн гривень. Серпень 2024 року. Замовлено авторський нагляд за демонтажем за 21 360 гривень.

Жовтень 2024 рік. Початок капітального ремонту. Вартість майже 16 млн грн. Роботи включають зміцнення стін і перекриттів, утеплення фасаду, ремонт підвалу та парпету, зовнішнє оздоблення будинку.

Як відбувався ремонт? Його поділили на кілька етапів.

Жовтень - грудень 2024 року – зміцнення конструкцій, утеплення стін, підготовка до оздоблення. Січень - лютий 2025 року – завершення основних робіт.

Березень 2025 року. Фінальні роботи з оздоблення фасаду. Але на момент моніторингу утеплення та фасадні роботи не були виконані. Команда проєкту намагалася зв'язатися з компанією «Вайт», але телефон, вказаний на сайті, не працював.

Мешканці будинку відмовились від коментарів та сказали, що взагалі не знають, як просувається ремонт. За офіційними даними, станом на дату моніторингу з грудня 2024 року управління капітального будівництва вже виплатило компанії «Вайт» понад 8,3 млн грн. Із них понад 6,4 млн грн витратили на частковий демонтаж, ще 1,9 млн грн на капітальний ремонт конструкції. А 20 березня управління капітального будівництва замовило коригування проєктної документації за 457 тисяч гривень, за якою виконавцем знову є компанія «Вайт». Відкоригувати проєкт мали до 24 квітня 2025 року.

Капітальний ремонт будинку по вулиці Героїв АТО, 75¹³⁵

13 червня 2023 року, 3 години ночі, вибух. Російська ракета влучає просто в багатоповерхівку на вулиці Героїв АТО. Руйнування масштабні. 11 людей загинули, ще 28 отримали поранення.

---

¹³⁴ Капітальний ремонт аварійних конструкцій житлового будинку за адресою: вул. Українська, 55, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=189035>

¹³⁵ Відеоролик «Капітальний ремонт будинку по вулиці Героїв АТО, 75», 18 квітня 2025 року. Джерело: youtube.com/watch?si=k5DBdoBa0xrnK94Q&v=iAbquillq4yo&feature=youtu.be

Кошти на відновлення понівеченого житла мають виділити з міського та обласного бюджетів. Деякі мешканці залишились без житла, а сам будинок потребував відновлення.

У вересні 2023 року міська влада замовила технічне обстеження та розробку проєкту. Така експертиза була потрібна для розуміння, чи можна ремонтувати будинок, чи потрібно буде взагалі демонтувати.

На це з бюджету виділили понад півмільйона гривень. Згодом – ще майже 200 тисяч на підготовку плану демонтажу. Підрядником усіх робіт стала криворізька компанія «Вайт», яка ремонтує будинок по Українській, 55.

У грудні того ж року почались демонтажні роботи – прибрали дві секції будинку. Звіди вивозили бетонні конструкції, балкони, перегородки, вентиляційні шахти, розбирали покрівлі, цегляні стіни, сходові марші. Також демонтували старі вікна і двері, підвал, усі залишки інженерних систем. Одночасно монтували нові елементи – сантехніку, вентиляцію, труби для води і опалення, металеві конструкції. Цей етап коштував міському бюджету майже 8 млн грн.

У липні 2024 року стартував наступний етап – капітальний ремонт. Завдання – відновити несучі стіни з газобетону та цегли, утеплити фасад, оновити фундамент. Планують також перекрити дах, провести електрику, воду, встановити нові комунікації. На ці роботи з бюджету заклали понад 2 мільйони гривень.

Підрядником знову стала компанія «Вайт». Спершу планували завершити ремонт до листопада 2024 року, далі дата посунулась на 20 червня 2025 року. До моменту завершення робіт мають утеплити фасад, завершити електромонтажні та пусконаладжувальні роботи. Частину запланованого ще не було виконано під час моніторингу будівлі.

Типові проблеми, виявлені під час моніторингу

- У більшості випадків замовлення отримували одні й ті ж компанії (ТОВ «Вайт», ТОВ «Вікна Віконда»). Причому, переважали прямі закупівлі без тендерів.
- Навіть за умови проведення відкритих тендерів має місце низька конкуренція.
- Перенесення строків виконання робіт – усі тендери з відбудови житлових будинків мали кілька додаткових угод щодо продовження термінів. Наприклад, ремонт будинків на вулицях Героїв АТО, 75 та Каштановій, 27¹³⁶ вчоргове було перенесено до 20 липня 2025 року. При цьому, жителі найчастіше не отримують інформацію про стан та терміни відбудови свого житла.

¹³⁶ Відеоролик «Як відновлюють будинок на Каштановій, 27», 7 травня 2025 року. Джерело: youtube.com/watch?si=rAGHw4h167vq1-ls&v=ZQ5-PxugEmw&feature=youtu.be

Моніторинг закупівель на відбудову в Бучі: підозри, схеми та махінації

Виконавець: Благодійна організація «Сигма Ірпінь»

Посилання на BRP: <https://brp.org.ua/ngo/41>

Регіон реалізації: Київська область, Бучанська громада

Термін реалізації: березень – липень 2025

Кількість об'єктів: 10

Проект «Моніторинг відбудови у м. Бучі», який реалізовувала БО «Сигма Ірпінь», продемонстрував вражаючий розмах використання бюджетних коштів там, де це не передбачалося, і затягування відбудови там, де критично важливо повернути житло постраждалим.

Також в результаті перевірок десяти об'єктів відбудови команда БО виявила, що роботи з проєктування віддавалися одному і тому ж проєктанту без конкурсів та конкуренції, а підрядник ремонтних робіт мав купу кримінальних впроваджень.

Історія відновлення об'єктів у місті Бучі, які потрапили до моніторингу, за свідченнями очевидців, почалася доволі сумбурно. Спочатку міськрада не дуже розуміла, як працює програма фінансування з Фонду ліквідації наслідків російської агресії, далі – відповідальні особи активно готували документи та проходили навчання. Можливо, це і стало причиною грубих помилок та систематичних порушень законодавства. А можливо, це був спланований алгоритм роботи, щоб створити умови для незаконного збагачення.

Більшість тендерів на відновлювальні роботи за відібраними об'єктами були проведені у період із червня по листопад 2023 року. 3 жовтня по грудень того ж року були укладені основні договори з підрядниками. Три з десяти об'єктів (вул. Яблунська 17¹³⁷, вул. Вокзальна 101, вул. Яблунська 203Г¹³⁸) відновлювало ТОВ «НІДКОМ», яке на момент укладання договорів та початку робіт (друга половина 2023 року) не мало достатньо співробітників у штаті. Натомість це підприємство мало безліч кримінальних проваджень.

Ще одним «видатним» підрядником, який переміг у двох тендерах та отримав підряди на загальну суму 27,2 млн грн, виявився ФОП Цибульський С. Г., який

---

¹³⁷ Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку по вул. Яблунська, 17, м. Буча, Бучанському районі, Київської області. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=138>

¹³⁸ Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м.Буча, вул. Яблунська, 203-Г. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=281>

також є директором ТОВ «ГРІНЛАНА», яке теж має дуже суперечливу репутацію, оскільки фігурує у низці кримінальних проваджень. При цьому, виглядає так, що ФОП Цибульський С. Г., скоріше за все, використовувався як посередник між замовником та справжнім виконавцем, досвід, сертифікацію та відповідність вимогам якого ніхто не оцінював.

Житловий будинок по вул. Яблунська, 17 у м. Бучі. Після деокупації¹³⁹

Житловий будинок по вул. Яблунська, 203-Б у м. Бучі. Під час відновлення¹⁴⁰

139 Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку по вул. Яблунська, 17 м. Буча, Бучанському районі, Київської області. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=138>

140 Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Яблунська, 203-Г. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=281>

Загалом можна зазначити декілька рис, притаманних кожному з перевірених командою проєкту об'єктів. Проєктант ТОВ «АРМАБУД ІНЖИНІРИНГ» уклав прямі договори з Бучанською міськрадою, кожного разу припускався значних помилок в обчисленнях та виведенні загальної суми кошторису.

Договори на ремонтні роботи за всіма об'єктами продовжувалися – щось на рік до 31.12.2024, щось – на два роки (до кінця 2025), а ремонтні роботи за адресою м. Буча, вул. Б. Гмирі, 11/6¹⁴¹ продовжено до 30.06.2026 року. Кожна нова експертиза, наслідком якої було продовження строку дії договорів, коштувала значних сум та здорожчувала сам проєкт.

За деякими об'єктами (вул. Склозаводська, 10¹⁴², вул. Енергетиків, 2¹⁴³, вул. Яблунська, 17, Склозаводська, 5¹⁴⁴) замовник проводив додаткові тендери (як правило, коригування) та природно укладав угоди з тими ж підрядниками на суми від 2-х до 13-ти млн грн та строком дії від декількох днів до місяця. На що саме йшли ці кошти, перевірити не вдалося, оскільки частина кошторисної документації відсутня.

Відбудова в Бучі не раз привертала увагу ДАСУ. Після перевірок на відповідальних осіб Бучанської міської ради були накладені адміністративні штрафи, а також рекомендовано пройти навчання. Однак, як зазначають члени команди проєкту, жоден із методів не привів до зміни алгоритму процесів відновлення громади.

Щодо безбар'єрності та енергоефективності: на жодному з відновлених будинків не дотримано відповідних вимог. Вхідна група не пристосована для користування особами з інвалідністю, маломобільними групами людей. Норми енергоефективності грубо порушені через системну проблему з водовідведенням; відремонтовані будинки ризикують отримати замокання фундаменту, що призведе до корозії, підвищення вологості та підвищення теплових втрат. На жодному з об'єктів відбудови нами не зафіксовано сонячних батарей та / або теплових насосів.

У серпні 2025 року мешканці будинку по вул. Б. Гмирі, 11/6 звернулися до БО «Сигма Ірпінь» із проханням допомогти їм добитися відповідей від Бучанської

¹⁴¹ Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку по вул. Гмирі, 11/6, м. Буча, Бучанському районі. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=102>

¹⁴² Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Склозаводська, 9. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=288>

¹⁴³ Капітальний ремонт ЖБ зруйнованого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Енергетиків, 2. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=761>

¹⁴⁴ Капітальний ремонт ЖБ пошкодженого внаслідок військової агресії за адресою: м. Буча, вул. Склозаводська, 10. Джерело: <https://brp.org.ua/dashboard?object=289>

міської ради. А саме, чому завершення робіт відкладено ще на рік, чому немає прогресу у відбудові та що міськрада планує робити з проблемою відсутності газопостачання в секції, що стоїть поряд із відновленою частиною. Організація також долучилась до допомоги мешканцям Бучанської громади в отриманні від муніципалітету чесної та прозорої відповіді й чіткого плану дій.

Отже, тоді як Бучу часто згадують як приклад швидкої та успішної відбудови, моніторинг БО показав, що є дуже великі питання до прозорості та підзвітності впровадження проєктів відбудови.

Житловий будинок по вул. Склозаводська, 5 у м. Бучі під час відновлення

Літературне видання, збірник
ІСТОРІЇ УСПІХІВ І ПРОВАЛІВ
ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ У 2022–2025 РР.,
Українською мовою
ISBN 978-617-8247-69-0

Упорядниця збірки: **Олена Шкарпова**
Редакторка: **Олександра Бетлій**
Літературна редакторка: **Аліна Пастухова**
Комп'ютерна верстка: **Дмитро Курбанов**

Номер замовлення 250
Підписано до друку 01.12.2025
Наклад 90 прим.

Видавець і виготовлювач: **ФОП Лопатіна О. О.**
www.publishpro.com.ua
тел.: +38 044 501 36 70

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5317 від 03.04.2017

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Рейтарська 8/5-А
01054 Київ, Україна
+ 38 044 278-63-42
<http://www.ier.com.ua>